

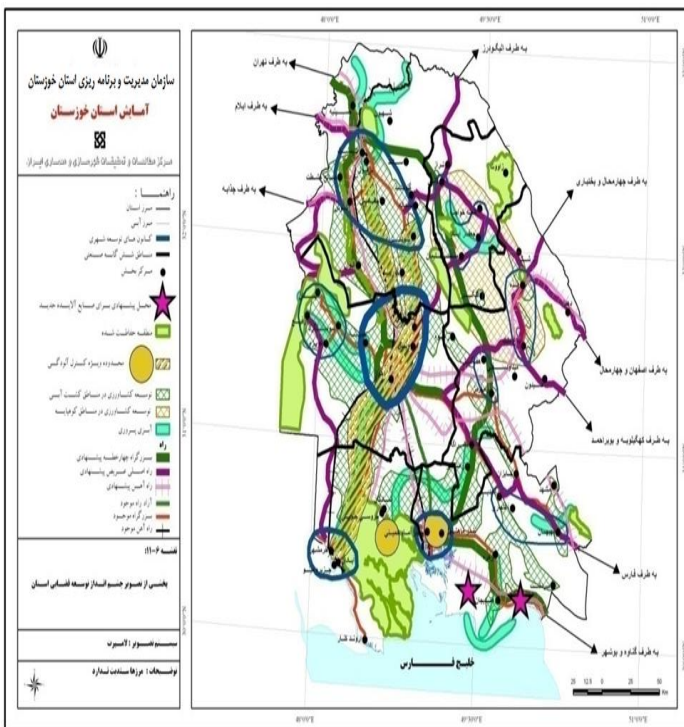
سازمان برنامه و بودجه کشور

شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان خوزستان

سند اجرایی آمایش استان خوزستان

رنوس سند اجرایی

- ۲-۱- تخصص‌ها و اولویت‌های توسعه استان
- ۲-۲- سیاست‌های سرزمینی توسعه بخش‌ها در استان
- ۲-۳- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی
- ۲-۴- عناوین پروگرام‌های اجرایی آمایش استان

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان

امور برنامه‌ریزی، نظارت و آمایش سرزمین

خوزستان

بهار ۱۳۹۸

سند اجرایی آمایش سرزمین استان خوزستان

(مصوب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان خوزستان مورخ ۹۴/۲/۱۶)

۲-۱- تخصص‌ها و اولویت‌های توسعه استان

-تخصص استان بر اساس ضریب تمرکز مکانی تولید

بر اساس اطلاعات ارزش افزوده استان و مقایسه آن با موارد نظیر در سطح کشور در سال ۹۴، تخصص‌های استان به بهترین وجه با محاسبه ضریب تمرکز مکانی معرفی می‌شوند. برای بخش‌ها و زیربخش‌هایی که استان دارای ضریب تمرکز مکانی بالاتر از عدد ۱ می‌باشد به شرح زیر ارائه می‌شود:

- بخش صنعت در استان خوزستان دارای سهم ارزش افزوده ۱۹,۲ می‌باشد و ضریب تمرکز مکانی آن ۱,۱ است.
- در زیربخش کک و فرآورده‌های نفت ضریب تمرکز مکانی استان بسیار بالا و در اندازه ۴,۵۴ قرار دارد.
- در زیربخش تولید مواد شیمیایی و فرآورده‌های شیمیایی ضریب تمرکز مکانی استان بسیار بالا و در اندازه ۱,۹ قرار دارد.
- سهم ارزش افزوده زیر بخش تعمیر و نصب ماشین‌آلات و تجهیزات در استان خوزستان ۰,۱۱ درصد و در کشور ۰,۰۶ درصد است و از ضریب تمرکز مکانی ۱,۸ برخوردار است.
- سهم ارزش افزوده بخش استخراج معدن در استان ۵۶,۸ درصد است که از سهم نظیر در سطح کشور (۱۱,۵) بسیار بالاتر است و در نتیجه دارای ضریب تمرکز مکانی بسیار قوی در حد ۴,۹۲ می‌باشد.
- بخش حمل و نقل استان به دلیل وجود بندر امام خمینی و کارکرد بین‌المللی آن در تجارت خارجی و سهم بسیار بالای آن در واردات و صادرات کشور با کارکرد فرا استانی و اثرات آن بر حمل و نقل ریلی و جاده‌ای یکی از بخش‌های مهم اقتصادی استان را تشکیل می‌دهد. به علاوه ساحلی بودن استان زمینه حمل و نقل دریایی را فراهم کرده است و همچنین نقل و انتقال نفت و گاز و فرآورده‌های نفتی از طریق خط لوله ویژگی خاص برای استان فراهم کرده است. از سوی دیگر مشاهده می‌شود که بخش حمل و نقل توانسته است تمرکز مکانی ویژه و مناسبی را برای استان فراهم نماید. به این معنی که سهم ارزش افزوده این بخش در سطح استان و کشور به ترتیب ۰,۱۴ و ۰,۰۶ درصد می‌باشد بطوریکه ضریب تمرکز مکانی این بخش تنها در سطح ۰,۴۹ قرار گرفته است.
- در این بخش تنها ضریب تمرکز مکانی دو زیربخش حمل و نقل آبی و لوله‌ای در سطح بسیار متفاوت و بالا و به ترتیب در اندازه ۲,۳۵ و ۰,۹۵ قرار گرفته‌اند.
- استان خوزستان در هیچیک از بخش‌های خدمات واسطه‌گری مالی، مستغلات، خدمات بهداشت- مددکاری اجتماعی، آموزش و خدمات عمومی دارای ضریب مکانی بالاتر از عدد یک نیست. این وضعیت معرف بسط نیافتن خدمات اقتصادی و اجتماعی بخش عمومی و خصوصی همپای نقش و جایگاه بالای بخش‌های پیشرو استان است.

در ضمن ضریب تمرکز مکانی برخی از فعالیتها در سال ۹۰، از قبیل بخش کشاورزی (۱,۰۰۸)، زیر بخش ماهیگیری (۲,۱۲)، زیر بخش فلزات اساسی (۲,۰۸)، بخش تسهیلات عمومی شامل برق، آب و توزیع گاز طبیعی (۱,۹۲) بالای یک بوده اند در حالیکه بر اساس اطلاعات ارزش افزوده استان و کشور در سال ۹۴ به کمتر از یک تنزل یافته اند. در رابطه با تخصص‌های استان به طور طبیعی اولویت‌های بخشی توسعه استان در چند گروه قرار می‌گیرد: گروه نخست بخش‌هایی که به علت برخورداری از منابع طبیعی (مانند بخش نفت و گاز و صنایع شیمیایی و پتروشیمی)، برخورداری از منابع انرژی مانند صنایع فلزی، یا موقعیت سرزمینی مانند حمل و نقل دارای ضریب تمرکز مکانی بالا هستند. دوم بخش‌هایی که از منابع طبیعی بسیار مناسب برخوردار هستند، اما به عللی بهره‌برداری مناسب از آنها صورت نگرفته است مانند بخش کشاورزی و تامین شبکه‌های آبرسانی. سوم بخش‌هایی که زنجیره‌های تولید را تکمیل می‌نمایند مانند صنایع غذایی و صنایع تولید کننده قطعات مورد نیاز سایر صنایع و به خصوص صنایع کلیدی استان. همچنین در بخش خدمات، خدمات اقتصادی پشتیبان تولید مانند واسطه‌گری‌های مالی، خدمات مستغلات و حمل و نقل دارای اهمیت می‌باشند.

– تخصص نواحی استان بر اساس گروه‌های برگزیده اشتغال

در ادامه تخصص نواحی استان با استفاده از توزیع سهم اشتغال فعالیتها در هر شهرستان، که بیانگر ساختار درونی اقتصاد هر شهرستان است، معرفی شده‌اند. اما در ادامه بررسی، به منظور انعکاس بهتر نتایج، از سه گروه برگزیده و تجمیع شده از فعالیتها به شرح زیر استفاده شده است:

- گروه تجمیع شده کشاورزی، شامل فعالیت‌های کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهیگیری،
- گروه تجمیع شده صنعت و معدن شامل فعالیت‌های استخراج معادن و صنعت ساخت،
- گروه تجمیع شده خدمات اقتصادی شامل فعالیت‌های عمده و خرده فروشی، هتل و رستوران، حمل و نقل و ارتباطات، واسطه‌گری مالی و مستغلات،

توجه می‌شود که سایر خدمات و از جمله خدمات عمومی و اجتماعی در این قسمت از مطالعه به دو دلیل در نظر گرفته نشده‌اند: نخست آن که اشتغال در این فعالیتها زیاد با ساختار تخصصی اقتصاد نواحی مرتبط نمی‌باشند بلکه نوعاً خدماتی هستند که با جمعیت رابطه مستقیم دارند و سهم عمده آن نیز توسط بخش عمومی در ارتباط با جمعیت‌های مرتبط توزیع می‌شود. دلیل دوم آن است که سهم این خدمات در واقع به عنوان یک متغیر باقی‌مانده (residual) به حساب آمده است. به عنوان مثال اگر سهم اشتغال یک شهرستان در سه گروه تجمیع شده بالا ۷۳ درصد باشد، بدون آن که گروه چهارم به طور مستقیم به حساب آید به طور ضمنی مشخص است که سهم اشتغال باقی‌مانده گروه‌های فعالیت در این شهرستان ۲۷ درصد است.

در تعداد ۶ شهرستان (اندیکا، حمیدیه، هویزه، شوش، باغملک، لالی)، گروه برگزیده کشاورزی بالاترین سهم در اشتغال را

دارد. در تعداد ۲۱ شهرستان نیز گروه برگزیده خدمات بالاترین سهم اشتغال را دارد. سه شهرستان امیدیه، آغاچاری و بندر ماهشهر به عنوان شهرستان‌های صنعتی معرفی شده اند.

به این ترتیب بر اساس دو گروه عمده اشتغال هر شهرستان و صرف نظر از ترتیب این دو گروه، در یک دسته‌بندی کلی می‌توان شهرستان‌های استان را به شرح زیر طبقه‌بندی کرد:

▪ پنج شهرستان آبادان، آغاچاری، امیدیه، اهواز، بندر ماهشهر، خرمشهر، کارون و لالی در گروه صنعتی - خدماتی قرار دارند. [که از این میان شهرستان‌های امیدیه و آغاچاری سهم بیشتری در صنعت نسبت به خدمات دارند و شهرستان‌های آبادان و خرمشهر سهم بیشتری در گروه خدمات دارند]. در این دسته از شهرستان‌ها سهم گروه کشاورزی در مقایسه با دو گروه دیگر اندک است، در این پنج شهرستان سهم اشتغال گروه کشاورزی بسیار پایین است.

▪ در گروه کشاورزی - خدماتی، سهم اشتغال بخش صنعت پایین‌تر از دو گروه برگزیده کشاورزی و خدمات است. اما قابل توجه است که در این گروه، به ترتیب هویزه، دشت آزادگان، لالی، اندیکا، ایذه، و باغملک محروم‌ترین شهرستان‌های استان از نظر سهم اشتغال صنعت می‌باشند.

▪ دو شهرستان (ایذه و باغملک) از ویژگی خاصی برخوردار است و آن این است که در این شهرستان‌ها در دو گروه فعالیت کشاورزی - خدمات مهم‌ترین بخش اشتغال را تشکیل می‌دهند به عبارت دیگر می‌توان این شهرستان را از نظر تخصص کشاورزی - خدماتی نامید.

جدول ۲-۱: توزیع اشتغال گروه‌های برگزیده فعالیت در هر شهرستان استان خوزستان در سال ۱۳۹۰ - درصد

ردیف	شهرستان	صنعت	کشاورزی	خدمات	تخصیصها و اولویتهای توسعه
۱	آبادان	۱۹,۴	۹,۷	۶۰,۵	خدمات - صنعت
۲	آغاچاری	۳۲,۱	۳,۵	۵۴,۴	خدمات - صنعت
۳	امیدیه	۳۵,۸	۷,۷	۴۷,۴	خدمات - صنعت
۴	اندیمشک	۹,۹	۱۹,۹	۶۰,۲	خدمات - کشاورزی
۵	اهواز	۲۶,۶	۵,۶	۵۹,۱	خدمات - صنعت
۶	اندیکا	۴,۴	۷۹,۶	۱۱,۳	کشاورزی - خدمات
۷	ایذه	۷,۱	۳۲,۶	۳۵,۰	خدمات - کشاورزی
۸	باوی	۱۸,۱	۲۶,۸	۴۷,۴	خدمات - کشاورزی
۹	باغملک	۸,۱	۴۱,۹	۳۹,۹	کشاورزی - خدمات
۱۰	بندرماهشهر	۲۶,۸	۴,۹	۶۱,۲	خدمات - صنعت
۱۱	بهبهان	۱۴,۸	۱۸,۴	۵۲,۳	خدمات - کشاورزی
۱۲	خرمشهر	۱۴,۹	۴,۹	۶۷,۷	خدمات - صنعت
۱۳	حمیدیه	۱۰,۰	۵۵,۰	۳۲,۶	کشاورزی - خدمات
۱۴	دزفول	۱۰,۱	۲۴,۹	۵۲,۵	خدمات - کشاورزی

ردیف	شهرستان	صنعت	کشاورزی	خدمات	تخصصها و اولویتهای توسعه
۱۵	دشت آزادگان	۶,۷	۳۷,۸	۵۲,۲	خدمات - کشاورزی
۱۶	رامشیر	۱۲,۰	۳۳,۴	۴۸,۲	خدمات - کشاورزی
۱۷	رامهرمز	۱۵,۱	۲۶,۴	۴۸,۰	خدمات - کشاورزی
۱۸	شادگان	۱۰,۸	۳۸,۲	۴۲,۱	خدمات - کشاورزی
۱۹	شوش	۸,۴	۴۶,۴	۳۷,۷	کشاورزی - خدمات
۲۰	شوشتر	۱۱,۵	۲۷,۵	۵۱,۸	خدمات - کشاورزی
۲۱	کارون	۲۵,۱	۱۵,۹	۵۴,۰	خدمات - صنعت
۲۲	گتوند	۱۰,۲	۳۲,۷	۴۱,۲	خدمات - کشاورزی
۲۳	لالی	۶,۸	۳۸,۸	۳۲,۵	کشاورزی - خدمات
۲۴	مسجد سلیمان	۲۲,۸	۱۴,۲	۵۳,۱	خدمات - صنعت
۲۵	هندیجان	۷,۷	۲۷,۱	۵۴,۴	خدمات - کشاورزی
۲۶	هویزه	۵,۳	۴۷,۷	۴۰,۷	کشاورزی - خدمات
۲۷	هفتگل	۲۳,۱	۲۶,۹	۴۲,۹	خدماتی - کشاورزی
	استان	۱۷,۸	۱۹,۲	۵۲,۸	خدماتی

۲-۲- سیاست‌های سرزمینی توسعه بخش‌ها در استان (بر اساس تحلیل SWOT تحلیل وضع موجود طبیعی،

اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی، سیاسی، امنیتی - دفاعی و پیوندها)

جهت‌گیری کلان راهبردها و سیاست‌گذاری‌ها در توسعه بخش‌ها باید در راستای اهداف بنیادین و مأموریت و چشم‌انداز استان قرار گیرد. به این معنی که سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها به تولید بیشتر و کارآتر و در همان حال با نگاهی به کاهش عدم‌تعادل‌ها و با رعایت حفظ و توسعه منابع طبیعی و در راستای دستیابی به مأموریت و چشم‌انداز توسعه استان قرار گیرد. سرمایه‌گذاری بخش عمومی و اصلاح سیاست‌ها در همین حال باید انگیزه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی را بهبود بخشد.

از نظر جهت‌گیری فضایی، اصلاح راهبردهای بخش عمومی برای کاهش عدم‌تعادل‌ها مترادف با تغییر جهت سرمایه‌گذاری به سمت مناطق عقب‌مانده‌تر خواهد بود و اصلاح سیاست‌گذاری بخش عمومی به همین منظور مترادف با تغییر جهت سیاست‌گذاری به نفع این مناطق، یا به عبارت دیگر "حمایت" بیشتر از توسعه بخش‌های تولیدی در این مناطق (در همان حال با توجه به کارایی و حفظ و توسعه منابع طبیعی) می‌باشد.

تدوین سیاست‌ها

علل عدم تعادل‌های فضایی از دو دسته علل (عوامل طبیعی و علل ارادی) به گونه‌ای تحول یافته که وضعیت نامتعادل ساختار فضایی فعلی را ایجاد کرده است. بنابراین در اصلاح ساختار فضایی فعلی نیز، توسعه بخش‌ها باید در جهت تعادل

بخشی قرار گیرند.

با این پیش درآمد، سیاست‌های سرزمینی توسعه بخش‌ها عبارت خواهند بود از سیاست‌های حامی توسعه بخشی شامل (۱) حمایت از توسعه بخش‌های اقتصادی صنعت، کشاورزی و خدمات، (۲) توسعه شبکه‌های زیربنایی آبرسانی و حمل و نقل و انرژی و (۳) سیاست‌های تنظیم کننده محیط فعالیت‌ها.

همچنین توجه می‌شود دسته دوم و سوم باید همسو و هم‌جهت و در خدمت "حمایت" از توسعه بخشی قرار گیرند. اما این سؤال مطرح می‌شود که توسعه بخش‌ها در فضای استان چگونه باید با این استراتژی‌ها و سیاست‌گذاری‌ها شکل بگیرد. پاسخ آن است که توزیع فضایی توسعه بخش‌ها در فضای استان باید تلفیقی از دستیابی به کاهش عدم تعادل‌ها، حفظ کارایی و حفظ و توسعه منابع طبیعی در جهت دستیابی به مأموریت‌ها و چشم‌انداز توسعه را باید هدف قرار دهند.

در ارتباط با کاهش عدم تعادل‌ها، از مطالب قبلی یادآوری می‌شود که در مناطق کمتر توسعه یافته استان شبکه‌های زیربنایی، توانمندی اقتصادی و توانمندی حفظ جمعیت به طور عمومی ضعیف‌تر است و تولید کشاورزی و به خصوص تولید صنعتی در آن‌ها محدودتر است. شاخص‌های برخورداری از صنایع، نیروی متخصص، مهاجرت‌ها و غیره همگی بیانگر آن هستند که مناطق حاشیه‌ای استان که از نظر شاخص توانمندی شبکه حمل و نقل و توانمندی شاخص‌های اقتصادی ضعیف هستند، از نظر شاخص سوم یعنی توانمندی حفظ جمعیت نیز ضعیف هستند و میزان بیکاری و مهاجر فرستی آن‌ها نیز بیشتر از متوسط استان است. بنابر این بخش خصوصی نیز تمایل چندانی به سرمایه‌گذاری در این مناطق ندارد.

بدیهی است تداوم این سیکل بسته عدم تعادل‌ها را تشدید خواهد کرد. لذا برای برون‌رفت از این سیکل بسته، وظیفه دولت تغییر راهبردها (استراتژی‌ها) و اصلاح سیاست‌گذاری به نفع این مناطق می‌باشد. با توجه به آن که بخش عمومی در فعالیت‌های تولیدی به طور مستقیم سرمایه‌گذاری نمی‌نماید (مگر در پروژه‌های ملی)، ضرورت دارد جهت‌گیری سرمایه‌گذاری بخش عمومی در توسعه زیرساخت‌های آب، برق، انرژی، حمل و نقل، تکمیل شهرک‌ها و نواحی صنعتی این مناطق به نفع تعادل بخشی فضایی اصلاح شود.

توسعه این زیرساخت‌ها به خودی خود تا حدودی در توسعه این مناطق مؤثر خواهد بود، اما به تنهایی کافی نیست، لذا مطالعات آمایش استان، علاوه بر تغییرات استراتژیک بالا، یک مجموعه سیاست‌گذاری را پیشنهاد کرده است که در صورت انجام توأم آن‌ها بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در این مناطق ترغیب خواهد شد. این سیاست‌گذاری‌ها عبارت هستند از:

- تشویق و هدایت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به این سمت این مناطق با تهیه و تدوین راهنماهای سرمایه‌گذاری بخشی / شهرستانی،

ساده کردن محیط کسب و کار و افزایش کارایی سازمان‌ها در این راستا،

- تسهیل امر سرمایه‌گذاری در همه مناطق استان، به ویژه در مناطق کمتر توسعه یافته از طریق اعمال حمایت‌های ترجیحی، مانند اقساط بلند مدت‌تر در پرداخت قیمت زمین شهرک‌ها و نواحی صنعتی، برقراری انواع سیاست‌های ترجیحی منطقه‌ای در معافیت‌های مالیاتی و انواع

- گسترش بازارها: حمایت از (برقراری نمایشگاه‌ها، تسهیل ارتباط فروشنده و خریدار، برقراری ارتباط نوآوران و توسعه دهندگان تکنولوژی با تولیدکنندگان صنعتی و کشاورزی، تسهیل ارتباط سرمایه‌گذاران با تولیدکنندگان صنعتی و کشاورزی، حمایت از ایجاد و توسعه شرکت‌های فنی - مهندسی، حمایت از تشکیل و راه‌اندازی شرکت‌های سرمایه‌گذاری - ساخت و انتقال، حمایت از تشکیل و راه‌اندازی بانک و بورس توسعه استان) و مانند آن.

- همگی از ابزارهای سیاست‌گذاری هستند که در ترغیب بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در توسعه بخش کشاورزی، صنعت و خدمات اقتصادی استان در راستای کارآیی اقتصادی، کاهش عدم تعادل‌ها و حفظ و توسعه منابع طبیعی و این مناطق کاربرد دارند.

آب آشامیدنی

عدم تفکیک منابع آب آشامیدنی از سرچشمه رودخانه‌ها، در کنار آلوده شدن آب‌های سطحی به انواع سموم، آفت‌کش‌ها، کودهای شیمیایی و فاضلاب‌ها یکی از نقاط ضعف عمده استان، به ویژه برای مناطق جنوبی استان است. در این مناطق، به علت نقطه ضعف دیگر، منابع آب زیرزمینی نیز شوری برای شرب قابل استفاده نیستند.

این ضعف، کار تصفیه آب شرب شهرها و روستاها را بسیار دشوار کرده است.

نقاط قوت استان در این زمینه شامل برخورداری از منابع آب سطحی، شیب مناسب، وجود نیروهای متخصص و سازمان‌های اجرایی توانمند استان است، که مشروط به تأمین اعتبار لازم قادر به رفع این نقطه ضعف هستند.

راهکار پیشنهادی برای رفع این نقطه ضعف، تخصیص اعتبار لازم برای انتقال آب آشامیدنی از سرچشمه رودخانه‌های به مراکز اصلی سکونت جمعیت شهری و روستایی استان است.

بنابراین در بخش آب، یکی از مهم‌ترین راهبردهای سرزمینی توسعه این بخش، تأمین آب آشامیدنی شهری و روستایی است.

بر اساس بررسی‌های به عمل آمده در کارگروه منابع آب استان، حل این چالش در دست اقدام است و با گسترش شبکه‌های آبرسانی دست اجرا مناطق میانی و جنوبی استان تا افق طرح آمایش از آب شرب مناسب برخوردار خواهند شد.

توسعه کشاورزی

بر اساس تحلیل SWOT، نقاط ضعف استان که بر عملکرد بخش کشاورزی اثر منفی می‌گذارد شامل موارد زیر است:

- منابع آب : اتکا زیاد به منابع آب سطحی به ویژه در مناطق میانی و جنوبی استان، آلودگی این منابع، شور شدن منابع آب سطحی و زیرزمینی در امتداد شمال به جنوب و ناکافی بودن شبکه‌های آبرسانی، تفاوت‌های ساختاری در بهره‌مندی از منابع آب و خاک که با اقدامات استراتژیک بخش عمومی جبران نشده است (به عنوان مثال تفاوت پوشش شبکه‌های آبرسانی در نیمه شرقی و غربی و شمالی و جنوبی)،
  - کشاورزی: ناکافی بودن شبکه‌های آبیاری، راندمان پایین آبیاری، راندمان پایین تولید کشاورزی،
  - بخش صنعت و مدیریت توسعه در ارتباط با بخش کشاورزی: گسترش ناکافی صنایع پیشین و پسین بخش کشاورزی، گسترش ناکافی فضایی بازارها (بازارهای تامین نهاده‌ها و محصولات)، حمایت ناکافی تسهیلات، ناکافی بودن شبکه‌های آبیاری، راندمان پایین آبیاری، راندمان پایین تولید کشاورزی،
  - ضعف "مدیریت توسعه استان" در ایجاد هماهنگی بین بخشی، تجهیز منابع مالی و کاهش عدم تعادل‌ها،
- نقاط قوت استان در حمایت از توسعه بخش کشاورزی شامل موارد زیر است:
- منابع سرشار آب و خاک ، برخورداری از سابقه مدیریت استان، توانمندی سازمان‌های آب منطقه‌ای، جهاد کشاورزی، راه و شهرسازی، صنعت و معدن و شرکت شهرک‌های صنعتی در کاهش اثرات نقاط ضعف،
  - دانش تخصصی استان،
  - اقلیم مناسب برای انواع فعالیت‌های کشاورزی، چند بار کشت و تولید محصولات نوبرانه،
  - اجرای طرح احیاء اراضی ۵۵۰ هزار هکتاری
  - برخورداری از سابقه مدیریت استان که باید در حل مسایل بین بخشی اقدام نماید،
- فرصت‌های استان در حمایت از توسعه بخش کشاورزی شامل موارد زیر است:
- موقعیت استان در دسترسی بازارهای فرا ملی،
  - برخورداری از بازار بزرگ داخل کشور،
- تهدیدهای فرا روی توسعه استان در مقابل توسعه بخش کشاورزی شامل موارد زیر است:
- تهدید ریزگردها،
  - تهدید کاهش منابع آب، به دلیل تغییرات اقلیمی و برداشت بیشتر در بالادست،
  - تهدید کاهش سهم و مقدار اعتبارات ملی قابل تخصیص به استان به ترتیب به دلیل استراتژی توسعه بیشتر در سایر استان‌ها، و به دلیل تحریم و افت عمومی اقتصاد کشور،
- راهبردهای عمومی توسعه کشاورزی در تمام پهنه استان**
- توسعه و افزایش راندمان شبکه‌های آبرسانی برای بخش کشاورزی (شبکه مشترک با شبکه آبرسانی بخش صنعت)
  - "حمایت" از توسعه و افزایش راندمان شبکه‌های آبیاری و به طور کلی افزایش راندمان بخش کشاورزی،

- نظارت، کنترل و پیشگیری از آلودگی منابع آب و خاک توسط فعالیت‌های جاری صنعت، کشاورزی، شهری و روستایی،
- کنترل دقیق "از قبل" در مراحل صدور پروانه‌های احداث و بهره‌برداری واحدهای صنعتی برای پیشگیری از آلودگی منابع آب و خاک،
- حمایت از توسعه صید و آبی‌پروری در حاشیه رودخانه‌ها و دریا (با رعایت مسایل محیط زیست)،
- حمایت از توسعه انواع تولیدات زراعی، باغداری، دامی، آبی‌پروری و صید، مطابق با شرایط محیطی هر منطقه،
- حمایت از ایجاد و توسعه صنایع پیشین بخش کشاورزی (تولید ادوات، ماشین‌آلات و نهاده‌های مورد نیاز این بخش)،
- حمایت از ایجاد و توسعه صنایع پسین بخش کشاورزی (صنایع فرآوری محصولات کشاورزی اعم از سبزیجات، صیفی‌جات، میوه، صنایع آرد و نان، فرآوری محصولات مهم نظیر خرما، لبنیات، طیور و دام)،
- توسعه شبکه جاده‌ای برای تسهیل دسترسی به بازار و در ارتباط با کشورهای همسایه و استان‌های مجاور به‌ویژه استان‌های شرق و جنوب شرقی استان خوزستان (اصفهان، فارس، بوشهر، چهارمحال و بختیاری . . .) که بازار مهمی برای صادرات محصولات کشاورزی استان خوزستان را تشکیل می‌دهند.
- حمایت از گسترش بازارهای نهاده و محصولات کشاورزی در مناطق مختلف استان،
- حمایت از گسترش بازارهای صادرات محصولات کشاورزی استان، به ویژه به کشورهای همسایه و منطقه،
- ریزگردها: بررسی ضرر و زیان ناشی از ریزگردها بر محصولات کشاورزی، انتقال موضوع به دولت مرکزی و پیگیری اقدامات متمرکز،
- ریزگردها: بررسی و در صورت ضرورت تجدید نظر در الگوهای کاربرد نهاده‌ها، به خصوص نهال و بذر متناسب با این شرایط و در صورت ضرورت، تجدید نظر در الگوهای کشت و حمایت از کشت‌های مناسب هر منطقه،
- برای مقابله با اثرات کاهش منابع آب و کاهش اعتبارات از محل منابع ملی، دو دسته راهبرد پیشنهاد می‌شود:

راهبردهای ویژه توسعه کشاورزی برای مناطق مختلف استان

مناطق شمال غربی و غرب استان :

- حمایت از توسعه شبکه‌های آبیاری و زمین‌های زیر کشت آبی،
- افزایش راندمان آبیاری،

- افزایش راندمان تولید و ارزش افزوده،
  - حمایت از توسعه دامداری (به ویژه دام بزرگ)،
  - حمایت از توسعه زراعت چوب،
  - حمایت از توسعه آبیاری پروری در حاشیه رودخانه‌ها (با رعایت مسایل محیط زیست)،
  - حمایت از گسترش بازارها و توسعه صنایع مرتبط (مذکور در شرح راهبردهای عمومی)،
  - توسعه شبکه جاده‌ای با کشور همسایه،
- مناطق شمال شرق استان:
- حمایت از توسعه شبکه‌های آبیاری و توسعه کشت آبی در مناطق شرقی استان از طریق انتقال آب از سدهای شمال شرق استان،
  - اجرای پروژه‌های پخش آب، آبخیزداری و کنترل سیلاب هم به منظور آبخیزداری و هم به منظور حمایت از بازدهی کشت دیم،
  - حمایت از توسعه باغداری همراه با شیوه‌های نوین آبیاری،
  - حمایت از توسعه دامداری (به ویژه دام کوچک)،
  - حمایت از توسعه زراعت چوب،
  - افزایش راندمان تولید و ارزش افزوده،
  - حمایت از توسعه آبیاری پروری در حاشیه رودخانه‌ها (با رعایت مسایل محیط زیست)،
  - حمایت از گسترش بازارها و توسعه صنایع مرتبط (مذکور در شرح راهبردهای عمومی)،
  - توسعه شبکه جاده‌ای ارتباطی با استان‌های اصفهان، چهار محال و بختیاری،
- مناطق شرق و جنوب شرق استان:
- حمایت از توسعه شبکه‌های آبیاری،
  - حمایت از افزایش راندمان آبیاری،
  - حمایت از توسعه نخلستان‌ها با شیوه‌های نوین آبیاری،
  - حمایت از توسعه دامداری (دام کوچک و بزرگ)،
  - حمایت از توسعه نخلستان‌ها،
  - افزایش راندمان تولید و ارزش افزوده،
  - حمایت از گسترش بازارها و توسعه صنایع مرتبط (مذکور در شرح راهبردهای عمومی)،
  - توسعه شبکه جاده‌ای در ارتباط با استان‌های اصفهان، فارس، بوشهر، کهگیلویه و بویراحمد،

مناطق جنوبی استان:

- حمایت از توسعه نخلستان‌ها،
- حمایت از توسعه بخش ماهیگیری و آبی‌پروری در اراضی ساحلی دریا و داخل دریا، با توجه ویژه به مسایل محیط زیست،
- حمایت از گسترش بازارها و توسعه صنایع مرتبط (مذکور در شرح راهبردهای عمومی)،

توسعه صنایع

بر اساس تحلیل SWOT، نقاط ضعف استان که بر عملکرد بخش صنعت اثر منفی می‌گذارد شامل موارد زیر است:

- منابع آب: اتکا زیاد به منابع آب سطحی به ویژه در مناطق میانی و جنوبی استان، آلودگی این منابع، شور شدن منابع آب سطحی و زیرزمینی در امتداد شمال به جنوب و ناکافی بودن شبکه‌های آبرسانی،
- سهم اندک شهرک‌ها و نواحی تقاضا محور از شهرک‌ها و نواحی موجود استان.
- کامل نبودن زنجیره‌های تولید و از جمله گسترش ناکافی صنایع پیشین و پسین بخش کشاورزی،
- کامل نبودن زنجیره‌های تولید و از جمله گسترش ناکافی صنایع پسین بخش نفت و گاز و پتروشیمی (با برنامه مصوب احداث ۶ شهرک نفت و گاز و پتروشیمی این ضعف در دست برطرف شدن است)،
- کامل نبودن زنجیره‌های تولید پیشین صنایع نفت و گاز و پتروشیمی (تولید قطعات و ادوات مورد نیاز این صنایع)،
- کامل نبودن زنجیره‌های تولید پسین صنایع فلزی، (تولید قطعات و ادوات، صنایع فلزی فابریکی، ماشین‌سازی و ...)،
- گسترش ناکافی بازار مالی برای تجهیز منابع مالی بخش خصوصی،
- ضعف "مدیریت توسعه استان" در ایجاد هماهنگی بین بخشی، تجهیز منابع مالی و کاهش عدم تعادل‌ها،
نقاط قوت استان در حمایت از توسعه بخش صنعت شامل موارد زیر است:
- منابع سرشار آب، شیب مناسب زمین، برخورداری از سابقه مدیریت استان، توانمندی سازمان‌های صنعت و معدن و شرکت شهرک‌های صنعتی،
- بازار بزرگ درون استانی (بخش کشاورزی و صنایع پیشرو مصرف کننده لوازم، ادوات و قطعات، محصولات شیمیایی و پتروشیمی)،
- سابقه صنایع پیشرفته نفت و گاز، شیمیایی و پتروشیمی و صنایع فلزی در استان،
- برخورداری از سابقه مدیریت استان که می‌تواند در حل مسایل بین بخشی اقدام نماید،

- برخورداری از نیروی بسیار متخصص در ایجاد و توسعه صنایع در رشته‌های تخصصی صنعت استان، فرصت‌های استان در حمایت از توسعه بخش صنعت شامل موارد زیر است:
  - موقعیت استان در دسترسی بازارهای فرا ملی،
  - برخورداری از بازار بزرگ داخل کشور،
  - تهدیدهای فرا روی توسعه استان در مقابل توسعه بخش صنعت شامل موارد زیر است:
  - تهدید ریزگردها،
  - تهدید کاهش منابع آب، به دلیل تغییرات اقلیمی و برداشت بیشتر در بالادست،
  - تهدید کاهش سهم و مقدار اعتبارات ملی قابل تخصیص به استان به ترتیب به دلیل استراتژی توسعه بیشتر در سایر استان‌ها، و به دلیل تحریم و افت عمومی اقتصاد کشور،
- راهبردهای عمومی توسعه صنایع در تمام پهنه استان**
- گسترش شهرک‌ها و نواحی صنعتی تقاضا محور
  - ایجاد مشوق‌های مالیاتی و تسهیلاتی برای شهرک‌های بدون متقاضی
  - گسترش شهرک‌ها و نواحی صنعتی برای پذیرش صنایع مناسب هر منطقه در سراسر استان و تکمیل زنجیره‌های تولید،
  - ایجاد و گسترش شهرک‌ها و نواحی صنعتی ویژه و تخصصی استان، مانند صنایع شیمیایی و پتروشیمی، صنایع فلزی، صنایع غذایی (به طور عام و به خصوص شامل صنایع آرد و نان، لبنیات، شیلات، خرما)،
  - حمایت از ایجاد و گسترش شهرک‌های صنعتی توسط بخش خصوصی،
  - ایجاد و گسترش نواحی صنعتی ویژه پردازش و صادرات مجدد در مناطق ویژه اقتصادی و نقاط مناسب بندری،
  - توسعه شبکه‌های زیربنایی مناسب (راه، آب، برق، گاز، ارتباطات و فاضلاب) شهرک‌ها و نواحی صنعتی،
  - تحکیم استانداردهای حفاظت از آب، خاک و هوا به خصوص در محدوده‌های ویژه کنترل آلودگی،
  - محدود کردن پذیرش صنایع آلاینده جدید در محدوده ویژه کنترل آلودگی،
  - هدایت صنایع آلاینده جدید به سمت پهنه ویژه پیشنهادی،
  - حمایت از تکمیل زنجیره‌های تولیدی صنعتی و صنایع پیشین و پسین در صنایع شیمیایی، پتروشیمی، فلزات اساسی و صنایع غذایی،
  - حمایت از توسعه صنایع نوین و صنایع دارای تکنولوژی بالا (نانو و بیو فن‌آوری و انرژی‌های پاک و به ویژه انرژی خورشیدی) و صنایع برق، الکترونیک،
  - حمایت از توسعه صنایع کوچک و صنایع دارای بازار محلی در همه شهرستان‌ها،

- ریزگردها: بررسی ضرر و زیان ناشی از ریزگردها بر تولیدات صنعتی، انتقال موضوع به دولت مرکزی و پیگیری اقدامات متمرکز،
- ریزگردها: بررسی و یافتن راهکارهای کاهش ضرر و زیان به صنایع موجود استان، و بررسی در زمینه مکان‌های مناسب برای احداث واحدهای صنعتی جدید، برای کاهش اثرات ریزگردها،
- برای مقابله با اثرات کاهش منابع آب و کاهش اعتبارات از محل منابع ملی، دو دسته راهبرد پیشنهاد می‌شود: طرح استدلال با مقامات دولت مرکزی مبنی بر مزیت نسبی توسعه صنعتی استان خوزستان برای کشور، و به کار بستن همه راهبردهایی که به کارآیی بیشتر منابع منجر می‌شود (برای جبران ضرر و زیان ناشی از همه تهدیدها)،

راهبردهای خاص توسعه صنایع برای مناطق مختلف استان

- حمایت از توسعه صنایع تولید کننده ادوات و ماشین‌آلات مورد نیاز کشاورزی دامداری، در نیمه شمالی استان،
- حمایت از توسعه زنجیره‌های تولیدی کشاورزی، صنایع غذایی، فرآوری محصولات کشاورزی، دامی و بسته‌بندی، در نیمه شمالی استان،
- حمایت از توسعه صنایع نوین و صنایع دارای تکنولوژی بالا و صنایع برق، الکترونیک در مناطق مرکزی استان،
- حمایت از توسعه تکنولوژی‌های نوین نانو فن‌آوری و بیو فن‌آوری در مناطق مرکزی و جنوبی استان،
- حمایت از توسعه صنایع فرآوری و بسته‌بندی خرما در جنوب استان،
- حمایت از تکمیل زنجیره‌های تولیدی صنعتی و صنایع پیشین و پسین در صنایع شیمیایی، پتروشیمی، فلزات اساسی در مناطق میانی شرق استان و مناطق جنوبی استان (با توجه به مبحث آلودگی)،
- حمایت از تکمیل زنجیره‌های صنایع غذایی مرتبط با خرما در مناطق جنوبی استان،
- حمایت از توسعه صنایع شیلات در شهرستان‌های ساحلی جنوب استان و در مراکز عمده آبی‌زی پروری حاشیه رودخانه‌ها،
- حمایت از توسعه صنایع تولید کننده قطعات و لوازم مورد نیاز فعالیت نفت و گاز، صنایع شیمیایی، پتروشیمی و صنایع فولاد، در نیمه جنوبی استان،
- پیگیری از مرکز و حمایت از استقرار و کاربرد انرژی خورشیدی در سطح کلان (نیروگاه‌های حرارتی) و در سطح خرد (انواع کاربردهای خانگی و صنعتی کوچک مقیاس)،

توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای

بر اساس تحلیل SWOT، نقاط ضعف استان در زمینه توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای عبارت هستند از:

- تک‌کریدور بودن محور ارتباطی با مرکز کشور،

- ضعف ظرفیت شبکه جاده‌ای شمال - جنوب استان با کارکرد ملی - فرا استانی،
- ضعف شبکه جاده‌ای با استان‌های مجاور،
- ضعف شبکه جاده‌ای مرکز استان با مرکز شهرستان‌ها (به ویژه با مرکز شهرستان‌های جدید)،
- ضعف شبکه جاده‌ای در مناطق حاشیه‌ای استان،
- ضعف برون‌سپاری و تجهیز منابع مالی بخش خصوصی و واگذاری احداث و بهره‌برداری به بخش خصوصی،
- ضعف منابع مالی بخش عمومی،
- کوهستانی و یا کوهپایه‌ای بودن مناطق شمال شرق و اغلب مناطقی که شبکه جاده‌ای در آن ضعیف است،
- نقاط قوت استان در حمایت از توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای شامل موارد زیر است:
- توانمندی سازمان راه و شهرسازی استان،
- وجود نیروی متخصص در استان،

فرصت‌های استان در حمایت از توسعه این بخش شامل موارد زیر است:

- موقعیت استان در دسترسی بازارهای ملی خارج از استان و بازارهای فرا ملی در همسایگی استان،
- امکان بسیج سرمایه‌های بخش خصوصی در بعضی از نقاط استان،
- تهدیدهای فرا روی توسعه استان در مقابل توسعه بخش صنعت شامل موارد زیر است:
- تهدید کاهش سهم و مقدار اعتبارات ملی قابل تخصیص به استان به ترتیب به دلیل استراتژی توسعه بیشتر در سایر استان‌ها، و به دلیل تحریم و افت عمومی اقتصاد کشور،
- تهدید امنیتی در مناطق مرزی غرب استان (به نظر این مشاور به دلیل مشابهت‌های فرهنگی و مذهبی بسیار ضعیف است)،
- تهدید ریزگردها،

راهبردهای عمومی توسعه شبکه حمل و نقل جاده‌ای در تمام پهنه استان

- احداث گزینه دوم بندر ماهشهر- دزفول با در مسیر رامشیر - مسجد سلیمان - دزفول برای مقابله با ضعف (و حتی تهدید ناشی از تک کریدور بودن محور ملی جنوب - شمال) و به عنوان مهم‌ترین محور حمایت از کانون‌های توسعه در شرق استان،
- توسعه محورهای ارتباطی با کشورهای همسایه برای تسهیل صادرات،

- توسعه محورهای ارتباطی با استان‌های همسایه شمال شرق، شرق و جنوب شرق استان، برای حمایت از توسعه این مناطق که بیشتر در مناطق حاشیه‌ای استان قرار دارند، و همچنین برای خروج استان از ارتباط تک کریدوری با مرکز کشور (تجربه جنگ تحمیلی)،
- توسعه محور نوار مرزی غرب استان در خدمت توسعه تولید و گردشگری،
- تکمیل شبکه سلسله مراتبی بالا به پایین مرکز استان - مرکز کانون‌های توسعه شهری - مراکز شهرستان و مراکز بخش،
- تکمیل شبکه سلسله مراتبی جاده‌ای روستایی در انطباق با طرح منظومه - مجموعه روستایی،
- ریزگردها: محور گزینه دوم جنوب - شمال به نسبت تا حد زیادی از تاثیر ریزگردها به دور است. علاوه بر پیگیری اقدامات دولت مرکزی، مساله ایمنی جاده‌ها در زمره وظایف جاری راه و شهرسازی و سازمان حمل و نقل جاده‌ای قرار می‌گیرد.
- برای مقابله با اثرات کاهش اعتبارات از محل منابع ملی، دو دسته راهبرد پیشنهاد می‌شود:
 طرح استدلال با مقامات دولت مرکزی مبنی بر مزیت نسبی توسعه صنعتی استان خوزستان برای کشور، و حداکثر بسیج منابع مالی درون استانی و واگذاری سرمایه‌گذاری و احداث به بخش خصوصی (با منابع بخش خصوصی)،

توسعه شبکه حمل و نقل ریلی

شبکه ریلی جنوب-شمال استان با گلوگاهی در منطقه لرستان (خارج از استان خوزستان) روبرو است که کارایی آن را کاهش می‌دهد. قبلاً مشاهده شد که نقش شبکه ریلی استان در حمل کالا حدود ۶ درصد است. برای افزایش کارایی این سیستم، علاوه بر رفع گلوگاه یادشده، دوخطه و برقی کردن سه بخش عمده شبکه ریلی استان شامل اهواز - دزفول، اهواز - آبادان و اهواز - بندر امام در نظر گرفته شده است. به علاوه در سند ملی توسعه استان خوزستان نیز ایجاد شبکه ریلی برای اتصال استان خوزستان به سایر استان‌های کشور نیز پیش‌بینی شده است:

علاوه بر خطوط فوق، در مطالعات آمایش استان، ایجاد شبکه ریلی سریع برای کریدورهای مواجهه با تراکم ترافیک مسافری (مانند اهواز - آبادان)، برای واگذاری سرمایه‌گذاری به بخش خصوصی پیش‌بینی شده است.

توسعه شبکه‌های انرژی

از مطالعات وضع موجود استنباط می‌شود که شبکه برق و گاز از پوشش مناسبی در سطح استان برخوردار است و همه شهرهای استان و نزدیک به صد در صد روستاهای دارای بیست خانوار و بیشتر از برق بهره‌مند هستند.

در همین حال تعدادی از شهرک‌ها و نواحی صنعتی استان به شبکه برق و گاز متصل نشده‌اند که اتصال آن‌ها در برنامه آمایش پیش‌بینی شده است. علاوه بر شبکه برق، استفاده از انرژی خورشیدی بسیار مورد تأکید مطالعات آمایش استان می‌باشد. از نظر انرژی خورشیدی بر اساس نقشه مربوط، امکان بهره‌برداری در سطح کلان (نیروگاه حرارتی) و در سطح خرد (انواع کاربردهای خانگی و صنعتی کوچک مقیاس) وجود دارد. به علاوه سند ملی توسعه استان خوزستان تأکید زیادی بر استفاده از انرژی بیوماس دارد. بر اساس "نقشه باد کشور در ارتفاع ۸۰ متر"، در استان خوزستان تنها شهر اهواز از وزش باد برای بهره‌برداری در سطح تا حدودی مناسب قرار دارد، اما در مقایسه با سایر مناطق کشور این سطح بالا نیست.

نظام خدمات برتر

کانون‌های توسعه شهری به عنوان مراکز بازار مناطق پیرامونی و مراکز ارائه خدمات اقتصادی به مناطق پیرامونی و به طور خلاصه به عنوان لکوموتیو توسعه منطقه‌ای که در آن قرار دارند انتخاب شده‌اند. مجموعه راهبردهای عمومی برای توسعه این کانون‌ها قبلاً بیان شد (به طور خلاصه شامل توسعه شبکه‌های زیربنایی برای اتصال به مراکز بالا دست و پایین دست، حمایت از توسعه فعالیت‌های صنعتی و کشاورزی و حمایت از گسترش بازارها و فعالیت بخش خصوصی برای تقویت اقتصاد این مجموعه‌ها و ارائه خدمات برتر توسط بخش عمومی در این کانون‌ها توسط بخش عمومی). به جز ۳ کانون توسعه شهری اهواز، آبادان - خرمشهر و بندر ماهشهر - بندر امام خمینی که نسبتاً برخوردارتر هستند. مجموعه راهبردهای بالا در راستای سطح‌بندی نظام خدمات برتر در فصل هفتم این مطالعات به ارتقای سطح خدمت کانون‌های توسعه شهری ضعیف‌تر تا سطح ۳ (سطح یک، اهواز، سطح دو مجموعه‌های آبادان - خرمشهر، بندر ماهشهر - بندر امام خمینی و دزفول - اندیمشک و سطح سه شامل سایر کانون‌ها) خواهد انجامید.

توسعه شبکه خدمات آموزش و پرورش و بهداشت شهری و روستایی

بر خلاف بخش‌های تولیدی که توسعه آنها در درجه نخست بر اساس کارایی اقتصادی تجویز می‌شوند در امور اجتماعی برخوردارای یکسان از زیربناها و خدمات مورد نظر است. در این امور بهبود کیفیت زیربناها و خدمات در تمام پهنه استان همراه با کاهش عدم تعادل‌ها سیاست‌های اصلی توسعه را تشکیل می‌دهند. نرم‌های توسعه تا افق مطالعه آمایش، از استانداردهای ملی گرفته شده است. مهمترین سیاست‌ها در این زمینه عبارت هستند از:

- تعادل بخشی در ارائه تأسیسات و خدمات آموزشی و بهداشتی - درمانی،
- تقویت خدمات آموزشی و بهداشتی - درمانی در کانون‌های توسعه شهری به خصوص در مناطق کمتر توسعه یافته،

- ارائه خدمات تخصصی بهداشتی - درمانی در سطح فرا استانی و فرا ملی (ضمن توجه به کسب درآمد ارزی)

توسعه آموزش عالی

سیاست گذاری در این زمینه با شوراها ملی است اما با توجه به منطبق نبودن رشته‌ها و ظرفیت دوره‌های آموزش عالی استان خوزستان با نیاز بازار کار این استان تجدید نظر در سیاست‌های ملی پیشنهاد می‌شود. به علاوه ظرفیت تخصصی بسیار ارزشمند مجموعه‌های صنعتی استان در صنایع شیمیایی، پتروشیمی، مهندسی نفت و علوم پزشکی امکان ارائه دوره‌های تخصصی برای سایر استان‌های کشور و کشورهای همسایه را در اختیار قرار می‌دهد که استفاده مناسب از این ظرفیت‌ها به توسعه استان کمک زیادی می‌نماید. مهمترین سیاست‌ها در این زمینه عبارت هستند از:

- انطباق رشته‌ها و ظرفیت دوره‌های آموزش عالی استان خوزستان با نیاز بازار کار این استان،
  - ایجاد دوره‌های تخصصی آموزشی در زمینه نفت و گاز، صنایع فولاد، شیمیایی و پتروشیمی (ضمن توجه به جذب دانشجویان خارجی)،
  - ایجاد دوره‌های تخصصی آموزشی و ارائه خدمات بهداشتی - درمانی به سایر استان‌ها و کشورهای همسایه،
- در اینجا نیز مجموعه راهبردهای بالا در زمینه آموزش عالی، آموزش و پرورش و بهداشت در راستای سطح‌بندی نظام خدمات برتر به ارتقای سطح خدمت کانون‌های توسعه شهری ضعیف‌تر خواهد انجامید.

توسعه گردشگری

استان خوزستان دارای منابع متنوع گردشگری شامل مناطق حفاظت شده، آثار تاریخی بسیار ارزشمندی است که حداقل در هفت سایت آثار بسیار ارزشمند تمدن دوره‌های مختلف تاریخی، ۳۰ منطقه نمونه گردشگری و ۱۸ روستای هدف گردشگری می‌باشد. علاوه بر آن استان خوزستان و به خصوص مناطق مرزی آن جلوه‌های جانفشانی مردم این مرز و بوم در دفاع مقدس را با شکوه بسیار به یادگار دارد.

حفظ آثار یاد شده و بهره‌برداری از این منابع برای گسترش گردشگری ایام فراغت، فرهنگی، علمی، زیارتی و گردشگری یادمان‌های جنگ نیازمند توسعه زیربنای لازم از راه و آب تا ارتباطات و زیربنای سکونتی و توسعه خدمات گردشگری (آموزش و تربیت نیروهای لازم، حمایت و راهنمایی در تنظیم روال‌های بهره‌برداری مناسب توسط بخش خصوصی و تسهیل قوانین و مقررات).

مهمترین سیاست‌ها در این زمینه عبارت هستند از:

- توسعه شبکه راه‌های دسترسی به سایت‌های گردشگری طبق نظر مشترک اعضای کار گروه گردشگری متشکل از نمایندگان سازمان گردشگری، راه و شهرسازی، بسیج استان، حوزه عمران روستایی استانداری و معاونت برنامه‌ریزی استانداری،
- توسعه زیربنای آب، برق و ارتباطات برای بهره‌برداری مؤثرتر از منابع توریسم،

- حمایت از فعال‌سازی و مشارکت بخش خصوصی در زمینه ساخت و بهره‌برداری از هتل، مهمان‌سرا، مسافرخانه، کمپ و اردوگاه‌ها در مناطق مختلف استان در انطباق با طرح جامع گردشگری استان،
- حمایت از فعال‌سازی و مشارکت بخش خصوصی در زمینه برگزاری تورهای گردشگری،
- حمایت از برگزاری دوره‌های آموزشی برای کارکنان بخش گردشگری در همه سطوح،
- واگذاری بخشی از خدمات گردشگری راهیان نور به بخش خصوصی استان،
- حمایت از ایجاد غرفه‌های مناسب و آبرومند فروش صنایع دستی استان، محصولات کشاورزی استان (مانند خرما) در مراکز گردشگری،
- حمایت از بسترسازی رودخانه‌های استان در محدوده‌های شهری و فراهم کردن فضای سبز و تفریحات سالم برای اوقات فراغت مردم توسط بخش خصوصی که با پرداخت اجاره به شهرداری‌های مربوط هم به درآمد شهرها کمک می‌نماید و هم جلوه‌های بصری شهر را رونق می‌بخشد و هم زمینه گذران اوقات فراغت مناسبی برای مردم که در فضای استان به شدت به آن نیاز دارند فراهم می‌نماید،

حمایت از گسترش بازارها

- حمایت از برنامه‌های کمک به تجاری‌سازی و گسترش بازارها در مناطق کمتر توسعه یافته استان، در ارتباط با تخصص‌های تولیدی این مناطق،

مدیریت توسعه استان

- سیاست‌های ذیل مدیریت توسعه استان قبلاً مورد بحث قرار گرفته‌اند و بازتاب فضایی آن‌ها همه پهنه استان را در بر می‌گیرد و به منطقه خاصی محدود نمی‌شود. مهم‌ترین این سیاست‌ها در زیر عنوان می‌شوند:
- ایجاد بورس‌ها و بانک‌های سرمایه‌گذاری و توسعه استان (برای تجهیز منابع مالی بخش خصوصی)،
  - مدیریت مؤثر منابع مالی و بانکی و هدایت آن به سمت تولید،
  - راه‌اندازی شرکت‌های ویژه برای ایجاد صنایع و واگذاری به مردم، از طریق بازار سهام،
  - تحکیم مبانی نظم و انضباط مالی،
  - بهبود نظام برنامه‌ریزی و انتخاب پروژه و اعمال بررسی‌های ارزیابی طرح و پروژه از هر دو دیدگاه بخش خصوصی و بخش عمومی بر حسب تعلق منابع مالی به این دو بخش،
  - جلب مشارکت مالی شرکت‌های ملی مستقر در استان برای توسعه زیربنای عمومی استان،
  - بهبود عملکرد شاخص‌های "سهولت کسب و کار"،

- گسترش زیربنای ارتباطی و حمایت از توسعه دولت الکترونیک و تجارت الکترونیک،
- تقویت مدیریت یکپارچه توسعه استان (عدم تمرکز ملی)،
- انتقال بخشی از وظایف تصمیم‌گیری، بودجه‌ریزی، اجرا و نظارت بر اجرا به سطح شهرستان (عدم تمرکز درون استان همراه با تمرکز درون شهرستان).

جدول ۲-۲- سیاست‌های سرزمینی توسعه به تفکیک محورهای مختلف

سیاستها	محور
<p>راهبردهای عمومی در تمام پهنه استان</p> <p>- توسعه و افزایش راندمان شبکه‌های آبرسانی برای بخش کشاورزی (شبکه مشترک با شبکه آبرسانی بخش صنعت)</p> <p>- "حمایت" از توسعه و افزایش راندمان شبکه‌های آبیاری و به طور کلی افزایش راندمان بخش کشاورزی،</p> <p>- نظارت، کنترل و پیشگیری از آلودگی منابع آب و خاک توسط فعالیت‌های جاری صنعت، کشاورزی، شهری و روستایی،</p> <p>- کنترل دقیق "از قبل" در مراحل صدور پروانه‌های احداث و بهره‌برداری واحدهای صنعتی برای پیشگیری از آلودگی منابع آب و خاک،</p> <p>- حمایت از توسعه صید و آبی‌پروری در حاشیه رودخانه‌ها و دریا (با رعایت مسایل محیط زیست)،</p> <p>- حمایت از توسعه انواع تولیدات زراعی، باغداری، دامی، آبی‌پروری و صید، مطابق با شرایط محیطی هر منطقه،</p> <p>- حمایت از ایجاد و توسعه صنایع پیشین بخش کشاورزی (تولید ادوات، ماشین‌آلات و نهاده‌های مورد نیاز این بخش)،</p> <p>- حمایت از ایجاد و توسعه صنایع پسین بخش کشاورزی (صنایع فرآوری محصولات کشاورزی اعم از سبزیجات، صیفی‌جات، میوه، صنایع آرد و نان، فرآوری محصولات مهم نظیر خرما، لبنیات، طیور و دام)،</p> <p>- توسعه شبکه جاده‌ای برای تسهیل دسترسی به بازار و در ارتباط با کشورهای همسایه و استان‌های مجاور به‌ویژه استان‌های شرق و جنوب شرقی استان خوزستان (اصفهان، فارس، بوشهر، چهارمحال و بختیاری . . .) که بازار مهمی برای صادرات محصولات کشاورزی استان خوزستان را تشکیل می‌دهند.</p> <p>- حمایت از گسترش بازارهای نهاده و محصولات کشاورزی در مناطق مختلف استان،</p> <p>- حمایت از گسترش بازارهای صادرات محصولات کشاورزی استان، به ویژه به کشورهای همسایه و منطقه،</p> <p>- ریزگردها: بررسی ضرر و زیان ناشی از ریزگردها بر محصولات کشاورزی، انتقال موضوع به دولت مرکزی و پیگیری اقدامات متمرکز،</p> <p>- ریزگردها: بررسی و در صورت ضرورت تجدید نظر در الگوهای کاربرد نهاده‌ها، به خصوص نهال و بذر متناسب با این شرایط و در صورت ضرورت، تجدید نظر در الگوهای کشت و حمایت از کشت‌های مناسب هر منطقه،</p> <p>- برای مقابله با اثرات کاهش منابع آب و کاهش اعتبارات از محل منابع ملی، دو دسته راهبرد پیشنهاد می‌شود:</p> <p>(۱) طرح استدلال با مقامات دولت مرکزی مبنی بر مزیت نسبی توسعه کشاورزی (و صنعت)، در استان خوزستان برای کشور، برای کاهش فشار انتقال آب برای مصارف تولیدی به سایر</p>	کشاورزی

سیاستها	محور
<p>استان ها، و (۲) به کار بستن همه راهبردهایی که به کارآیی بیشتر همه منابع و به ویژه منابع آب استان منجر می شود.</p> <p>راهبردهای ویژه برای مناطق مختلف استان</p> <p>مناطق شمال غربی و غرب استان</p> <ul style="list-style-type: none"> - حمایت از توسعه شبکه های آبیاری و زمین های زیر کشت آبی، - افزایش راندمان آبیاری، - افزایش راندمان تولید و ارزش افزوده، - حمایت از توسعه دامداری (به ویژه دام بزرگ)، - حمایت از توسعه زراعت چوب، - حمایت از توسعه آبی پروری در حاشیه رودخانه ها (با رعایت مسایل محیط زیست)، - حمایت از گسترش بازارها و توسعه صنایع مرتبط (مذکور در شرح راهبردهای عمومی)، - توسعه شبکه جاده ای با کشور همسایه، <p>مناطق شمال شرق استان</p> <ul style="list-style-type: none"> - حمایت از توسعه شبکه های آبیاری و توسعه کشت آبی در مناطق شرقی استان از طریق انتقال آب از سدهای شمال شرق استان، - اجرای پروژه های پخش آب، آبخیزداری و کنترل سیلاب هم به منظور آبخیزداری و هم به منظور حمایت از بازدهی کشت دیم، - حمایت از توسعه باغداری همراه با شیوه های نوین آبیاری، - حمایت از توسعه دامداری (به ویژه دام کوچک)، - حمایت از توسعه زراعت چوب، - افزایش راندمان تولید و ارزش افزوده، - حمایت از توسعه آبی پروری در حاشیه رودخانه ها (با رعایت مسایل محیط زیست)، - حمایت از گسترش بازارها و توسعه صنایع مرتبط (مذکور در شرح راهبردهای عمومی)، - توسعه شبکه جاده ای ارتباطی با استان های اصفهان، چهارمحال و بختیاری، <p>مناطق شرق و جنوب شرق استان</p> <ul style="list-style-type: none"> - حمایت از توسعه شبکه های آبیاری، - حمایت از افزایش راندمان آبیاری، - حمایت از توسعه نخلستان ها با شیوه های نوین آبیاری، - حمایت از توسعه دامداری (دام کوچک و بزرگ)، - حمایت از توسعه نخلستان ها، - افزایش راندمان تولید و ارزش افزوده، - حمایت از گسترش بازارها و توسعه صنایع مرتبط (مذکور در شرح راهبردهای عمومی)، - توسعه شبکه جاده ای در ارتباط با استان های اصفهان، فارس، بوشهر، کهگیلویه و بویراحمد، <p>مناطق جنوبی استان</p> <ul style="list-style-type: none"> - حمایت از توسعه نخلستان ها، - حمایت از توسعه بخش ماهیگیری و آبی پروری در اراضی ساحلی دریا و داخل دریا، با توجه ویژه به مسایل محیط زیست، - حمایت از گسترش بازارها و توسعه صنایع مرتبط (مذکور در شرح راهبردهای عمومی)، 	
<ul style="list-style-type: none"> - گسترش شهرک ها و نواحی صنعتی برای پذیرش صنایع مناسب هر منطقه در سراسر استان و تکمیل زنجیره های تولید، - ایجاد و گسترش شهرک ها و نواحی صنعتی ویژه و تخصصی استان، مانند صنایع شیمیایی و 	صنعت و معدن

سیاستها	محور
<p>پتروشیمی، صنایع فلزی، صنایع غذایی (به طور عام و به خصوص شامل صنایع آرد و نان، لبنیات، شیلات، خرما)،</p> <p>- حمایت از ایجاد و گسترش شهرک‌های صنعتی توسط بخش خصوصی،</p> <p>- ایجاد و گسترش نواحی صنعتی ویژه پردازش و صادرات مجدد در مناطق ویژه اقتصادی و نقاط مناسب بندری،</p> <p>- توسعه شبکه‌های زیربنایی مناسب (راه، آب، برق، گاز، ارتباطات و فاضلاب) شهرک‌ها و نواحی صنعتی،</p> <p>- تحکیم استانداردهای حفاظت از آب، خاک و هوا به خصوص در محدوده‌های ویژه کنترل آلودگی،</p> <p>- محدود کردن پذیرش صنایع آلاینده جدید در محدوده ویژه کنترل آلودگی،</p> <p>- هدایت صنایع آلاینده جدید به سمت پهنه ویژه پیشنهادی،</p> <p>- حمایت از تکمیل زنجیره‌های تولیدی صنعتی و صنایع پیشین و پسین در صنایع شیمیایی، پتروشیمی، فلزات اساسی و صنایع غذایی،</p> <p>- حمایت از توسعه صنایع نوین و صنایع دارای تکنولوژی بالا (نانو و بیو فن‌آوری و انرژی‌های پاک و به ویژه انرژی خورشیدی) و صنایع برق، الکترونیک،</p> <p>- حمایت از توسعه صنایع کوچک و صنایع دارای بازار محلی در همه شهرستان‌ها،</p> <p>- ریزگردها: بررسی ضرر و زیان ناشی از ریزگردها بر تولیدات صنعتی، انتقال موضوع به دولت مرکزی و پیگیری اقدامات متمرکز،</p> <p>- ریزگردها: بررسی و یافتن راهکارهای کاهش ضرر و زیان به صنایع موجود استان، و بررسی در زمینه مکان‌های مناسب برای احداث واحدهای صنعتی جدید، برای کاهش اثرات ریزگردها،</p> <p>- برای مقابله با اثرات کاهش منابع آب و کاهش اعتبارات از محل منابع ملی، دو دسته راهبرد پیشنهاد می‌شود:</p> <p>طرح استدلال با مقامات دولت مرکزی مبنی بر مزیت نسبی توسعه صنعتی استان خوزستان برای کشور، و به کار بستن همه راهبردهایی که به کارآیی بیشتر منابع منجر می‌شود (برای جبران ضرر و زیان ناشی از همه تهدیدها)،</p> <p>▪ راهبردهای خاص برای مناطق مختلف استان</p> <p>- حمایت از توسعه صنایع تولید کننده ادوات و ماشین‌آلات مورد نیاز کشاورزی دامداری، در نیمه شمالی استان،</p> <p>- حمایت از توسعه زنجیره‌های تولیدی کشاورزی، صنایع غذایی، فرآوری محصولات کشاورزی، دامی و بسته‌بندی، در نیمه شمالی استان،</p> <p>- حمایت از توسعه صنایع نوین و صنایع دارای تکنولوژی بالا و صنایع برق، الکترونیک در مناطق مرکزی استان،</p> <p>- حمایت از توسعه تکنولوژی‌های نوین نانو فن‌آوری و بیو فن‌آوری در مناطق مرکزی و جنوبی استان،</p> <p>- حمایت از توسعه صنایع فرآوری و بسته‌بندی خرما در جنوب استان،</p> <p>- حمایت از تکمیل زنجیره‌های تولیدی صنعتی و صنایع پیشین و پسین در صنایع شیمیایی، پتروشیمی، فلزات اساسی در مناطق میانی شرق استان و مناطق جنوبی استان (با توجه به محبت آلودگی)،</p> <p>- حمایت از تکمیل زنجیره‌های غذایی مرتبط با خرما در مناطق جنوبی استان،</p> <p>- حمایت از توسعه صنایع شیلات در شهرستان‌های ساحلی جنوب استان و در مراکز عمده آبرزی پروری حاشیه رودخانه‌ها،</p> <p>- حمایت از توسعه صنایع تولید کننده قطعات و لوازم مورد نیاز فعالیت نفت و گاز، صنایع شیمیایی، پتروشیمی و صنایع فولاد، در نیمه جنوبی استان،</p> <p>- پیگیری از مرکز و حمایت از استقرار و کاربرد انرژی خورشیدی در سطح کلان (نیروگاه‌های حرارتی) و در سطح خرد (انواع کاربردهای خانگی و صنعتی کوچک مقیاس)،</p>	

سیاستها	محور
<ul style="list-style-type: none"> - ساماندهی و توانمندسازی سکونتگاه های غیر رسمی - احداث حداقل ۲۰۰۰ واحد ساختمان مسکونی - بهسازی و نوسازی بافت های تاریخی - احداث پروژه های زیر بنایی - احداث پروژه های رو بنایی - تملک اماکن در طرح تعریض معابر و پروژه های زیربنایی و روبنایی بهسازی و نوسازی بافت های نا کارآمد میانی - جابه جایی ساکنین اماکن در محدوده های پر خطر 	نظام سکونتگاهی
<ul style="list-style-type: none"> - طرح توسعه منطقه ویژه - پیگیری اجرای خط لوله جدید گاز منطقه ویژه (خط لوله گاز دره عباس) - رفع موانع و تسهیل شرایط سرمایه گذاری و تولید <p>(شامل تامین خوراک اختصاصی در قالب قراردادهای بلند مدت برای صنایع پایین دستی مستقر در منطقه از محل تولیدات محصولات پتروشیمی بالادستی و میانی در چارچوب بورس / ایجاد تسهیلات کم بهره / افزایش مشوق های سرمایه گذاری موثر)</p> <ul style="list-style-type: none"> - پیگیری راه اندازی طرح های جدید بالادستی و میانی پتروشیمی جانمایی شده در منطقه که ظرفیت تولید منطقه را ۳،۱ میلیون تن در سال (۱۲،۱٪) افزایش خواهد داد 	بازرگانی
<ul style="list-style-type: none"> - توسعه شبکه راه های دسترسی به سایت های گردشگری طبق نظر مشترک اعضای کار گروه گردشگری متشکل از نمایندگان سازمان گردشگری، راه و شهرسازی، بسیج استان، حوزه عمران روستایی استانداری و معاونت برنامه ریزی استانداری، - توسعه زیربنای آب، برق و ارتباطات برای بهره برداری مؤثرتر از منابع توریسم، - حمایت از فعال سازی و مشارکت بخش خصوصی در زمینه ساخت و بهره برداری از هتل، مهمان سرا، مسافرخانه، کمپ و اردوگاهها در مناطق مختلف استان در انطباق با طرح جامع گردشگری استان، - حمایت از فعال سازی و مشارکت بخش خصوصی در زمینه برگزاری تورهای گردشگری، - حمایت از برگزاری دوره های آموزشی برای کارکنان بخش گردشگری در همه سطوح، - واگذاری بخشی از خدمات گردشگری راهیان نور به بخش خصوصی استان، - حمایت از ایجاد غرفه های مناسب و آبرومند فروش صنایع دستی استان، محصولات کشاورزی استان (مانند خرما) در مراکز گردشگری، - حمایت از بستر سازی رودخانه های استان در محدوده های شهری و فراهم کردن فضای سبز و تفریحات سالم برای اوقات فراغت مردم توسط بخش خصوصی که با پرداخت اجاره به شهرداری های مربوط هم به درآمد شهرها کمک می نماید و هم جلوه های بصری شهر را رونق می بخشد و هم زمینه گذران اوقات فراغت مناسبی برای مردم که در فضای استان به شدت به آن نیاز دارند فراهم می نماید، 	گردشگری
<ul style="list-style-type: none"> - توسعه شبکه های زیربنایی برای اتصال به مراکز بالا دست و پایین دست، - حمایت از توسعه فعالیت های صنعتی و کشاورزی و حمایت از گسترش بازارها و فعالیت بخش 	خدمات برتر

سیاستها	محور
<p>خصوصی برای تقویت اقتصاد این مجموعه‌ها و ارائه خدمات برتر توسط بخش عمومی در این کانون‌ها توسط بخش عمومی</p> <p>- تعادل بخشی در ارائه تأسیسات و خدمات آموزشی و بهداشتی - درمانی،</p> <p>- تقویت خدمات آموزشی و بهداشتی - درمانی در کانون‌های توسعه شهری به خصوص در مناطق کمتر توسعه یافته،</p> <p>- ارائه خدمات تخصصی بهداشتی - درمانی در سطح فرا استانی و فراملی (ضمن توجه به کسب درآمد ارزی)</p> <p>- انطباق رشته‌ها و ظرفیت دوره‌های آموزش عالی استان خوزستان با نیاز بازار کار این استان،</p> <p>- ایجاد دوره‌های تخصصی آموزشی در زمینه نفت و گاز، صنایع فولاد، شیمیایی و پتروشیمی (ضمن توجه به جذب دانشجویان خارجی)،</p> <p>- ایجاد دوره‌های تخصصی آموزشی و ارائه خدمات بهداشتی - درمانی به سایر استان‌ها و کشورهای همسایه،</p>	
<p>▪ راهبردهای عمومی در تمام پهنه استان</p> <p>- احداث گزینه دوم بندر ماهشهر- دزفول با در مسیر رامشیر - مسجد سلیمان - دزفول برای مقابله با ضعف (و حتی تهدید ناشی از تک کریدور بودن محور ملی جنوب - شمال) و به عنوان مهم‌ترین محور حمایت از کانون‌های توسعه در شرق استان،</p> <p>- توسعه محورهای ارتباطی با کشورهای همسایه برای تسهیل صادرات،</p> <p>- توسعه محورهای ارتباطی با استان‌های همسایه شمال شرق، شرق و جنوب شرق استان، برای حمایت از توسعه این مناطق که بیشتر در مناطق حاشیه‌ای استان قرار دارند، و همچنین برای خروج استان از ارتباط تک کریدوری با مرکز کشور (تجربه جنگ تحمیلی)،</p> <p>- توسعه محور نوار مرزی غرب استان در خدمت توسعه تولید و گردشگری،</p> <p>- تکمیل شبکه سلسله مراتبی بالا به پایین مرکز استان - مرکز کانون‌های توسعه شهری - مراکز شهرستان و مراکز بخش،</p> <p>- تکمیل شبکه سلسله مراتبی جاده‌ای روستایی در انطباق با طرح منظومه - مجموعه روستایی،</p> <p>- ریزگردها: محور گزینه دوم جنوب - شمال به نسبت تا حد زیادی از تاثیر ریزگردها به دور است. علاوه بر پیگیری اقدامات دولت مرکزی، مساله ایمنی جاده‌ها در زمره وظایف جاری راه و شهرسازی و سازمان حمل و نقل جاده‌ای قرار می‌گیرد.</p> <p>- برای مقابله با اثرات کاهش اعتبارات از محل منابع ملی، دو دسته راهبرد پیشنهاد می‌شود:</p> <p>طرح استدلال با مقامات دولت مرکزی مبنی بر مزیت نسبی توسعه صنعتی استان خوزستان برای کشور، و حداکثر بسیج منابع مالی درون استانی و واگذاری سرمایه‌گذاری و احداث به بخش خصوصی (با منابع بخش خصوصی)،</p> <p>▪ توسعه شبکه حمل و نقل ریلی</p> <p>شبکه ریلی جنوب - شمال استان با گلوگاهی در منطقه لرستان (خارج از استان خوزستان) روبرو است که کارایی آن را کاهش می‌دهد. قبلاً مشاهده شد که نقش شبکه ریلی استان در حمل کالا حدود ۶ درصد است. برای افزایش کارایی این سیستم، علاوه بر رفع گلوگاه یادشده، دو خطه و برقی کردن سه بخش عمده شبکه ریلی استان شامل اهواز - دزفول، اهواز - آبادان و اهواز - بندر امام در نظر گرفته شده است. به علاوه در سند ملی توسعه استان خوزستان نیز ایجاد شبکه ریلی برای اتصال استان خوزستان به سایر استان‌های کشور نیز پیش‌بینی شده است:</p>	<p>حمل و نقل</p>

سیاستها	محور
<p>علاوه بر خطوط فوق، در مطالعات آمایش استان، ایجاد شبکه ریلی سریع برای کریدورهای مواجهه با تراکم ترافیک مسافری (مانند اهواز- آبادان)، برای واگذاری سرمایه‌گذاری به بخش خصوصی پیش‌بینی شده است.</p>	
<p>تأمین آب آشامیدنی سالم و پایدار</p>	<p>آب آشامیدنی</p>
<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد بورس‌ها و بانک‌های سرمایه‌گذاری و توسعه استان (برای تجهیز منابع مالی بخش خصوصی)، - مدیریت مؤثر منابع مالی و بانکی و هدایت آن به سمت تولید، - راه‌اندازی شرکت‌های ویژه برای ایجاد صنایع و واگذاری به مردم، از طریق بازار سهام، - تحکیم مبانی نظم و انضباط مالی، - بهبود نظام برنامه‌ریزی و انتخاب پروژه و اعمال بررسی‌های ارزیابی طرح و پروژه از هر دو دیدگاه بخش خصوصی و بخش عمومی بر حسب تعلق منابع مالی به این دو بخش، - جلب مشارکت مالی شرکت‌های ملی مستقر در استان برای توسعه زیربنای عمومی استان، - بهبود عملکرد شاخص‌های "سهولت کسب و کار"، - گسترش زیربنای ارتباطی و حمایت از توسعه دولت الکترونیک و تجارت الکترونیک، - تقویت مدیریت یکپارچه توسعه استان (عدم تمرکز ملی)، - انتقال بخشی از وظایف تصمیم‌گیری، بودجه‌ریزی، اجرا و نظارت بر اجرا به سطح شهرستان (عدم تمرکز درون استان همراه با تمرکز درون شهرستان). 	<p>مدیریت توسعه استان</p>
<p>- تشویق و هدایت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به سمت این مناطق با تهیه و تدوین راهنماهای سرمایه‌گذاری بخشی / شهرستانی،</p> <p>ساده‌کردن محیط کسب و کار و افزایش کارایی سازمان‌ها در این راستا،</p> <p>- تسهیل امر سرمایه‌گذاری در همه مناطق استان، به ویژه در مناطق کمتر توسعه یافته از طریق اعمال حمایت‌های ترجیحی، مانند اقساط بلند مدت‌تر در پرداخت قیمت زمین شهرک‌ها و نواحی صنعتی، برقراری انواع سیاست‌های ترجیحی منطقه‌ای در معافیت‌های مالیاتی و انواع</p> <p>- گسترش بازارها: حمایت از (برقراری نمایشگاه‌ها، تسهیل ارتباط فروشنده و خریدار، برقراری ارتباط نوآوران و توسعه دهندگان تکنولوژی با تولیدکنندگان صنعتی و کشاورزی، تسهیل ارتباط سرمایه‌گذاران با تولیدکنندگان صنعتی و کشاورزی، حمایت از ایجاد و توسعه شرکت‌های فنی - مهندسی، حمایت از تشکیل و راه‌اندازی شرکت‌های سرمایه‌گذاری - ساخت و انتقال، حمایت از تشکیل و راه‌اندازی بانک و بورس توسعه استان) و مانند آن.</p>	<p>فرابخشی</p>

۲-۳- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی

تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی از روی هم اندازی ۱۴ نقشه به شرح زیر حاصل می‌شود:

- تصویر تقسیمات کشوری، موقعیت ۲۷ شهرستان به عنوان مراکز سیاسی - اداری،
  - تصویر مناطق نه گانه برنامه‌ریزی،
  - الگوی چند مرکزی از کانون‌های توسعه شهری (برای حمایت از مناطق پیرامونی)،
  - تصویر گسترش شبکه‌های زیربنایی (جاده، راه‌آهن، شبکه گاز شبکه برق)،
  - تصویر موقعیت زمین‌های دارای قابلیت کشت آبی و دیم،
  - تصویر گسترش شبکه‌های آبرسانی کشاورزی در ارتباط با موقعیت زمین‌های دارای قابلیت کشت بالا،
  - تصویر فضای گسترش فعالیت آبی‌پروری،
  - تصویر موقعیت شهرک‌ها و نواحی صنعتی،
  - تصویر منطقه‌بندی صنعتی استان و صنایع پیشنهادی برای هر منطقه،
  - تصویر منابع محیط زیست، مناطق حفاظتی،
  - تصویر محدوده‌های کنترل آلودگی و محدوده‌های پیشنهادی برای احداث صنایع آلاینده،
  - تصویر شبکه سلامت،
  - تصویر سطح‌بندی خدمات آموزش عالی،
  - تصویر مراکز ناحیه، منظومه، مجموعه،
- علاوه بر موارد بالا که در تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی مشاهده خواهند شد، مجموعه‌ای از طراحی‌ها نیز بر روی نقشه یا قابل پیاده کردن نیستند، یا به علت در دسترس نبودن مکان واقعی فعالیت‌ها تنها به صورت شماتیک بر حسب شهرستان قابل پیاده کردن هستند که از آن به دلیل افزایش تعداد نقشه‌ها صرف نظر شده است، از جمله:
- برنامه‌های ترویجی توسعه بخش کشاورزی،
  - برنامه‌های حفظ و توسعه منابع طبیعی،
  - برنامه‌های گسترش بازار،

به علاوه در تصویر سازمان فضایی استان اهدف، استراتژی های توسعه (چارچوب تخصیص منابع و سهم منابع پیش بینی شده برای تخصیص به برنامه ها و شهرستان ها) و به طور کلی جهت گیری های عمومی برای کل استان و از جمله توصیه های مدیریتی در زمینه توسعه استان قابل رویت نیستند. اما در برنامه ها تا حدود امکان منظور شده اند. تعداد زیادی از عناصر فضایی مانند عرصه های جنگلی یا عرصه های سکونتگاه های شهری و روستایی نیز به دلیل درج در مطالعات کامل آمایش استان (به شرح مذکور در مقدمه این بخش) و برای پرهیز از تراکم عناصر در نقشه و غیر قابل رویت شدن آن در تصویر سازمان فضایی آورده نشده اند.

از آنجا که نمایش مجموعه بالا در یک تصویر امکان پذیر نیست تصویر سازمان فضایی استان در شش نقشه، به شرح زیر ارائه شده اند:

نقشه ۱-۲- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - شکل بندی کلی الگوی استقرار و نظام سلسله مراتبی مراکز سکونت گاهی در طرح آمایش استان خوزستان

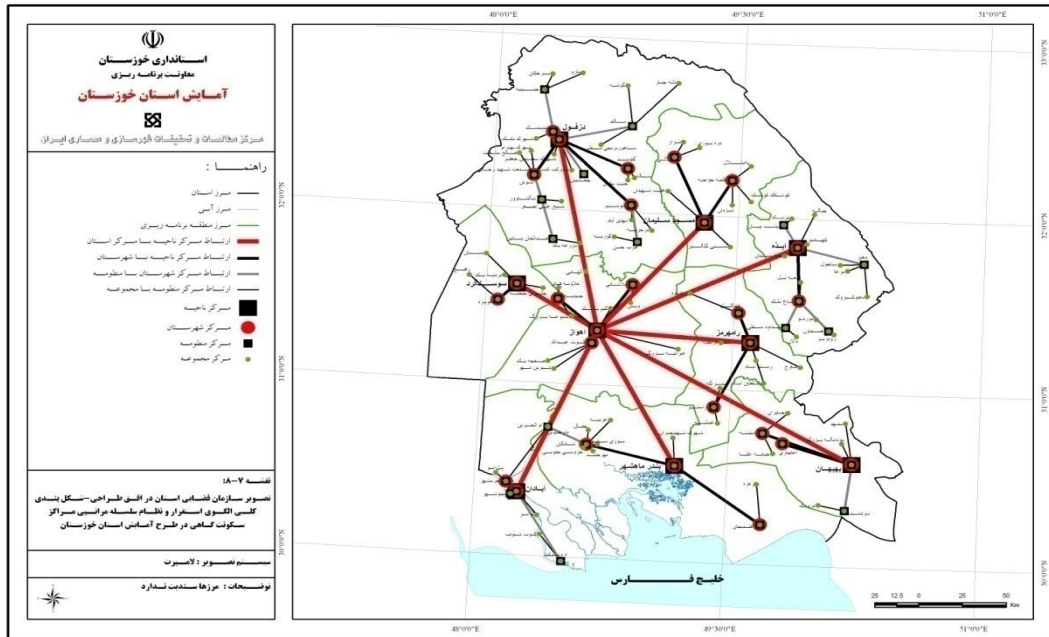
نقشه ۲-۲- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - با تمرکز بر بخش کشاورزی

نقشه ۳-۲- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - با تمرکز بر بخش صنعت و مناطق ویژه کنترل آلاینده

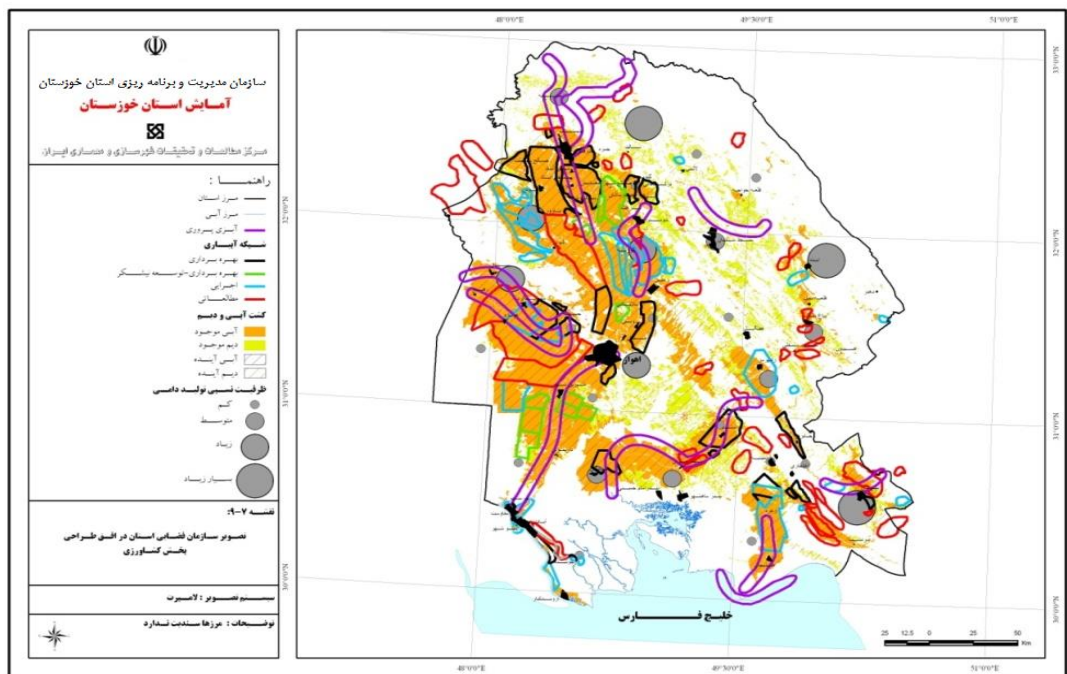
نقشه ۴-۲- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - با تمرکز بر شبکه جاده ای، ریلی و کانون های توسعه شهری

نقشه ۵-۲- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - با تمرکز بر خدمات برتر

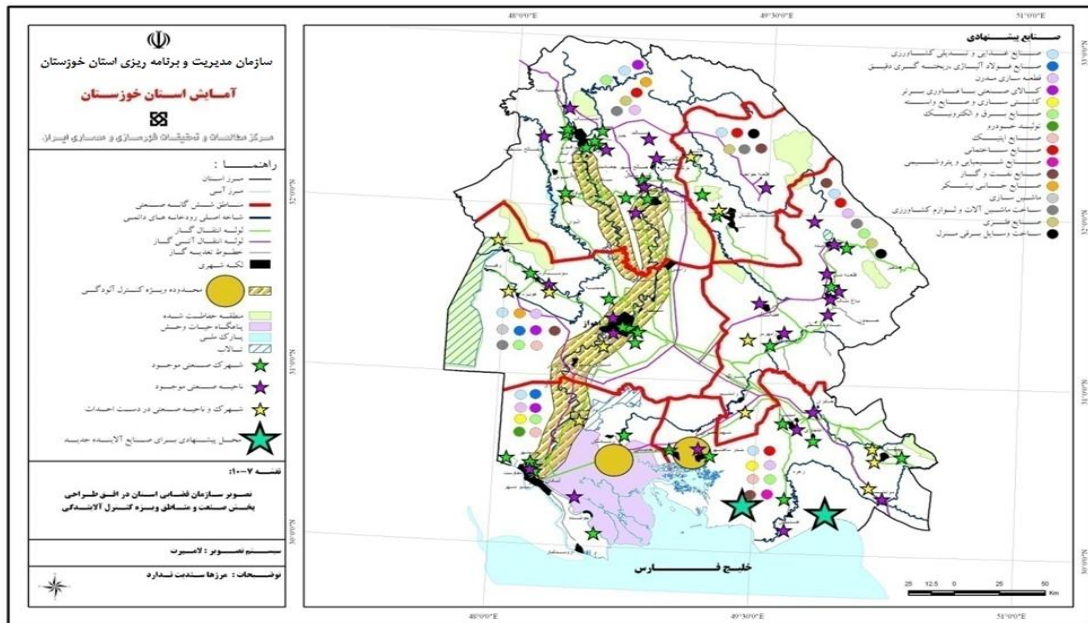
نقشه ۶-۲- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - با تمرکز بر گردشگری و مناطق حفاظت شده

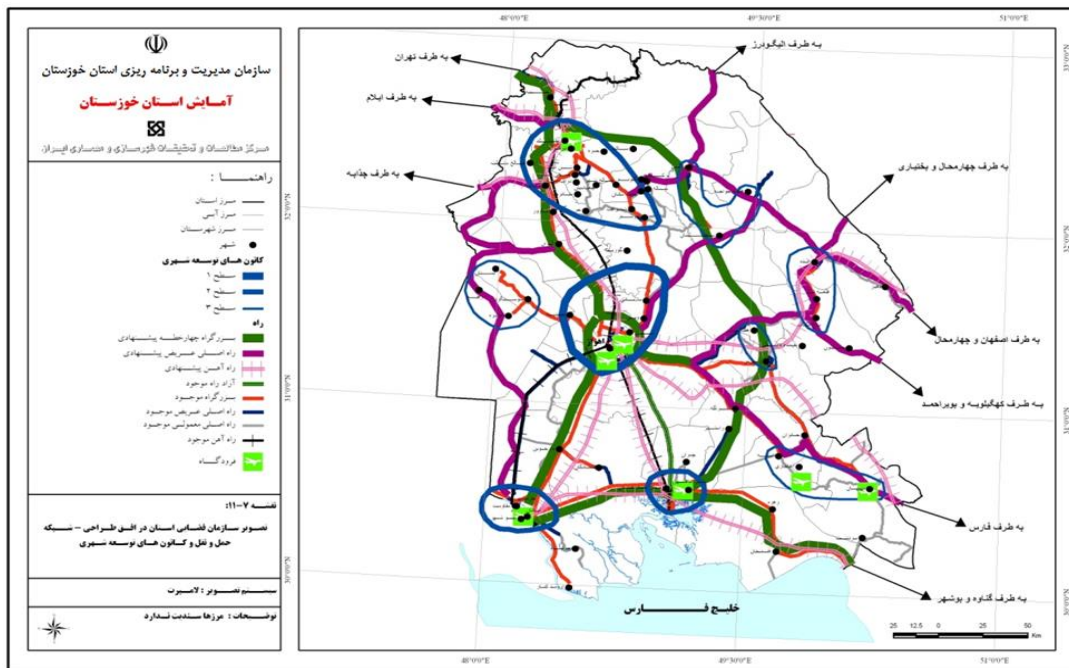
نقشه ۱-۲- تصوير سازمان فضایی استان در افق طراحی- شکل بندی کلی الگوی استقرار و نظام سلسله مراتبی مراکز سکونت گاهی در طرح آمایش استان خوزستان

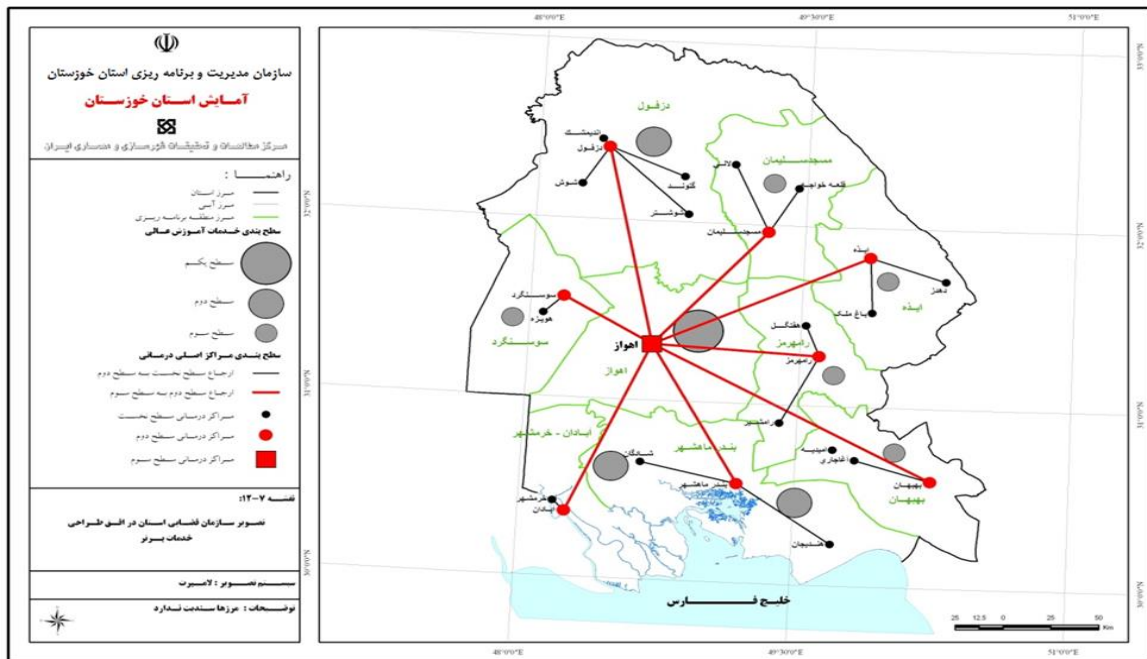
نقشه ۲-۲- تصوير سازمان فضایی استان در افق طراحی- بخش کشاورزی

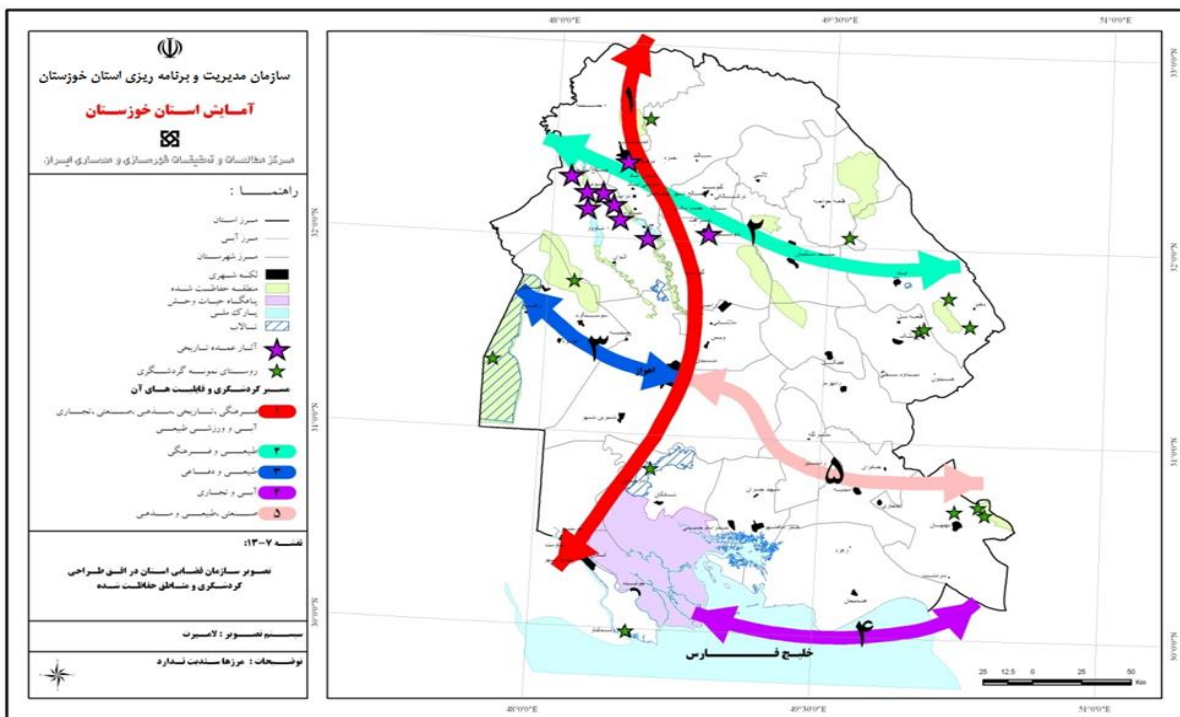
نقشه ۲-۳- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - بخش صنعت و مناطق ویژه کنترل آلاینده‌گی

نقشه ۲-۴- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - شبکه حمل و نقل و کانون‌های توسعه شهری

نقشه ۲-۵- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - خدمات برتر

نقشه ۲-۶- تصویر سازمان فضایی استان در افق طراحی - گردشگری و مناطق حفاظت شده

۲-۴- عناوین پروگرام‌های اجرایی آمایش استان

توسعه آبرسانی

عنوان پروگرام‌ها

عنوان مهم‌ترین پروگرام‌های اجرایی آمایش استان در این بخش عبارت هستند از:

- گسترش شبکه‌های آبرسانی کشاورزی و افزایش سطح زیر کشت آبی
- گسترش شبکه‌های آبرسانی برای تامین آب جوامع شهری و روستایی

در حال حاضر، منابع خاک استان فراوان‌تر از منابع آب آن هستند. به عبارت دیگر در حال حاضر استان خوزستان، با توجه به سطح تکنولوژی آبیاری، بین منابع آب و خاک، با کمبود یا محدودیت منابع آب روبرو است. بنابراین هرگونه توسعه منابع آب و اجرای طرح‌های آبرسانی و توسعه شبکه‌ها و افزایش کارایی و راندمان منابع آب در بخش کشاورزی، امکان زیر کشت بردن زمین‌های بیشتری را فراهم می‌کند و این به نفع توسعه بخش کشاورزی و درآمد استان و در نهایت به نفع کشور خواهد بود.

عنوان برنامه و طرح‌ها

بر این اساس گسترش شبکه‌های آبرسانی کشاورزی و افزایش سطح زیر کشت آبی استان عنوان مهم‌ترین پروگرام سازمان آب منطقه‌ای استان را تشکیل می‌دهد. برنامه‌ها و طرح‌هایی که داخل این پروگرام به مرحله اجرا در می‌آیند در سه دسته اصلی به شرح زیر معرفی می‌شوند:

- طرح‌های توسعه‌ای دست اجرا،
- توسعه‌ای در دست مطالعه،
- طرح‌های توسعه شبکه کشت نیشکر،

لازم است اشاره شود که آبرسانی برای تامین آب آشامیدنی جوامع شهری و روستایی استان نیز در برنامه اجرایی سازمان آب منطقه‌ای استان قرار دارد که هدف آن برطرف کردن یکی از نقاط ضعف اساسی استان که کمبود آب آشامیدنی، به خصوص در مناطق مرکزی و جنوبی استان است، کمک اساسی خواهد کرد. از آنجا که مسایل شهری در برنامه آمایش بررسی نمی‌شود، به این طرح‌ها نخواهیم پرداخت، بلکه تنها اشاره می‌شود که براساس برنامه اجرایی این سازمان مناطق یاد شده که دارای بیشترین مشکل در ارتباط با آب آشامیدنی هستند تا افق سال ۱۴۰۴ از توسعه شبکه آبرسانی آب آشامیدنی به شرح زیر برخوردار خواهند شد:

۱. آبرسانی به مناطق مرکزی و جنوب غرب استان شامل مناطق دشت‌آزادگان، هویزه، اهواز، بندر ماهشهر، شادگان، خرمشهر و آبادان از شبکه غدیر، از سد دز به میزان حدود ۷۷۶ میلیون متر مکعب در سال،

۲. آبرسانی به اندیمشک از محل رودخانه دز و آب زیرزمینی به میزان حدود ۲۲ میلیون متر مکعب در سال،
۳. آبرسانی به شهرستان دزفول از رودخانه دز به میزان حدود ۵۹ میلیون متر مکعب در سال،
۴. آبرسانی به منطقه شوشتر و گتوند به میزان حدود نزدیک به ۵۰ میلیون متر مکعب در سال،
۵. آبرسانی به مناطق روستایی شمال اهواز از رودخانه کارون بر روی هم به میزان نزدیک به ۳۱ میلیون متر مکعب در سال،
۶. آبرسانی به منطقه مسجدسلیمان از سد مسجدسلیمان به میزان حدود ۴۴ میلیون متر مکعب در سال،
۷. آبرسانی به مناطق شهری و روستایی شرق استان در منطقه ایذه، باغملک و رامهرمز از رودخانه جراحی به میزان حدود ۴۶ میلیون متر مکعب در سال،
۸. آبرسانی به شهرها و روستاهای جنوب شرق استان شامل منطقه هندیجان و بهبهان از رودخانه خیرآباد (سد کوثر)، به میزان حدود ۶۲/۵ میلیون متر مکعب در سال،

عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار

طرح‌هایی که داخل این پروگرام انجام می‌شود به تفکیک حوزه‌های آبریز رودخانه‌ها تعریف می‌شوند. عنوان طرح‌ها برای دستیابی به این سطح از توسعه (علاوه بر شبکه‌های موجود)، بر حسب حوزه‌های آبریز به شرح زیر است:

- شبکه‌های آبیاری دز
- شبکه‌های آبیاری شمال کرخه
- شبکه‌های آبیاری جنوب کرخه
- شبکه‌های آبیاری کارون
- شبکه‌های آبیاری مارون
- شبکه‌های آبیاری زهره
- شبکه‌های آبیاری توسعه کشت نیشکر

عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار برای توسعه شبکه‌های آبرسانی استان خوزستان به تفکیک نام طرح و پروژه و همراه با مساحت زیر شبکه توسعه در جدول ۲-۳ آمده است.

جدول ۲-۳- عنوان طرح و پروژه توسعه شبکه آبرسانی و مساحت اراضی زیر پوشش نا افاق مطالعات آمایش

نام طرح: حوزه	نام پروژه: شبکه آبیاری	نوع پروژه	مساحت (هکتار)
زهره و بنه باشت	شبکه هندیجان	اجرایی	۴۹,۶۴۹
زهره و بنه باشت	شبکه شهید بهشتی	اجرایی	۲,۰۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه شهید دامغانی و شبانکاره	بهره برداری	۳,۵۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه شهید رجایی و توسعه	بهره برداری	۸,۸۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه مکسر	مطالعاتی	۶,۰۰۰

نام طرح: حوزه	نام پروژه: شبکه آبیاری	نوع پروژه	مساحت(هکتار)
زهره و بنه باشت	شبکه توسعه زیدون	مطالعاتی	۶,۰۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه زیدون	مطالعاتی	۱۰,۰۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه توسعه شهید رجایی	مطالعاتی	۳,۵۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه خیرآباد	مطالعاتی	۱۶,۳۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه حفیره	مطالعاتی	۸,۷۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه امیدیه بالا و گطاع	مطالعاتی	۱۱,۵۰۰
زهره و بنه باشت	سمت راست و چپ خلف آباد	مطالعاتی	۱۷,۵۰۰
زهره و بنه باشت	شبکه مشراگه	مطالعاتی	۳,۰۰۰
شبکه های آبیاری جنوب کرخه	شبکه شرق دشت آزادگان	اجرایی	۲۹,۸۲۴
شبکه های آبیاری جنوب کرخه	حمیدیه و زمزم قدس	بهره برداری	۱۸,۳۰۰
شبکه های آبیاری جنوب کرخه	شبکه غرب دشت آزادگان	مطالعاتی	۳۷,۲۴۹
شبکه های آبیاری جنوب کرخه	شبکه شهید چمران	مطالعاتی	۷۲,۶۰۰
شبکه های آبیاری جنوب کرخه	شبکه توسعه دشت آزادگان	مطالعاتی	۵۲,۷۴۹
شبکه های آبیاری دز	شبکه دز	بهره برداری	۱۲۵,۰۰۰
شبکه های آبیاری دز	شبکه شیرین آب	بهره برداری	۶,۰۰۰
شبکه های آبیاری دز	شبکه لور	بهره برداری	۱,۰۰۰
شبکه های آبیاری دز	شبکه فتح المبین	مطالعاتی	۶,۵۰۰
شبکه های آبیاری دز	شبکه دشت بالا رود	مطالعاتی	۱۸,۰۰۰
شبکه های آبیاری دز	شبکه شیپون	مطالعاتی	۱,۷۰۰
شبکه های آبیاری دز	شبکه سردشت	مطالعاتی	۱,۵۰۰
شبکه های آبیاری شمال کرخه	شبکه باغه	اجرایی	۷,۴۰۰
شبکه های آبیاری شمال کرخه	شبکه دو سائق	اجرایی	۱۶,۰۰۰
شبکه های آبیاری شمال کرخه	شبکه اریض	اجرایی	۲۷,۹۰۰
شبکه های آبیاری شمال کرخه	شبکه اوان	بهره برداری	۱۳,۰۰۰
شبکه های آبیاری شمال کرخه	شبکه کوثر	بهره برداری	۱۴,۱۵۰
شبکه های آبیاری شمال کرخه	شبکه شاورور	مطالعاتی	۵۵,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	واحد نیشکر جفیر	اجرایی	۴۰,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	واحد نیشکر فارابی	بهره برداری-توسعه نیشکر	۱۰,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	واحد نیشکر غزالی (سلمان)	بهره برداری-توسعه نیشکر	۱۰,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	واحد نیشکر خزاعی	بهره برداری-توسعه نیشکر	۱۰,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	واحد نیشکر امیر کبیر	بهره برداری-توسعه نیشکر	۱۰,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	واحد نیشکر میرزا کوچک خان	بهره برداری-توسعه نیشکر	۱۰,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	واحد نیشکر دهخدا	بهره برداری-توسعه نیشکر	۲۷,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	دشت شعیبیه - واحد نیشکر دانیال	بهره برداری-توسعه نیشکر	۴۲,۰۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	واحد نیشکر هفت تپه	بهره برداری-توسعه نیشکر	۱۱,۱۰۰
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	واحد میاناب	بهره برداری-توسعه نیشکر	۶,۰۰۰

نام طرح: حوزه	نام پروژه: شبکه آبیاری	نوع پروژه	مساحت(هکتار)
شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر	کشت و صنعت کارون + بلوک F	بهره برداری-توسعه نیشکر	۳۳,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه گرگر	اجرایی	۶,۵۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه میاناب	اجرایی	۳۶,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه دشت میانبندان	اجرایی	۲,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه شعیبیه	اجرایی	۲۲,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه لالی	اجرایی	۲,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه خرمشهر و آبادان	بهره برداری	۳۲,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه جنوب اهواز	بهره برداری	۸۰,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه شمال شرق اهواز	بهره برداری	۱۹,۵۱۱
شبکه های آبیاری کارون	شبکه گتوند و عقیلی	بهره برداری	۱۴,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه رعیوه	مطالعاتی	۲۲,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه دشت بزرگ	مطالعاتی	۳,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه داریون	مطالعاتی	۶,۰۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه پرزیستان	مطالعاتی	۲,۷۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه سبزاب و آب بید	مطالعاتی	۵,۴۰۰
شبکه های آبیاری کارون	شبکه هارکله	مطالعاتی	۱,۰۰۰
مارون و الله	شبکه میانکران	اجرایی	۲,۰۰۰
مارون و الله	شبکه رامهرمز	اجرایی	۲۷,۰۰۰
مارون و الله	شبکه دیمه	اجرایی	۳,۰۰۰
مارون و الله	شبکه سادات حسینی	اجرایی	۱,۱۰۰
مارون و الله	شبکه لاسپید	اجرایی	۱,۴۰۰
مارون و الله	شبکه قلعه مدرسه	اجرایی	۱,۰۰۰
مارون و الله	شبکه شادگان	بهره برداری	۹,۰۱۵
مارون و الله	شبکه رامشیر	بهره برداری	۲۲,۰۰۰
مارون و الله	شبکه بهبهان	بهره برداری	۱۴,۶۰۰
مارون و الله	شبکه جایزان و فجر	بهره برداری	۱۰,۰۰۰
مارون و الله	شبکه طهماسبی	مطالعاتی	۲,۲۰۰
مارون و الله	شبکه هلاچان	مطالعاتی	۲,۰۰۰
مارون و الله	شبکه لران	مطالعاتی	۳,۳۰۰
مارون و الله	شبکه منگنان	مطالعاتی	۱,۴۰۰
مارون و الله	شبکه میداود	مطالعاتی	۳,۲۰۰
مارون و الله	شبکه خاییز	مطالعاتی	۲,۵۰۰
مارون و الله	شبکه دولت آباد	مطالعاتی	۵,۷۰۰
مارون و الله	شبکه خیرآباد	مطالعاتی	۱۲,۰۰۰
مارون و الله	شبکه کرفنج	مطالعاتی	۲,۰۰۰
مارون و الله	شبکه بنه باشت	نامشخص	۴,۰۰۰

نام طرح: حوزه	نام پروژه: شبکه آبیاری	نوع پروژه	مساحت (هکتار)
مارون و الله	شبکه ری مکان	نامشخص	۳,۰۰۰
جمع			۱,۲۴۵,۹۴۷ X
جمع مساحت کل، منهای مساحت اراضی شبکه در دست بهره‌برداری و شامل اراضی طرح بهره‌برداری - توسعه نیشکر			*۸۵۵,۰۷۱

مأخذ: سازمان آب منطقه‌ای استان خوزستان - ۱۳۹۲

* در دو عدد جمع در جدول بالا، بخش‌هایی به خارج از استان خوزستان تعلق دارد. بر اساس برداشت بخش GIS مشاور طرح آمایش استان خوزستان از نقشه ارائه شده توسط سازمان آب منطقه‌ای استان خوزستان، جمع اراضی زیر شبکه‌های آبرسانی در افق مطالعه حدود ۱/۱۸۰ میلیون هکتار می‌رسد که با عدد ۱,۲۴۵,۹۴۷، بالا حدود ۶/۶ درصد اختلاف دارد. همچنین عدد ۸۵۵,۰۷۱ در سرجمع بالا با برآورد بخش GIS مشاور طرح آمایش استان خوزستان که معادل ۸۶۵,۰۰۰ هکتار اعلام شده است حدود ۲/۱ درصد اختلاف دارد.

توسعه کشاورزی

عنوان پروگرام‌ها

در بخش کشاورزی برنامه‌های ترویجی متعددی برای راهنمایی و هدایت کشاورزان در افزایش راندمان و تولید زراعت، باغداری و دامپروری و افزایش راندمان آبیاری، کنترل آفات و بیماری‌های زراعی و دامی انجام می‌شود. بخشی از این برنامه‌ها مانند کنترل آفات بیشتر راساً توسط سازمان جهاد کشاورزی استان انجام می‌شود و بعضی دیگر مانند تغییر و بهبود در سیستم‌های آبیاری بخشی توسط این سازمان و همچنین با راهنمایی سازمان، توسط کشاورزان انجام می‌شود. بسیاری از این برنامه‌ها نیز با معرفی کشاورزان به بانک‌ها جهت دریافت تسهیلات بانکی صورت می‌گیرد و از این طریق حمایت مالی برای کشاورزان فراهم می‌شود.

چنانکه پیش‌تر گفته شده است منابع سرشار آب و خاک استان ایجاب می‌نماید تولیدات کشاورزی، دامپروری و آبی‌پروری استان توسعه یابد و ارزش افزوده بخش کشاورزی که در جایگاه پنجم در کشور قرار دارد به جایگاه شایسته این منابع ارتقا یابد. از آنجا که فعالیت بخش کشاورزی به طور عمده توسط بخش خصوصی (غیر دولتی)، صورت می‌گیرد، نقش برنامه‌های ترویجی سازمان جهاد سازندگی در توسعه این بخش اهمیت اساسی را دارد. این نقش با اجرای برنامه‌های ترویجی در دو زمینه اصلی فعالیت تولید محصولات زراعی - باغداری و محصولات دامی صورت می‌گیرد و بدیهی است دست یافتن به این اهداف به افزایش تولید و افزایش درآمد کشاورزان و تامین اهداف بنیادین "کارآیی اقتصادی" و "کاهش عدم تعادل‌ها" نیز می‌انجامد.

عنوان پروگرام‌های اصلی اجرایی مورد توجه طرح آمایش استان به شرح زیر است:

- برنامه ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی دولتی و کشاورزی
- ساماندهی اراضی کشاورزی
- تأمین و عرضه آب
- برنامه بهبود بهره برداری و حفاظت از منابع آب
- برنامه افزایش تولید محصولات زراعی
- برنامه افزایش تولید محصولات باغی
- برنامه افزایش تولید محصولات دام و طیور
- برنامه کنترل و مبارزه با آفات و بیماریهای گیاهی
- برنامه پوشش بهداشتی دام، طیور و آبزیان در برابر بیماریها

عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار

عنوان طرح‌های دارای اولویت، ذیل هر پروگرام در زیر معرفی شده است:

- **ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی دولتی و کشاورزی**
  - طرح ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی کشاورزی
- **ساماندهی اراضی کشاورزی**
  - تجهیز و نوسازی اراضی و بهسازی کانال‌های آبیاری عمومی
  - اجرای فاز ۲ طرح ۵۵۰ هزار هکتاری احیا اراضی دشتهای خوزستان و ایلام
- **تأمین و عرضه آب**
  - توسعه شبکه فرعی آبیاری و زهکشی
  - طرح های کوچک تامین و انتقال آب
- **برنامه بهبود بهره برداری و حفاظت از منابع آب**
  - طرح اجرای زهکشی سطحی اراضی
  - مرمت و بازسازی سازه هاوتاسیسات آبی
- **برنامه افزایش تولید محصولات زراعی**
  - طرح افزایش تولید حبوبات
  - طرح افزایش تولید سبزی و صیفی
- **برنامه افزایش تولید محصولات باغی**
  - طرح توسعه باغات در اراضی مستعد و شیب‌دار
  - طرح اصلاح و نوسازی و جایگزینی باغات موجود
  - طرح ساماندهی گلخانه ها و احداث مجتمع های گلخانه ای

- **برنامه افزایش تولید محصولات دام و طیور**
- طرح بهبود و افزایش تولیدات دام و طیور و توسعه خدمات دامپروری
- طرح مطالعه و ایجاد زیربناهای مجتمع های دامپروری
- **برنامه کنترل و مبارزه با آفات و بیماریهای گیاهی**
- طرح مبارزه با آفات و بیماریهای گیاهی و علفهای هرز
- **برنامه پوشش بهداشتی دام، طیور و آبزیان در برابر بیماریها**
- طرح مبارزه و کنترل بیماری های طیور و آبزیان
- طرح توسعه عملیات مبارزه و کنترل بیماری های واگیر و انگلی دام

توسعه منابع طبیعی

عنوان پروگرامها

پروگرامهای اصلی حفاظت از منابع طبیعی شامل توسعه و حفاظت از این منابع را می توان به شرح زیر خلاصه کرد:

- **مقابله با بیابان زدائی و تثبیت شن های روان**
- **آبخیزداری و حفاظت خاک**
- **احیاء، توسعه و بهره برداری اصولی از جنگل های کشور**
- **احیاء، توسعه و بهره برداری اصولی از مراتع**

عنوان طرحها و پروژههای اولویت دار

عنوان طرحهای دارای اولویت، ذیل هر پروگرام در زیر معرفی شده است:

- **مقابله با بیابان زدائی و تثبیت شن های روان**
- طرح تثبیت شنهای روان و مدیریت مناطق بیابانی
- **آبخیزداری و حفاظت خاک**
- طرح آبخیز داری و پیشگیری و مهار سیل و پخش و بهره برداری از سیلاب
- طرح اصلاح و ساماندهی کاربری اراضی آبخیز
- **احیاء، توسعه و بهره برداری اصولی از جنگل های کشور**
- طرح جنگل کاری، توسعه جنگل و احداث و تجهیز پارک جنگلی
- طرح حفاظت و حمایت از جنگلهای مراتع
- **احیاء، توسعه و بهره برداری اصولی از مراتع**
- طرح بهبود و اصلاح مراتع

توسعه شیلات

عنوان پروگرام‌ها

پروگرام اصلی توسعه شیلات، از افزایش تولید آبزیان پرورشی تشکیل می‌شود.

عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت دار

- طرح ایجاد تاسیسات زیربنایی مجتمع‌های آبی پروری
- طرح مدیریت و توسعه آبی پروری در آبهای داخلی
- طرح ساماندهی مراکز کوچک ماهیگیری

مهم‌ترین عملیات سازمان شیلات در چارچوب حمایت از توسعه فعالیت شیلات عبارت هستند از:

الف) در زمینه صید و صیادی:

توسعه اسکله‌ها و زیستگاه‌های مصنوعی:

- ✓ توسعه اسکله‌های صیادی شامل تعمیر، نوسازی و بهسازی اسکله‌ها و بنادر صیادی، احداث اسکله‌های پهلوگیری جهت تخلیه صید، اسکله‌های تدارکاتی، اسکله‌های شناور،
- ✓ لایروبی، محوطه‌سازی، سنگ چینی و ساحل‌سازی در اسکله‌های صیادی
- ✓ گسترش شبکه برق و تجهیز بنادر صیادی به خدمات پشتیبانی مثل جایگاه سوخت رسانی به شناورهای صیادی و سیستم اطفاء حریق
- ✓ شرکت در کمیته ساماندهی اسکله‌ها و بنادر صیادی و بررسی راهکارهای مدیریتی،
- ✓ فعال کردن بخش تعاونی و واگذاری مدیریت بهره‌برداری بندرهای صیادی به بخش تعاونی،
- ✓ ایجاد زیستگاه‌های مصنوعی،

مدیریتی، نظارتی، مطالعاتی، آموزش و ترویج:

- ✓ مشارکت در کمیته مشترک توانمندسازی تعاونی‌ها با اداره کل تعاون استان،
- ✓ اجرای طرح هدفمندسازی یارانه‌ها در بخش توزیع سوخت شناورهای صیادی
- ✓ پیگیری تأمین تسهیلات مورد نیاز،
- ✓ انجام مستمر پروژه‌های مطالعاتی با همکاری پژوهشکده آبی‌پروری جنوب کشور،
- ✓ برگزاری دوره‌های آموزشی جهت صیادان و آشنایی آنها با تأثیرات روش‌های مخرب صید،
- ✓ استقرار سیستم یکپارچه صدور مجوز صید (سیماب) در استان و در اختیار قرار دادن برنامه‌ها و تجارب استان به شیلات مرکز جهت استفاده در سایر استان‌ها،

- ✓ شرکت در کمیسیون مبارزه با قاچاق کالا و ارز در جهت ساماندهی و کاربرد راهکارهای کاهش قاچاق سوخت، طرح شکایت در مراجع قضایی از واحدهای آلاینده،
- ✓ تدوین آیین نامه نحوه برخورد و توقیف شناورهای بیگانه،

(ب) در زمینه آبی پروری:

- ✓ احداث تأسیسات زیربنایی مجتمع‌های آبی پروری گرم‌آبی و سردآبیتوسط سازمان شیلات و با مشارکت بخش خصوصی،
- ✓ مطالعات امکان‌سنجی توسعه آبی پروری در شهرستان‌های مختلف،
- ✓ کمک‌های کارشناسی برای افزایش تولید در واحد سطح،
- ✓ معرفی گونه‌های جدید مثل ماهیان خاویاری،
- ✓ انجام مطالعات مربوط به تنوع گونه‌ای برای معرفی گونه‌های جدید،
- ✓ پیگیری تأمین تسهیلات مورد نیاز،
- ✓ اجرای پروژه‌های پایلوت و ترویجی،
- ✓ اجرای پروژه‌های بهبود مدیریت آبی پروری و ...

آب و فاضلاب

عنوان پروگرام‌ها

- سامانه های پساب و فاضلاب

عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت دار

- ایجاد و تکمیل تأسیسات فاضلاب در شهر اهواز و ۱۶ شهر اصلی استان

توسعه صنعت

در زمینه توسعه صنعت، فعالیت دو دستگاه اجرایی اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان و شرکت شهرک‌های صنعتی استان عمده است. به علاوه سازمان جهاد کشاورزی نیز در زمینه توسعه صنعت و به خصوص صنایع غذایی در روستاها و سازمان میراث فرهنگی و گردشگری نیز در زمینه توسعه صنایع دستی فعالیت دارند. به لحاظ اهمیت غالب دو دستگاه نخست در توسعه صنعتی استان، ابتدا به وظایف این دو دستگاه اشاره می‌شود.

الف- جایگاه اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان

وظایف اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان به تبع وظایف وزارتخانه مربوط، به طور عمده مدیریتی و حمایتی است. وظایف اصلی وزارت صنعت، معدن و تجارت در زمینه توسعه صنعت و معدن به طور خلاصه شامل تدوین استراتژی توسعه صنعتی و معدنی، تعیین سیاست‌ها برنامه و ضوابط کلی توسعه بخش صنعت و معدن، نظارت بر فعالیت‌های

صنعتی و معدنی و هدایت و حمایت از آنها، برنامه‌ریزی برای افزایش بازدهی و بهره‌وری بخش‌صنعت و معدن، تعیین و تدوین سیاست‌های توسعه صادرات محصولات صنعتی و فراورده‌های معدنی و خدمات فنی- مهندسی در چارچوب سیاست‌های صادراتی کشور، تنظیم سیاست‌های لازم جهت توسعه کمی و بهبود کیفی صنایع دستی و روستایی و پیگیری جهت برقراری حمایت‌های لازم از آنها، حمایت از اقدامات مربوط به رشد بهره‌وری مدیریت و نیروی انسانی، توسعه کارآفرینی در بخش صنعت و معدن کشور و صدور مجوز تاسیس و بهره‌برداری واحدهای تولیدی صنعتی و معدنی با رعایت مقررات زیست محیطی است.

براین اساس وظایف اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان را نیز می‌توان به طور خلاصه به شرح زیر دسته‌بندی کرد.

(۱) تعیین اولویت‌های سرمایه‌گذاری جدید متناسب با توجه به قابلیت‌ها و مزیت‌های سرمایه‌گذاری در استان و معرفی آن به سرمایه‌گذاران،

(۲) انجام مطالعات تکمیلی آمایش صنعتی استان،

(۳) تدوین استراتژی تخصیص تسهیلات به سرمایه‌گذاران مستعد و توانمند در عرصه صنعت و معدن

(۴) راهبری تسهیلات اختصاص داده شده برای راه اندازی طرح‌های مناسب،

(۵) حمایت در تأمین تسهیلات ارزی مورد نیاز طرح‌های در دست اجرا،

(۶) حمایت از سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی توانمند برای سرمایه‌گذاری در طرح‌های صنعتی استان،

(۷) حمایت و کمک به توسعه صادرات صنعتی استان،

(۸) کمک به رفع مشکلات طرح‌های در دست اجرا به منظور تسریع در اجرا و راه اندازی آنها،

(۹) شناسایی مشکلات و موانع واحدهای موجود و ارائه راهکار در جهت رفع مشکلات واحدهای صنعتی و معدنی به منظور تداوم بخشیدن به تولید،

(۱۰) برگزاری دوره‌های آموزشی مرتبط با صنعت برای واحدهای صنعتی و کارشناسان،

(۱۱) پیگیری و ارائه راهکار به منظور افزایش ارتباط بین مراکز علمی و دانشگاهیان برجسته با صنعتگران و

معدن‌کاوان استان و کمک به توسعه خدمات مهندسی و تحقیق و توسعه و کارآفرینی و افزایش بهره‌وری در

کلیه عوامل تولید در طرح‌های صنعتی،

ملاحظه می‌شود که در وظایف بالا بندهای ۱ و ۲ بیشتر مربوط به تعیین فعالیت مناسب برای پهنه‌های مختلف استان و تعیین مکان برای فعالیت‌های مختلف صنعتی (و معدنی)، است به عبارت دیگر تخصیص نوع فعالیت به مکان، یا تخصیص مکان به نوع فعالیت. بنابراین دو بند یادشده جنبه برنامه‌ریزی استراتژیک و سایر بندها جنبه تاکتیکی و اجرایی دارند. اهمیت موارد استراتژیک یاد شده از این نظر است که در صورت تخصیص فعالیت به مکان (یا مکان به فعالیت)، امکان

تغییر آن در آینده یا نامیسر خواهد بود و یا تنها با صرف هزینه بسیار زیاد (به معنی متحمل شدن ضرر و زیان)، امکان پذیر خواهد بود.

در واقع سه بند یاد شده از وظایف اداره کل صنعت، معدن و تجارت به برنامه ریزی آمایش بسیار نزدیک است. تنها تفاوت در آن است که در مطالعات و برنامه ریزی آمایش رابطه بین بخش ها نیز در نظر گرفته می شود و در برنامه ریزی تک بخشی، رابطه با فضا تنها از دیدگاه توسعه همان بخش ملحوظ می شود و رابطه بین بخش ها و بازتاب توسعه بخش بر مناطق مختلف منظور نمی شود. طرح این موضوع از این نظر اهمیت دارد که نتایج مطالعات آمایش در زمینه تخصیص فعالیت به مکان (و تخصیص مکان به فعالیت)، به علت همین تفاوت دیدگاه، در یکی دو مورد با دیدگاه توسعه بخش صنعت از دیدگاه بخشی متفاوت است (به این موضوع در ادامه باز خواهیم گشت).

ب- توسعه فضایی صنعت از دیدگاه اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان

اداره کل صنعت، معدن و تجارت در ارتباط با آمایش بخش صنعت در پهنه استان بررسی هایی انجام داده است که شامل پهنه بندی استان در ۶ منطقه براساس مشابهت ها و پیشنهاد شاخه های صنایع مناسب برای توسعه صنعت در هر منطقه با توجه به نقاط قوت و ضعف و تهدیدها و فرصت ها در این شش منطقه است. منطقه بندی و صنایع پیشنهادی این دستگاه برای هر یک از این مناطق در جدول ۲-۴ ارائه شده است. به علاوه در این جدول صنایع پیشنهادی از دیدگاه مطالعات آمایش نیز درج شده است. ملاحظه می شود در مواردی بر اساس مطالعات آمایش شاخه های صنعتی دیگری نیز بر این اساس اضافه شده است مانند صنایع برق و الکترونیک، تولید لوازم الکتریکی خانگی و صنایع اپتیک در منطقه یکم و صنایع برق و الکترونیک صنایع اپتیک در منطقه دوم. به علاوه صنایع عمومی کارگاهی مانند درب و پنجره سازی، نجاری، تولید مصالح ساختمانی سیمانی (انواع لوله های سیمانی، موزائیک و مانند آن، تعمیر لوازم و دستگاه های برقی و غیر برقی و مشابه آن)، و همچنین صنایع بازیافت برای همه مناطق پیشنهاد شده است.

از دیدگاه مطالعات آمایش برخورداری سه منطقه جنوبی استان خوزستان (منطقه ۱، ۲ و ۳ از شش منطقه در منطقه بندی اداره کل صنعت، معدن و تجارت)، و به ویژه شهرستان های اهواز، آبادان - خرمشهر، ماهشهر، بهبهان، آغاچاری و مسجد سلیمان (نسبت به مناطق شمالی استان)، از تکنولوژی برتر و سابقه دیرینه در صنایع برخوردار از فناوری برتر و تجمیع دانش فنی - مهندسی در این مناطق، قابلیت توسعه صنایع پیشرفته را در این مناطق فراهم کرده است. بنابراین توسعه صنایع فلزی، فولاد آلیاژی، چدن ریزی دقیق، فورجینگ، قطعه سازی پیشرفته برای خودرو و برای صنایع نفت و گاز و پتروشیمی، صنایع برق و الکترونیک، صنایع ساخت خودرو و صنایع ساخت قایق و کشتی و صنایع جانبی آن در مناطق ساحلی جنوب با توجه به سابقه، دانش و موقعیت جغرافیایی دسترسی به بندر و دریا بسیار موجه است.

هرچند در وهله نخست همین استدلال در مورد توسعه صنایع نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی صادق است اما به لحاظ مسایل محیط زیست، ملاحظات بین بخشی و سایر ملاحظات آمایشی که در بند (پ)، این بند ارائه خواهد شد احداث

واحدهای جدید صنایع بالادستی و پایین دستی شیمیایی و پتروشیمی و صنایع پایین دستی نفت و گاز مکان‌یابی ویژه‌ای را طلب می‌نماید. به این موضوع بازخواهیم گشت.

بر این اساس علاوه بر صناعی که اداره کل صنعت، معدن و تجارت پیشنهاد کرده‌اند، در ارتباط با سه منطقه جنوبی استان، هر جا که اداره کل صنایع فلزی، فولاد آلیاژی، چدن‌ریزی دقیق، فورجینگ، قطعه‌سازی پیشرفته برای خودرو و برای صنایع نفت و گاز و پتروشیمی، صنایع برق و الکترونیک، صنایع ساخت خودرو و صنایع ساخت قایق و کشتی و صنایع جانبی آن در مناطق ساحلی جنوب را پیشنهاد نکرده‌اند از نظر مطالعات آمایش توسعه این صنایع در این مناطق توصیه می‌شود.

با توجه به جدول ۲-۴ صنایع پیشنهادی برای ۶ منطقه به شرح زیر ارائه می‌شود:

- برای منطقه یکم، شامل شهرستان‌های آبادان، خرمشهر و شادگان به دلیل تجارب صنعتی شهرستان‌های آبادان، خرمشهر و مجاورت با بندر و دریا، سابقه دیرینه صنایع نفت و گاز و صنایع شیمیایی و پتروشیمی، صنایع برخوردار از تکنولوژی برتر، کشتی‌سازی و صنایع وابسته، اعم از صنایع فلزی، برق و الکترونیک و صنایع فولاد پیشنهاد شده است همچنین به دلیل وجود بازار بالقوه صنایع نفت و گاز و صنایع شیمیایی و پتروشیمی برای قطعات مورد نیاز، قطعه‌سازی برای این صنایع پیشنهاد شده است. شهرستان شادگان نیز در کنار شهرستان‌های آبادان و خرمشهر می‌تواند از بخشی از این صنایع منتفع شود. همچنین برای این منطقه به دلیل مجاورت با دریا و بهره‌مندی از نخلستان‌ها، صنایع شیلات و خرما پیشنهاد شده است.

از دیدگاه مطالعات آمایش صنایع برق و الکترونیک و صنایع اپتیک نیز که از صنایع برخوردار از تکنولوژی بالا هستند، به علاوه صنایع بازیافت و صنایع عمومی کارگاهی برای این منطقه گزینه مناسبی تشخیص داده شده است به صنایع بالا اضافه شده است.

- برای منطقه دوم شامل شهرستان‌های ماهشهر، هندیجان، امیدیه و آغاچاری به دلیل تمرکز و تجربه صنایع نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی، توسعه این صنایع و به دلیل مجاورت با دریا صنایع کشتی‌سازی و صنایع وابسته پیشنهاد شده است. همچنین به دلیل سطح بالای توسعه صنعتی به خصوص در شهرستان ماهشهر، و وجود بازار بالقوه، صنایع قطعه‌سازی نیز برای این منطقه پیشنهاد شده است. مجاورت با دریا و تمرکز بالای ماهیگیری در اقتصاد شهرستان هندیجان نیز به ارائه پیشنهاد ایجاد صنایع شیلات در این منطقه منجر شده است. صنایع بازیافت نیز گزینه مناسب دیگری برای این منطقه بوده که ارائه شده است.

از دیدگاه مطالعات آمایش صنایع برق و الکترونیک و صنایع اپتیک نیز که از صنایع برخوردار از تکنولوژی بالا هستند، به علاوه صنایع عمومی کارگاهی برای این منطقه گزینه مناسبی تشخیص داده شده است به صنایع بالا اضافه شده است.

- برای منطقه سوم شامل شهرستان‌های اهواز، سوسنگرد، هویزه و باوی به دلیل تمرکز و تجربه صنایع فلزی و صنایع شیمیایی و پتروشیمی و صنایع قطعه سازی برای بازار بالقوه صنایع نفت و گاز و صنایع شیمیایی و پتروشیمی پیشنهاد شده است. به علاوه توسعه صنایع غذایی (خرما)، و صنایع جانبی نیشکر و صنایع بهره‌مند از تکنولوژی برتر پیشنهاد شده است.
- از نظر مطالعات آمایش به دلیل سطح بالای توسعه صنعتی و تجربه این منطقه به ویژه در صنایع فلزی، توسعه صنایع فولاد آلیاژی، ریخته‌گری دقیق، ماشین‌سازی و تولید خودرو و یا قطعات آن، ساخت ماشین آلات و لوازم کشاورزی، صنایع برق و الکترونیک و پزشکی و اپتیکی و همچنین صنایع بازیافت و صنایع عمومی کارگاهی به رشته‌های بالا اضافه شده است.
- برای منطقه چهارم شامل شهرستان‌های دزفول، اندیمشک، شوش، شوشتر و گتوند از دیدگاه اداره کل صنعت و معدن صنایع جانبی نیشکر، صنایع تبدیلی کشاورزی، صنایع معدنی و صنایع نوین ساختمانی، صنایع برق و الکترونیک، قطعات کارخانه ای و نیروگاهی، قطعات خودرو، ماشین آلات کشاورزی، فولاد آلیاژی و صنایع بازیافت پیشنهاد شده است. که با دیدگاه مطالعات آمایش همخوانی دارد.
- برای منطقه پنجم شامل شهرستان‌های ایذه، باغملک، رامهرمز، بهبهان، رامشیر و هفتگل اداره کل صنعت و معدن صنایع تبدیلی کشاورزی، صنایع آشامیدنی‌پیشرفته و با ظرفیت بالا، صنایع معدنی، صنایع نوین ساختمانی، قطعات کارخانه ای و نیروگاهی، ماشین آلات کشاورزی و صنایع بازیافت را پیشنهاد کرده‌اند که با دیدگاه مطالعات آمایش همخوانی دارد.
- به علاوه از نظر مطالعات آمایش به دلیل موقعیت دامپروری در شمال شرق استان، توسعه صنایع غذایی و لبنیات و به دلایل عمومی توسعه صنایع برق و ساخت لوازم منزل را به همراه صنایع عمومی کارگاهی و صنایع بازیافت برای این منطقه پیشنهاد می‌نماید.
- برای منطقه ششم شامل شهرستان‌های مسجدسلیمان، لالی و اندیکا اداره کل صنعت و معدن صنایع آشامیدنی پیشرفته و با ظرفیت بالا، صنایع معدنی، قطعه سازی مدرن، صنایع برق و الکترونیک، صنایع نوین ساختمانی را پیشنهاد کرده‌اند که با دیدگاه مطالعات آمایش همخوانی دارد. به علاوه صنایع عمومی کارگاهی و صنایع بازیافت نیز از نظر مطالعات آمایش در این منطقه توصیه می‌شود.
- همچنین ادار کل صنعت، معدن و تجارت برای این منطقه توسعه صنایع پایین دستی پتروشیمی را پیشنهاد داده اند که مورد تأیید مطالعات آمایش نیست.

پ- جهت‌گیری‌های فضایی توسعه صنایع استان از دیدگاه مطالعات آمایش

لازم است که حریم رودخانه دز و کارون به عنوان منطقه ویژه کنترل آلودگی، از هرگونه آلودگی بیشتر شیمیایی محفوظ داشته شود و کنترل ویژه‌ای نیز بر صنایع و فعالیت‌های کشاورزی و به طور کلی فعالیت‌های انسان که آب این شاه‌رگ حیاتی استان را آلوده می‌نمایند معمول گردد. همچنین در گزارش فصل ششم مطرح شد که منطقه بندر ماهشهر و شادگان به عنوان منطقه دوم کنترل ویژه آلودگی و حریم تمام رودخانه‌های دیگر استان به عنوان منطقه سوم کنترل آلودگی از آلودگی‌های بیشتر که به پایین دست سرایت می‌کنند محفوظ شوند. منابع غنی کشاورزی (آب و خاک)، در منطقه غربی استان از شمال تا جنوب به طور عمده دارای قابلیت کشاورزی هستند و حفظ این منابع از آلودگی‌های صنعتی و شیمیایی با توجه به هدف حفاظت از محیط زیست یکی از اهداف بنیادین مطالعات آمایش و نتیجه‌گیری از آن اعلام شده است. همچنین توسعه پایدار (شامل حفاظت از محیط زیست)، به عنوان دومین هدف بنیادین، و کاهش عدم تعادل‌ها به عنوان سومین هدف بنیادین در کنار نخستین هدف بنیادین یعنی کارایی اقتصادی قرار می‌گیرند و اهمیت هیچ‌کدام از دیگری کمتر نیست. در این گزارش‌ها مطرح شد که به طور طبیعی این اهداف در مواردی در تضاد و یا رقابت با یکدیگر قرار می‌گیرند و بیان شد که وظیفه مطالعات آمایش برقراری حداکثر همسویی بین این اهداف رقیب یا بعضاً متضاد می‌باشد. این وظیفه بیشتر از هرچیز در تخصیص مناسب (اگر نگوییم بهینه)، فعالیت‌ها به مناطق تجلی می‌یابد. یافتن فعالیت مناسب برای هر منطقه و یافتن فضای مناسب برای هر فعالیت.

در چارچوب بالا مطالعات آمایش به نتیجه بدیهی انطباق فعالیت با محیط و منابع محیطی رسیده است. منابع سرشار آب و خاک در غرب استان باید به فعالیت کشاورزی اختصاص داده شود، و توسعه یابد. منابع آب و خاک نه‌چندان غنی در نیمه شرقی استان (در مقایسه با نیمه غربی استان)، مورد حفاظت قرار گیرد و توسعه یابد. صنایعی که منطبق با فعالیت‌های دیرینه کشاورزی، دامداری، شیلات هستند و انطباق طبیعی با محیط دارند حمایت شوند و توسعه یابند. صنایع پیشین کشاورزی (شامل تولید ادوات و ماشین‌آلات کشاورزی، دامپروری و شیلات)، و صنایع پسین آن (شامل فراوری محصولات غذایی، بسته‌بندی و صنایع جانبی)، در محیط فعالیت‌های کشاورزی، دامپروری و شیلات توسعه یابد. صنایع فولاد، قطعه‌سازی، خودروسازی و صنایع دیگر دارای تکنولوژی برتر، با توجه به سابقه توسعه صنعتی در مکان‌های مناسب (از نظر مطالعات آمایش در مناطق جنوبی استان مانند اهواز، خرمشهر، آبادان، ماهشهر، بهبهان و آغاچاری که دارای پیشینه صنعتی قوی‌تری هستند مستقر شوند. در گزارش حساب‌های شهرستانی مشاهده شد صنایع عظیم نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی استان با اقتصاد استان پیوند قوی برقرار نکرده است و تغییرات ارزش افزوده این صنایع و به خصوص بخش نفت و گاز تاثیر چندانی بر اقتصاد استان ندارد، زیرا این واحدها به طور عموم صنایع ملی هستند که درآمد حاصل از فعالیت آن‌ها معمولاً یا به خزانه کشور واریز می‌شود و یا به حساب دفاتر مرکزی و شرکت‌های مادر تخصصی انتقال می‌یابد تنها پیوند قابل اعتنای اقتصاد استان با این فعالیت‌های صنعتی از طریق

اشتغال آن‌ها در استان و شهرستان‌ها، از طریق دریافت حقوق و دستمزد و انتقال بخشی از آن به چرخه درآمد - مصرف - تولید و اشتغال تبعی برقرار می‌شود. این پیوند می‌تواند با توسعه صنایع قطعه سازی برای واحدهای صنعتی نفت و گاز و صنایع شیمیایی و پتروشیمی و صنایع فولاد و نیروگاه‌ها استحکام بیشتری یابد. حقیقت آن است که اگر بخشی از قطعات مورد نیاز فعالیت‌های صنعتی پیش گفته از تولیدات صنعتی استان تامین شود ارزش افزوده، اشتغال و درآمد استان از این محل بسیار متحول خواهد شد و از آن مهم‌تر تخصص صنعتی استان ارتقا خواهد یافت. زمینه‌های قانونی در ملزم کردن این واحدها به تامین قطعات و لوازم خود از بازار داخل کشور وجود دارد. با استفاده از این فرصت و با توجه به دانش استان در زمینه صنایع فلزی، توسعه صنایع قطعه سازی در استان هم برای تامین نیازهای استان و هم برای صنایع خودرو در سه منطقه جنوبی استان بسیار موجه خواهد بود. صنایع برق و الکترونیک، صنایع تولید وسایل خانگی و مشابه آن نیز در طیف وسیع‌تری در مکان‌های مختلف در خدمت توسعه صنعتی و کاهش نابرابری‌ها قرار گیرند. صنایع عمومی کارگاهی که مورد نیاز همه شهرستان‌ها هستند (مانند درب و پنجره سازی، محصولات کانی ساختمانی مانند گچ و آهک و سنگ و موزائیک ...)، در همه شهرستان‌ها مستقر شوند تا علاوه بر افزایش تولید و درآمد و کاهش عدم تعادل‌ها هزینه حمل نیز کاهش یابد.

اما در مورد صنایع شیمیایی و پتروشیمی و صنایع نفت و گاز به طور طبیعی انتظار می‌رود به دلیل سابقه و مجاورت با منابع اولیه مورد نیاز توسعه این صنایع به سمت اهواز، آبادان - خرمشهر، ماهشهر و امیدیه و هفتگل و آغاچاری میل نماید و یا توصیه شود و همان طور که در جدول ۲-۴ مشاهده می‌شود اداره کل صنعت، معدن و تجارت توسعه این صنایع را در هر ۶ منطقه پیشنهاد نموده است که مورد تائید مطالعات آمایش نمی‌باشد.

بدیهی است بر اساس استدلال همجواری با منابع و فواید حاصل از همجواری با واحدهای موجود، و بدون در نظر گرفتن سایر محدودیت‌ها، توسعه این واحدها به خصوص در مناطق جنوبی استان در جوار منابع و صنایع همسان جاذبه خواهد داشت. همین کشش اولیه به درستی این صنایع را در همین مناطق مستقر کرده است (به خصوص در اهواز، آبادان - خرمشهر و ماهشهر). اما در حال حاضر تمرکز بسیار بالای این صنایع در این مناطق محیط زیست را به شدت تخریب کرده است و جایی برای توسعه بیشتر این صنایع در این مناطق وجود ندارد.

در این شرایط پیشنهاد احداث صنایع جدید از این دست در مناطق شمالی تر استان بر اساس پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی مانند دزفول و اندیمشک (منطقه ۴)، لالی و اندیکا (منطقه ۷) و ایذه، باغ‌ملک (منطقه ۸)، نیز خطر آلودگی محیط زیست را بسیار شدیدتر تهدید خواهد کرد. در حال حاضر که یک جدایی‌گزینی نسبی بین فعالیت‌های کشاورزی و صنعتی و به خصوص بین فعالیت‌های کشاورزی با صنایع نفت و گاز و شیمیایی و پتروشیمی وجود دارد، به این معنی که این صنایع در بالا دست و بر مسیر آب (از شمال به جنوب)، و بر اراضی ارزشمند آب و خاک شمال استان قرار

نگرفته‌اند با آلودگی شدید و تهدید ناشی از آن مواجه هستیم، حال اگر این‌گونه صنایع در بالا دست احداث شوند این تهدید و تخریب محیط زیست و منابع آب و خاک بسیار شدیدتر خواهد شد.

بر این اساس پیشنهاد مطالعات آمایش اجتناب از احداث هرگونه واحدهای صنعتی جدید از نوع صنایع شیمیایی و پتروشیمی و نفت و گاز در بالادست در نیمه شمالی استان به دلیل آلوده ساختن منابع آب و خاک می باشد. در مناطق جنوبی نیز منطقه آبادان تا ماهشهر و اهواز نیز به دلیل تراکم زیاد این واحدها و به علت قرار گرفتن در منطقه ویژه کنترل آلودگی به صلاح نیست. بر این اساس احداث واحدهای جدید این صنایع در شهرستان هندیجان در دو منطقه شرق و غرب هندیجان، با رعایت فاصله مناسب از دریا، که بر اراضی غیر مناسب برای تبدیل به اراضی قابل کشاورزی است و به شبکه های زیربنایی آب، برق، گاز، راه، بندر و سایر زیرساخت‌ها دسترسی دارد و مهم‌تر از آن به مرکز این صنایع اهواز، آبادان و ماهشهر در استان خوزستان و منابع گاز استان بوشهر در فاصله مناسبی دسترسی دارد پیشنهاد می‌شود.

جدول ۲-۴- صنایع پیشنهادی برای مناطق ششگانه، مقایسه نظرات دستگاه و نظرات منتج از مطالعات آمایش

آبادان، خرمشهر و شادگان	منطقه ۱ (منطقه ۲ آمایش)
کشتی سازی و صنایع وابسته، صنایع شیلاتی، صنایع بسته بندی و جانی خرم، صنایع جانبی نیشکر، تولید فلزات اساسی، صنایع مونتاژی، کالای صنعتی با فناوری برتر، فورجینگ، قطعه سازی مدرن صنایع نفت و گاز، فولاد آلیاژی، * صنایع پتروشیمی و شیمیایی (بالادستی، پایین دستی)،	پیشنهاد دستگاه
صنایع غذایی (خرما، شیلات)، تولید فلزات اساسی، فولاد آلیاژی، قطعه سازی برای صنایع نفت و گاز، کالای صنعتی با فناوری برتر، کشتی سازی و صنایع وابسته، صنایع مونتاژ، + صنایع برق و الکترونیک، تولید لوازم الکتریکی خانگی، صنایع اپتیک، صنایع بازیافت، صنایع عمومی کارگاهی	پیشنهاد مطالعات آمایش
* صنایع پتروشیمی و شیمیایی (بالادستی، پایین دستی)،	محدودیت از نظر مطالعات آمایش
ماهشهر، هندیجان، امیدیه و آغاچری	منطقه ۲ (منطقه ۳ و ۵ آمایش)
کشتی سازی و صنایع وابسته، صنایع شیلاتی، صنایع نوین ساختمانی، قطعه سازی مدرن کارخانه ای و نفت و گاز، صنایع بازیافت * صنایع پتروشیمی و شیمیایی (بالا دستی، پایین دستی)،	پیشنهاد دستگاه
صنایع غذایی (شیلات)، صنایع ساختمانی، قطعه سازی برای صنایع نفت و گاز، کشتی سازی و صنایع وابسته، * صنایع پتروشیمی و شیمیایی (بالادستی، پایین دستی)، + صنایع برق و الکترونیک صنایع اپتیک، صنایع بازیافت، صنایع عمومی کارگاهی	پیشنهاد مطالعات آمایش
* صنایع پتروشیمی و شیمیایی (بالا دستی، پایین دستی)،	محدودیت از نظر مطالعات آمایش
اهواز، سوسنگرد، هویزه و باوی	منطقه ۳ (منطقه ۱ و ۹ آمایش)
صنایع جانبی نیشکر، صنایع بسته بندی و جانی خرم، قطعه سازی مدرن، کالای صنعتی با فناوری برتر * صنایع نفت و گاز،	پیشنهاد دستگاه
صنایع غذایی (خرما و نیشکر)، و صنایع جانبی نیشکر، قطعه سازی مدرن، کالای صنعتی با فناوری برتر، +	پیشنهاد مطالعات آمایش

جدول ۲-۴- صنایع پیشنهادی برای مناطق ششگانه، مقایسه نظرات دستگاه و نظرات منتج از مطالعات آمایش

فولاد آلیاژی، ریخته‌گری دقیق، ماشین‌سازی و تولید قطعات خودرو، ساخت ماشین‌آلات و لوازم کشاورزی، صنایع برق و الکترونیک، پزشکی و اپتیک، صنایع بازیافت، صنایع عمومی کارگاهی	
* صنایع نفت و گاز،	محدودیت از نظر مطالعات آمایش
دزفول، اندیمشک، شوش، شوشتر و گتوند	منطقه ۴ (منطقه ۴ آمایش)
صنایع جانبی نیشکر، کالای صنعتی با فناوری برتر، صنایع برق و الکترونیک، صنایع نوین ساختمانی، صنایع تبدیلی کشاورزی، صنایع معدنی، قطعات کارخانه‌ای و نیروگاهی، قطعات خودرو، ماشین‌آلات کشاورزی، فولاد آلیاژی، صنایع بازیافت	پیشنهاد دستگاه
* صنایع پایین دستی پتروشیمی،	
صنایع جانبی نیشکر، انواع صنایع تبدیلی کشاورزی، صنایع معدنی و ساختمانی، صنایع فلزی، صنایع نوین با فناوری برتر، برق و الکترونیک، قطعات کارخانه‌ای و نیروگاهی، تولید قطعات خودرو، ماشین‌آلات کشاورزی و بازیافت	پیشنهاد مطالعات آمایش
* صنایع پایین دستی پتروشیمی،	محدودیت از نظر مطالعات آمایش
ایذه، باغملک، رامهرمز، بهبهان، رامشیر و هفتگل	منطقه ۵ (منطقه ۶ و ۸ آمایش)
صنایع تبدیلی کشاورزی، صنایع آشامیدنی (پیشرفته و با ظرفیت بالا)، صنایع معدنی، صنایع نوین ساختمانی، قطعات کارخانه‌ای و نیروگاهی، ماشین‌آلات کشاورزی، صنایع بازیافت	پیشنهاد دستگاه
* صنایع پایین دستی پتروشیمی،	
صنایع تبدیلی کشاورزی و غذایی، صنایع معدنی، ساختمانی، قطعات کارخانه‌ای و نیروگاهی، ماشین‌آلات کشاورزی، بازیافت	پیشنهاد مطالعات آمایش
+ صنایع غذایی، لبنیات، صنایع برق، ساخت وسایل برقی منزل، عمومی کارگاهی	
* صنایع پایین دستی پتروشیمی،	محدودیت از نظر مطالعات آمایش
مسجد سلیمان، لالی و اندیکا	منطقه ۶ (منطقه ۷ آمایش)
صنایع آشامیدنی (پیشرفته و با ظرفیت بالا)، صنایع معدنی، قطعه‌سازی مدرن، صنایع برق و الکترونیک، صنایع نوین ساختمانی	پیشنهاد دستگاه
* صنایع پایین دستی پتروشیمی، صنایع نفت و گاز،	
صنایع غذایی، معدنی، ساختمانی، برق و الکترونیک، قطعه‌سازی برای نفت و گاز،	پیشنهاد مطالعات آمایش
+ بازیافت، صنایع عمومی کارگاهی	
* صنایع پایین دستی پتروشیمی، صنایع نفت و گاز،	محدودیت از نظر مطالعات آمایش

مأخذ: اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان خوزستان، سال ۱۳۹۲ و مطالعات حاضر

ت- جایگاه و نقش و فعالیت‌های شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان در توسعه صنعت

نقش شرکت شهرک‌های صنعتی استان بسیار گسترده است و طیف وسیعی از مسایل مدیریتی و اجرایی را در بر می‌گیرد که در زیر نویس این بند آمده است^۱. اما از این بین، مهم‌ترین نقش این شرکت در توسعه صنعتی استان که با آمایش پیوند بسیار نزدیکی دارد، تعیین مکان شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی عمومی و تخصصی است. زیرا ایجاد شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی زمینه لازم برای توسعه صنعت در مکان‌هایی که این واحدها احداث می‌شوند را فراهم می‌نماید. بنابراین تعیین مکان و نوع شهرک و یا ناحیه و پیش‌بینی نوع و اندازه و تعداد واحدهایی که در آن مستقر خواهند شد در مرحله برنامه‌ریزی بسیار به برنامه‌ریزی آمایشی نزدیک است.

احداث شهرک و ناحیه صنعتی و هماهنگی و پیگیری در فراهم کردن امکانات زیربنایی (آب، فاضلاب، تصفیه‌خانه، برق، گاز، راه، ارتباطات)، از طریق دستگاه‌هایتامین کننده این امکانات نیز اهم وظایف مرحله اجرایی را تشکیل می‌دهد. در مرحله اجرا، گام بعدی جذب واحدهای صنعتی به این شهرک‌ها و ناحیه‌های صنعتی است که در اینجا هر دو دستگاه اداره کل صنعت، معدن و تجارت و شرکت شهرک‌ها و نواحی صنعتی استان در کنار یکدیگر نقش هدایتی و جذب سرمایه‌گذاران به این سامانه‌ها را ایفا می‌نمایند.

از دیگر نقش‌های اجرایی این شرکت می‌توان به انواع جمایتهای آموزشی، فنی، مشاوره‌ای به شرکت‌ها، حمایت ویژه از توسعه نرم افزاری و توانمند سازی صنایع کوچک و متوسط استان و اجرای برنامه توسعه خوشه‌های صنعتی و شناسایی تجمع‌های صنعتی و تدوین نقشه کسب و کار و اعطای تسهیلات در قالب طرح کمک‌های فنی و اعتباری، معرفی واحدهای صنعتی به صندوق ضمانت سرمایه گذاری صنایع کوچک جهت اخذ ضمانت نامه و حمایت از واحدهای

---

^۱- موضوع فعالیت شرکت شهرک‌های صنعتی عبارت است از:

الف- احداث شهرک‌های صنعتی در استان و ایجاد امکانات زیربنایی در هر شهرک با رعایت مفاد اساسنامه سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران .

ب- انجام کلیه اموری که ضمن هماهنگی، استفاده مطلوب از امکانات شهرک‌های صنعتی را در یک روند خودگردان از جهت مالی فراهم نماید.

ج- انجام کلیه اقدامات که برای هماهنگی اداری امور شهرک صنعتی از جهت مالی، فنی، خدماتی و بازرگانی توسط سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران مشخص و ابلاغ می‌گردد.

د- تملک زمین براساس قوانین موضوعه و واگذاری عین و منفعت اراضی مزبور و انتقال قطعی به داوطلبان احداث واحدهای صنعتی مجاز(انتقال قطعی اراضی موکول به ارائه پروانه بهره‌برداری می‌باشد).

ه- تأمین خدمات عمومی شهرک صنعتی از قبیل آب، برق، تلفن، گاز، فاضلاب، تسطیح اراضی شهرک و ایجاد شبکه راه‌های اصلی و فرعی و همچنین ایجاد ساختمان‌های عمومی از قبیل درمانگاه، مسجد، مدرسه، فضای سبز، انبار و غیره.

و- مشارکت در سایر شرکت‌هایی که به لحاظ ارائه خدمات مورد نیاز متقاضیان و سایر مسائل شهرک لازم تشخیص داده شود.

صنعتی با استفاده از اعتبار تخصیص یافته نوسازی و ساختار صنایع در قالب تسهیلات و پروژه های اجرایی مطابق با نیاز واحدهای صنعتی استان اشاره کرد.

شهرک ها و ناحیه های صنعتی برنامه ریزی شده استان تقریباً تمام پهنه استان را پوشش می دهند و تکمیل زیرساخت ها و جذب سرمایه گذاران بیشتر برای احداث واحدهای صنعتی در این سامانه ها را تکمیل خواهد کرد.

ث- شهرک ها، ناحیه های صنعتی و خوشه های صنعتی استان

در این بند، بر اساس اطلاعات شرکت شهرک های صنعتی، خلاصه ای از وضعیت شهرک ها و نواحی صنعتی و خوشه های صنعتی استان ارائه می شود:

- استان خوزستان تا پایان سال ۱۳۹۵ دارای ۳۳ شهرک صنعتی و ۳۷ ناحیه صنعتی مصوب می باشد.
- سایت های تخصصی موجود در شهرک ها و نواحی صنعتی استان به شرح زیر است:
  - ۱) شهرک صنعتی صنایع دریایی و شیلات آبادان،
  - ۲) سایت اختصاصی جهت صنایع اسقاط خودرو واقع در شهرک صنعتی شماره ۵ اهواز
  - ۳) سایت اختصاصی جهت صنایع پیشرفته واقع در شهرک صنعتی شماره ۵ اهواز
  - ۴) ناحیه صنعتی صنایع دریایی خرمشهر
  - ۵) ناحیه صنعتی صنایع دریایی هندیجان
  - ۶) ناحیه صنعتی صنایع معدنی اندیمشک
- تعداد ۳ سایت صنعتی شامل شهرک صنعتی آبادان، شهرک صنعتی خرمشهر و ناحیه صنعتی صنایع دریایی خرمشهر در مناطق آزد تجاری ارونند واقع هستند.
- و تعداد ۲ سایت صنعتی شامل شهرک صنعتی شلمچه و ناحیه صنعتی چذابه در نقاط مرزی با کشور عراق واقع گردیده اند.
- به علاوه شش شهرک جدید پتروشیمی از مصوبات دور سوم سفر دولت نهم و همچنین برنامه ایجاد شش شهرک معدنی و یک شهرک غذایی جز برنامه های شرکت شهرک های صنعتی استان قرار دارد.
- مکان اجرای شش شهرک تخصصی پتروشیمی بر اساس پیشنهاد شرکت شهرک های صنعتی استان خوزستان، عبارت است از بندر ماهشهر، بندر امام، اهواز، آبادان، خرمشهر و هندیجان.
- استان خوزستان دارای ۱۰ خوشه صنعتی (خوشه نفت، گاز و پتروشیمی، خوشه خرما، خوشه پوشاک، خوشه آبری پروری، خوشه ادوات کشاورزی، خوشه پلیمر و پلاستیک، خوشه صید و صیادی، خوشه فرش دستباف، خوشه گاو میش داری، خوشه صنایع جانبی نیشکر) می باشد که برنامه توسعه ای برای ۳ خوشه از آنها و از جمله خوشه صنعتی تجهیزات نفت، گاز و پتروشیمی، خوشه صنعتی پوشاک و خوشه صنعتی آبری پروری انجام شده است.

خوشه ادوات کشاورزی خوزستان مشتمل بر ۴۵ واحد تولیدی فعال می باشند که از این تعداد، ۳۶ واحد دارای پروانه بهره برداری از سازمان صنعت، معدن و تجارت خوزستان بوده و مابقی بدون مجوز و یا تحت پروانه کسب مشاغلی همچون تراشکاری به تولید ادوات کشاورزی مشغول می باشند. از مجموع کل واحدهای دارای پروانه بهره برداری تعداد ۱۸ واحد در شهرکها و سایر نواحی شهرستان دزفول مستقر می باشند. اندازه اغلب کارگاهها در مقیاس خرد و کوچک می باشد و فقط ۱۱ شرکت دارای ظرفیت اشتغال بالای ۱۰ نفر می باشند.

جدول ۲-۵- وضعیت خوشه های صنعتی استان و کشور (تا پایان سال ۱۳۹۵)

نام استان	تعداد خوشه های شناسایی شده	تعداد پروژه های امکان سنجی توسعه خوشه در دست اجرا		تعداد پروژه های توسعه خوشه ای در حال اجرا		تعداد پروژه های توسعه خوشه ای خاتمه یافته
		در مرحله مطالعه	در مرحله پیاده سازی	در مرحله مطالعه	در مرحله پیاده سازی	
خوزستان	۱۰	۰	۰	۰	۲	۴
کشور	۳۹۶	۲	۱۵۶	۶	۳۸	۷۴
سهم استان (درصد)	۲,۵	-	۲,۵	-	۵,۳	۵,۴

مأخذ: شرکت شهرکهای صنعتی استان خوزستان - ۱۳۹۵

جدول ۲-۶- توسعه خوشه کسب و کار ادوات کشاورزی خوزستان و کشور (تعداد/نفر)

شرح	تعداد خوشه ها	تعداد واحدهای کسب و کار	میزان اشتغال	تعداد پروژه های توسعه خوشه ای در حال انجام	تعداد پروژه های توسعه خوشه ای خاتمه یافته
کشور	۳۹۸	۳۲۷۱۱۸	۲۶۵۴۲۸۲	۲۹	۵۸
استان خوزستان	۱۰	۶۶۶۳	۲۹۴۷۰	۱	۳

مأخذ: شرکت شهرکهای صنعتی استان خوزستان - ۱۳۹۵

واحدهای صنعتی مستقر در شهرکها و نواحی صنعتی به تفکیک فعالیت

واحدهای صنعتی واقع در شهرکها و نواحی صنعتی، در قالب ۸ فعالیت غذایی، نساجی، سلولزی، شیمیایی، فلزی، کانی غیر فلزی، خدمات و برق و الکترونیک تقسیم بندی می شوند.

الف) واحدهای صنعتی مستقر در شهرک های صنعتی به تفکیک گروه های عمده فعالیت: بیشترین سهم فعالیت واحدهای صنعتی استان در زمینه محصولات فلزی با ۳۲ درصد می باشد. بعد از آن واحدهای صنعتی مربوط به محصولات شیمیایی و غذایی به ترتیب با سهم ۲۲ و ۱۷ درصدی، در جایگاه بعدی قرار دارند. کمترین سهم فعالیت موجود در شهرک های صنعتی، فعالیت های نساجی با ۱,۶ درصد می باشند.

بررسی وضعیت اشتغال واحدهای صنعتی مستقر در شهرک های صنعتی نشان می دهد که سرانه اشتغال به ازاء هر واحد صنعتی فعال در استان معادل ۱۷ نفر می باشد.

ب) واحدهای صنعتی مستقر در نواحی صنعتی به تفکیک گروه های عمده فعالیت: بیشترین سهم فعالیت واحدهای صنعتی در زمینه محصولات فلزی با سهم ۴۵ درصد می باشد. بعد از فعالیت محصولات فلزی، به ترتیب فعالیت های غذایی و شیمیایی با سهم ۱۸ و ۱۴ درصد فعالیت در رتبه بعدی بیشترین سهم فعالیت واحدهای صنعتی نواحی صنعتی استان قرار دارند. کمترین سهم فعالیت موجود در نواحی صنعتی، فعالیت های خدمات و برق با ۱,۵۶ درصد می باشند.

وضعیت اشتغال واحدهای صنعتی نواحی صنعتی نشان دهنده سرانه اشتغال ۱۱ نفری به ازاء هر واحد صنعتی فعال می باشد.

جدول ۲-۷- واحدهای به بهره برداری رسیده در شهرکها و نواحی صنعتی بر حسب نوع صنعت در سال ۱۳۹۵

تعداد واحدهای به بهره برداری رسیده در شهرکها و نواحی صنعتی									استان
جمع	برق و الکترونیک	خدمات	کانی غیرفلزی	فلزی	شیمیایی	سلولزی	نساجی	غذایی و آشامیدنی	
۱۱۷۶	۳۰	۷۵	۱۵۳	۳۷۱	۲۵۹	۶۵	۱۹	۲۰۴	واحدهای صنعتی شهرکهای صنعتی
۶۵	۱	۱	۸	۲۹	۹	۳	۲	۱۲	واحدهای صنعتی نواحی صنعتی
۱۲۴۱	۳۱	۷۶	۱۶۱	۴۰۰	۲۶۸	۶۸	۲۱	۲۱۶	خوزستان
۳۹۳۸۵	۱۳۹۳	۲۱۷۷	۴۵۹۲	۱۰۸۱۵	۸۸۸۸	۲۸۷۱	۲۱۲۱	۶۶۲۸	جمع کشور
۳,۱۵	۲,۲۳	۳,۴۹	۳,۵۱	۳,۷۰	۳,۰۲	۲,۳۷	۰,۹۹	۳,۲۶	سهم استان
۱۲	۱۴	۹	۹	۷	۱۲	۱۹	۲۰	۱۱	رتبه استان

ماخذ: معاونت صنایع کوچک شرکت شهرکهای صنعتی خوزستان

تسهیلات شهرکها و نواحی صنعتی

شهرکها و نواحی استان دارای امکانات زیربنایی مناسب می باشند بعبارتی ۷۰ درصد شهرکها و نواحی صنعتی استان خوزستان دارای آب، ۷۳ درصد دارای برق و ۸۱ درصد دارای گاز می باشند.

جدول ۲-۸- وضعیت شهرکها و نواحی صنعتی کل استان از نظر پروژه های زیست محیطی

رشد (درصد)	سال ۹۵	سال ۹۴	واحد سنجش	موضوع
۱۴,۳	۸	۷	تصفیه خانه	تصفیه خانه های فاضلاب در حال بهره برداری
۱۶,۷	۷	۶	شهرک و ناحیه	شهرکها و نواحی صنعتی دارای تصفیه خانه فاضلاب در حال بهره برداری
-۲۵	۳	۴	شهرک و ناحیه	تصفیه خانه های فاضلاب در دست ساخت*
۷,۷	۵۶	۵۲	درصد	نسبت واحدهای تحت پوشش تصفیه خانه به واحدهای به بهره برداری رسیده
۰,۰	۲۶	۲۶	شهرک و ناحیه	شبکه فاضلاب
۰,۰	۵۲	۵۲	شهرک و ناحیه	پروژه های ارزیابی زیست محیطی
-	۰	۰	سیستم	استقرار سیستم ایزو ۱۴۰۰۱ در تصفیه خانه های فاضلاب
۰,۰	۱۰	۱۰	شهرک و ناحیه	تعداد ایستگاههای آتش نشانی

موضوع	واحد سنجش	سال ۹۴	سال ۹۵	رشد (درصد)
تعداد ماشین های آتش نشانی	ماشین	۶	۸	۳۳,۳

ماخذ: معاونت طرح و برنامه و اداره آمار سازمان صنعت، معدن و تجارت

جدول ۲-۹- امکانات زیربنایی شهرکها و نواحی صنعتی

نام استان	تعداد شهرکها و نواحی صنعتی دارای امکانات زیربنایی				میزان آب (برای فازهای عملیاتی)		میزان برق (برای فازهای عملیاتی)	
	آب	برق	گاز	تلفن ثابت	مورد نیاز	تامین شده	مورد نیاز	تامین شده
خوزستان	۵۱	۵۷	۳۲	۴۶	۲۳۵۷	۱۵۵۱	۶۰۳	۴۶۱
جمع کشور	۷۷۹	۸۰۶	۵۶۰	۷۱۳	۲۹۱۳۵	۱۴۴۶۰	۱۷۳۴۷	۸۰۸۸
سهم استان	۶,۵۵	۷,۰۷	۵,۷۱	۶,۴۵	۸,۰۹	۱۰,۷۳	۳,۴۸	۵,۷
رتبه استان	۳	۲	۴	۳	۱	۱	۱۰	۴

ماخذ: سیستم اطلاعات شهرکهای صنعتی - آمارنامه شهرکهای صنعتی کشور و استان ۱۳۹۵

عنوان پروگرامها

بر اساس آنچه بیان شد پروگرامهای اصلی توسط دو سازمان اداره کل صنعت، معدن و تجارت و شرکت شهرکهای صنعتی استان صورت می گیرد. نقش شرکت شهرکهای صنعتی فراهم کردن زیرساختهای لازم برای توسعه صنعت در مناطق مختلف استان از طریق ایجاد، توسعه و راهاندازی شهرکها و نواحی صنعتی (شامل فراهم کردن تمام زیرساختها از قبیل شبکههای راه، آب، برق، انرژی، فاضلاب، ارتباطات و ...)، است نقش مهم دیگر این سازمان جذب بخش خصوصی برای سرمایه گذاری در ایجاد واحدهای صنعتی در این شهرکها و نواحی صنعتی است. نقش اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان مدیریت عالیه امور مربوط و از جمله هدایت توسعه صنایع مختلف در پهنه استان و هدایت واحدهای صنعتی به شهرکها و نواحی صنعتی از طریق اعطای مجوز احداث و راهاندازی واحدهای صنعتی و هدایت این واحدها برای دریافت وام و بهره مندی از مشوقهای سرمایه گذاری است.

عنوان پروگرامهای اجرایی:

■ زیر ساختهای صنعتی و معدنی

عنوان طرحها و پروژههای اولویت دار

- طرح تامین زیر ساخت شهرکها و نواحی صنعتی (۲۰ شهرک، ۱۰ ناحیه)

۶-۱-۵-۲- توسعه نظارت و حفاظت از محیط زیست

عنوان پروگرام‌ها

(۱) برنامه حفاظت از طبیعت و تنوع زیستی

(۲) برنامه مدیریت آلاینده‌ها و پسماندها

عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار

▪ برنامه مدیریت آلاینده‌ها و پسماندها

- طرح مدیریت پسماند و کاهش آلاینده‌ها (تکمیل شبکه پایش آلاینده‌گی آب، هوا، خاک)

▪ برنامه حفاظت از طبیعت و تنوع زیستی

- ساماندهی، حفاظت و بهره برداری پایدار از مناطق تحت کنترل

۲-۵-۱-۷- توسعه شبکه جاده‌ای

عنوان پروگرام‌ها

در طراحی شبکه جاده‌های اصلی ساختار فضایی قلمروها و مراکز زیست و فعالیت‌ها نوع ارتباطات توجه شده است. در این رابطه توجه شده است که بعضی از محورها دارای عملکرد ملی هستند. این محورها علاوه بر پوشش درون استانی و بین شهرستانی نقش مهمی در پیوند استان با سایر استان‌ها دارند مانند محور بندر امام خمینی- اهواز - دزفول به سمت تهران که علاوه بر گذر از شهرستان‌های مسیر، در واقع ارتباط بین‌المللی کشور از طریق بندر امام خمینی به مرکز کشور را برقرار می‌نماید.

▪ محور فعلی جنوب به شمال، از بندر امام خمینی به اهواز و از آبادان و خرمشهر به اهواز و در ادامه از اهواز به دزفول و استان لرستان و مرکز کشور پر ترافیک‌ترین محور استان است که در قسمت‌های شمالی استان از هم اکنون با تراکم ترافیک و افت سطح خدمت جاده‌ای روبرو است. این در حالی است که در حال حاضر به علت شرایط رکود اقتصادی و کاهش درآمدهای ارزی کشور، واردات کشور نیز کاهش یافته است. از آنجا که بندر امام خمینی تا افق طرح آمایش و بر اساس روندهای قابل پیش‌بینی تا آینده‌های دورتر نقش ملی خود را تجارت بین‌المللی ایفا خواهد کرد زیرا با دارا بودن کوتاه‌ترین فاصله این بندر به تهران در مقایسه با هر بندر دیگر مناطق ساحلی جنوب و نبود گزینه دیگری در مناطق ساحلی جنوب، به طور منطقی انتظار می‌رود نقش آن در تجارت خارجی کشور افزایش یابد. بنابر این توسعه ظرفیت این محور و تکمیل و تبدیل آن به بزرگراه عریض چهار خطه برای پاسخگویی به نیاز ملی قابل توجه است.

- احداث مسیر بندر ماهشهر - رامشیر - رامهرمز - هفتگل - مسجدسلیمان - لالی - گتوند - دزفول یک محور جدید جنوب به شمال را شکل می‌دهد که علاوه بر مسیر پیش گفته جنوب - شمال، بندر ماهشهر را به دزفول متصل می‌نماید و بار ترافیک محور یادشده را بین محور قبلی و محور پیشنهادی جدید توزیع می‌نماید. این محور تنها به عنوان یک محور جنوب شمال با کارکرد ملی پیشنهاد نشده است، بلکه این محور ۴ کانون توسعه شهری بندرماهشهر، رامهرمز، مسجد سلیمان و دزفول را به یکدیگر متصل می‌نماید. به علاوه زمینه اتصال کانون توسعه شهری بهبهان به این محور نیز فراهم می‌شود. این محور کلیدی‌ترین بخش توسعه شبکه جاده‌ای برای تقویت اقتصاد منطقه شرق و شمال شرق استان و برقراری ارتباط کانون‌های توسعه شهری این منطقه است.
- محور دیگر پیشنهادی برای گسترش ارتباط در نوار مرزی غرب با گذر از شوش به سوسنگرد و اهواز به دلیل حمایت از کانون توسعه شهری سوسنگرد و تقویت ارتباط در نوار مرزی غرب و مناطق پیرامونی آن طراحی شده است. ادامه این محور از سوسنگرد و هویزه به سمت خرمشهر در حاشیه نوار مرزی غرب بیشتر به دلیل تسهیل دسترسی به یادمان‌های جنگ طراحی شده است، ضمن آنکه توسعه راه‌ها در حاشیه نوارهای مرزی به دلایل دفاعی نیز قابل توصیه است.
- محور خلیج فارس از خرمشهر و آبادان به بندر امام خمینی، بندر ماهشهر تا هندیجان و در ادامه به بوشهر نیز از مهم‌ترین محورهای ساحلی است. نیاز به این محور در درجه نخست یک نیاز ملی برای ارتباط دادن نقاط ساحلی در کناره خلیج فارس به یکدیگر متصل می‌باشد. به علاوه در جهت نقل و انتقال بین بندر امام خمینی و بندر بوشهر و تسهیل ارتباط بین صنایع شیمیایی و پتروشیمی دو استان نفت خیز و گاز خیز خوزستان و بوشهر نقش خواهد داشت.
- دسته دیگر از محورهای پیشنهادی، ارتباط بین استان خوزستان با استان‌های همجوار و کشور عراق را برقرار می‌نماید. ارتباط بین استان خوزستان با استان لرستان از طریق لالی و ارتباط با استان‌های ایلام، کهگیلویه و بویر احمد و چهارمحال و بختیاری و اصفهان تنها به دلیل گسترش ارتباطات حمل و نقل کالا به این استان‌ها طراحی نشده است. تجربه جنگ تحمیلی نشان داد استان‌های مرزی برای تقویت توان دفاعی به مسیرهای گزینه متعددی برای ارتباط با مرکز نیازمند هستند. هرچند که محورهای ارتباط شهرستان‌های ایذه، باغ‌ملک و دهدز با استان اصفهان و چهارمحال بختیاری و ارتباط شهرستان رامشیر، رامهرمز، بهبهان و امیدیه با استان بوشهر بر مبنای مبادلات تجاری هم اکنون نیز بسیار قوی است. در این دسته از محورهای پیشنهادی علاوه بر ارتباط با استان‌های پیش گفته، ارتباط با کشور عراق از طریق چذابه و همچنین از طریق شلمچه نیز در حال حاضر به دلیل ارتباط تجاری توصیه شده است.

▪ یک دسته دیگر از محورها برای کمک به ارتباط مناطق درونی استان، شامل ارتباط کانون‌های توسعه شهری یا سایر مراکز شهرستان‌ها به مرکز استان و یا ارتباط بین کانون‌های توسعه شهری با شهرهای پیرامونی دیگر طراحی شده است.

▪ نهایتاً دسته دیگری از محورها تنها به منظور کاهش تراکم ترافیک طراحی و پیشنهاد شده‌اند مانند کنار گذر اهواز و محور اهواز-سهرای مشراکه که نقش شریانی در ارتباط با همه استان‌های شرقی خوزستان با اهواز را ایفا می‌نماید و در نتیجه با توسعه ارتباط به این استان‌ها این محور نیز باید تقویت شود.

کلیه محورهای یاد شده در بالا از نوع بزرگراه چهار خطه عریض یا راه اصلی عریض دارای میانه طراحی شده‌اند و در بخش بعدی هریک در جزئیات معرفی خواهند شد. بخشی از این راه‌ها از تبدیل و تقویت استاندارد راه‌های فرعی و اصلی معمولی موجود به درجه بالاتر ایجاد خواهند شد.

عناوین پروگرام‌های اصلی توسعه شبکه جاده‌ای تا افق سال ۱۴۰۴ به شرح زیر می‌باشد:

- توسعه محورهای دارای کارکرد فراملی
- توسعه محورهای دارای کارکرد ملی
- توسعه محورهای دارای کارکرد بین استانی
- توسعه محورهای دارای کارکرد درون استانی

که شامل توسعه و احداث جاده از انواع زیر می‌باشد:

- توسعه و احداث راه‌های اصلی (آزادراه، بزرگراه، راه اصلی عریض)
- عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت‌دار**

با توجه به کارکردهای متفاوت سطوح مختلف ارتباطی که در بالا تشریح شد، اولویت‌های طرح‌ها و پروژه‌های توسعه شبکه جاده‌ای به شرح زیر پیشنهاد می‌شود:

در گروه ارتباط فراملی: محورهای ارتباطی با کشور عراق

- توسعه محور دزفول - چذابه به سمت کشور عراق
- توسعه محور آبادان - شلمچه به سمت کشور عراق

در گروه ارتباط ملی: محور اصلی جنوب به شمال استان

- توسعه محور بندر امام- بندر ماهشهر به اهواز
- توسعه محور آبادان، خرمشهر به اهواز
- توسعه محور اهواز به دزفول و ادامه آن تا مرز استان خوزستان با استان لرستان

در گروه ارتباط فراستانی: محورهای ارتباطی استان خوزستان به استان‌های همجوار

- توسعه محور خرمشهر- آبادان- بندر امام- بندر ماهشهر- هندیجان- به سمت بوشهر
- توسعه محور ایذه - دهدز - به سمت اصفهان و چهار محال و بختیاری
- توسعه محور بهبهان - به سمت استان فارس
- توسعه محور دزفول - اندیمشک - به سمت ایلام
- توسعه محور لالی به سمت استان لرستان

در گروه ارتباط درون استانی با کارکرد مختلط درون استانی و برون استانی

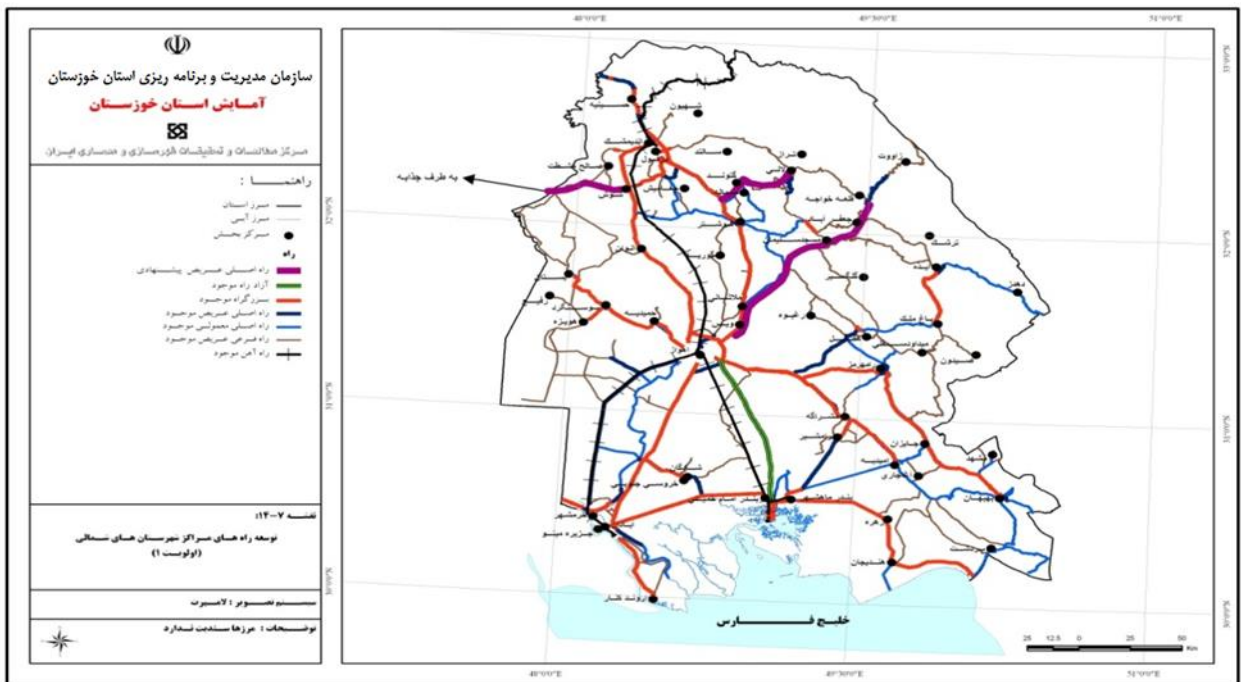
- توسعه محور بندر ماهشهر - رامشیر - رامهرمز - هفتگل - مسجد سلیمان - لالی - گتوند دزفول - اندیمشک به عنوان محور دوم جنوب شمال

در گروه ارتباط درون استانی

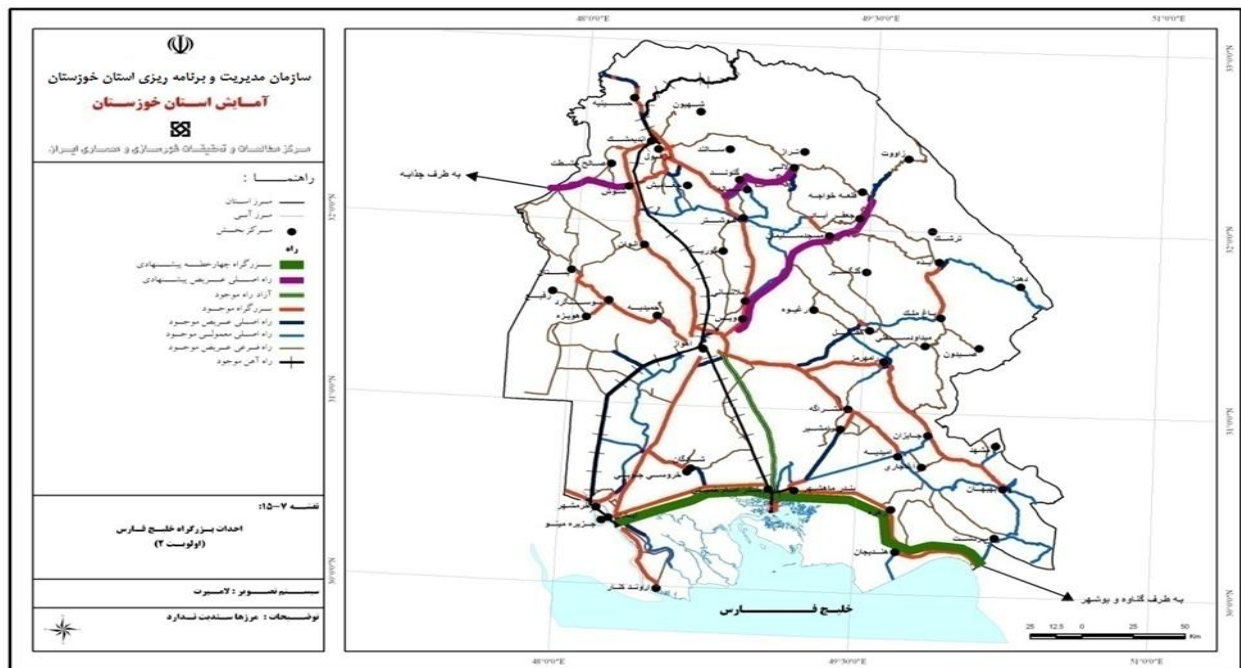
با توجه به اینکه قطعات جاده‌ای به‌طور کلی در کنار یکدیگر تشکیل مسیر می‌دهند و از مجموعه آنها شبکه جاده‌ای تشکیل می‌شود و مسیرها و کل شبکه به‌طور کلی در خدمت همه سفرها اعم از درون استانی و برون استانی قرار می‌گیرند تفکیک آن دسته از قطعات جاده‌ای که تنها در خدمت سفرهای درون استانی قرار دارند از دیدگاه نظری مشکل می‌باشد. اما از دیدگاه عملی با کنار گذاشتن جاده‌ها از نوع آزادراه، بزرگراه و راه‌های اصلی، سایر راه‌ها شامل راه‌های فرعی و روستایی در این گروه در نظر گرفته می‌شوند.

نقشه های ۲-۷ تا ۲-۱۶ گسترش شبکه حمل و نقل جاده‌ای اصلی استان خوزستان را از وضعیت فعلی تا افق آمایش نشان می‌دهند.

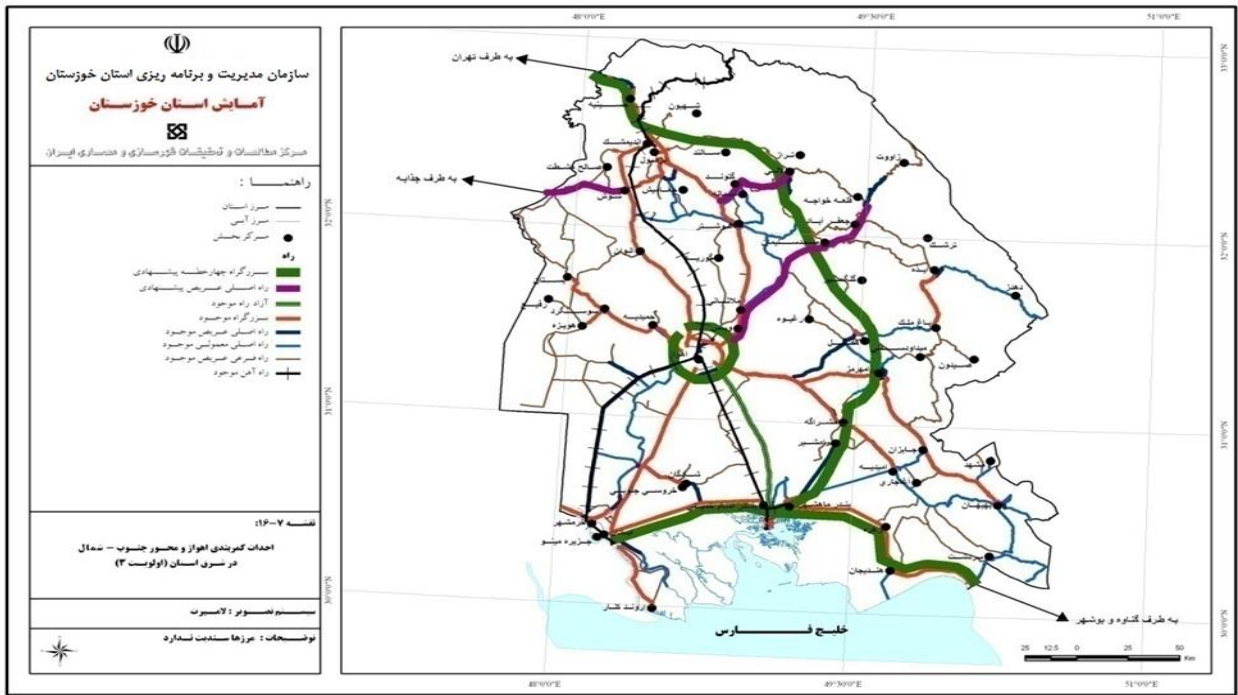

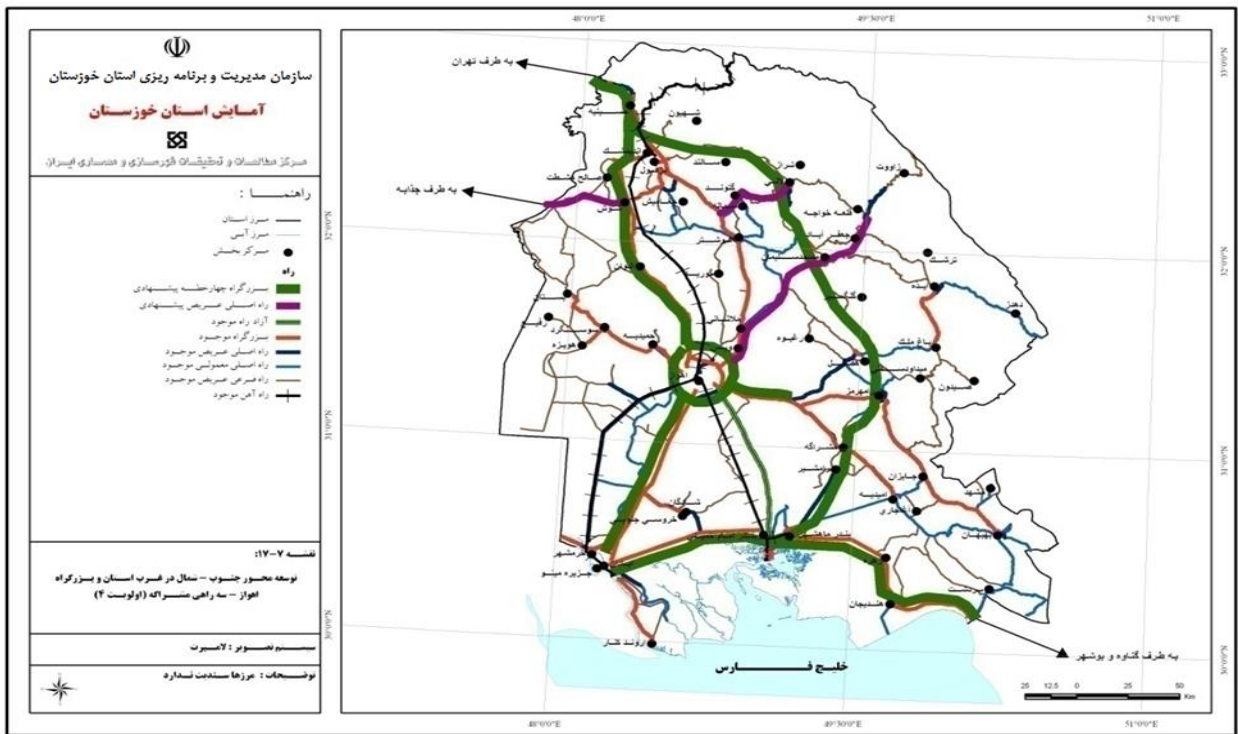
نقشه ۲-۷- توسعه راه مرکز شهرستان های شمالی استان (اولویت ۱)

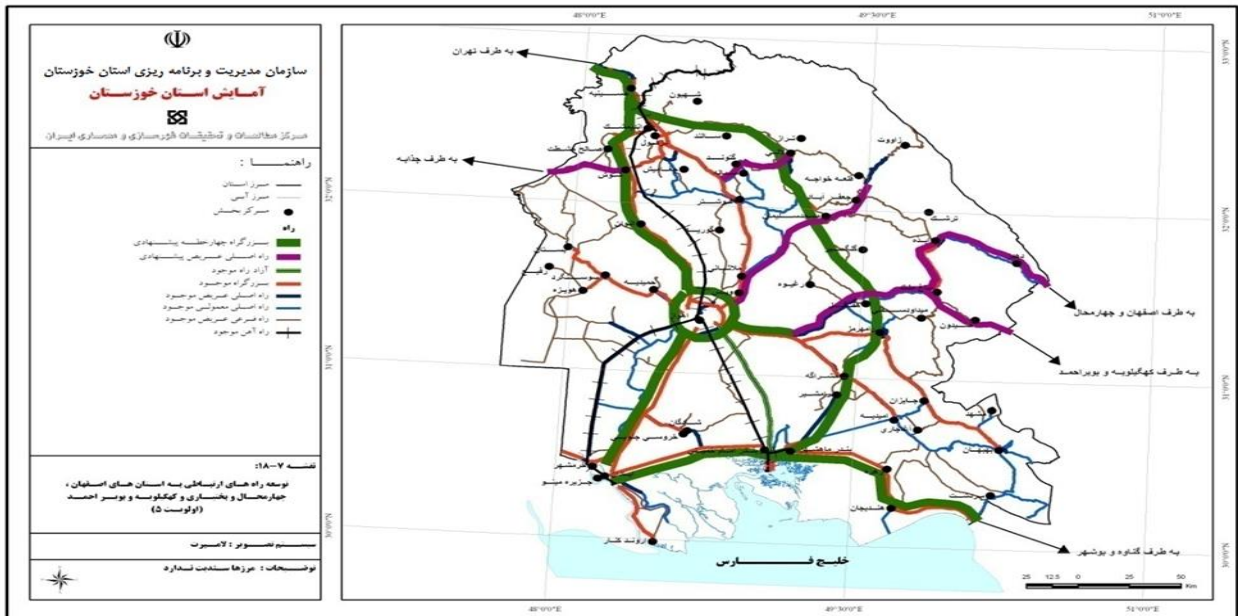
نقشه ۲-۸- احداث بزرگراه خلیج فارس (اولویت ۲)

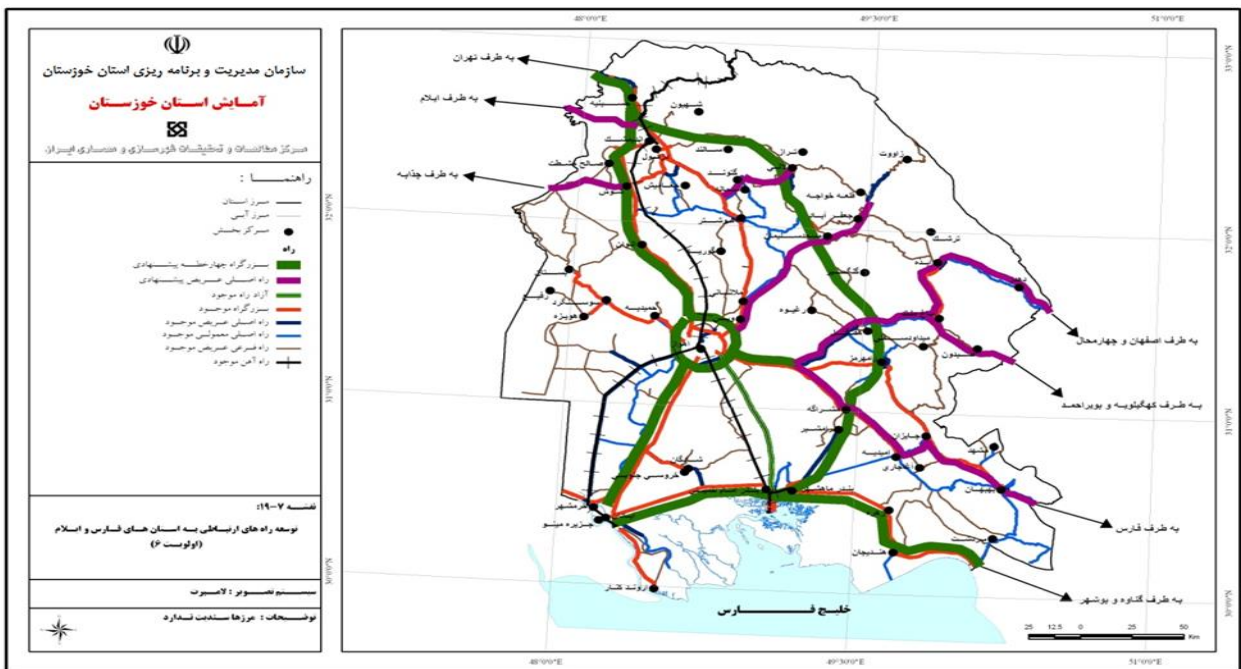
نقشه ۲-۹- احداث کمربندی اهواز و محور جنوب-شمال در شرق استان (اولویت ۳)

نقشه ۲-۱۰- توسعه محور جنوب-شمال در غرب استان و بزرگراه اهواز - سه راهی مشرفه (اولویت ۴)

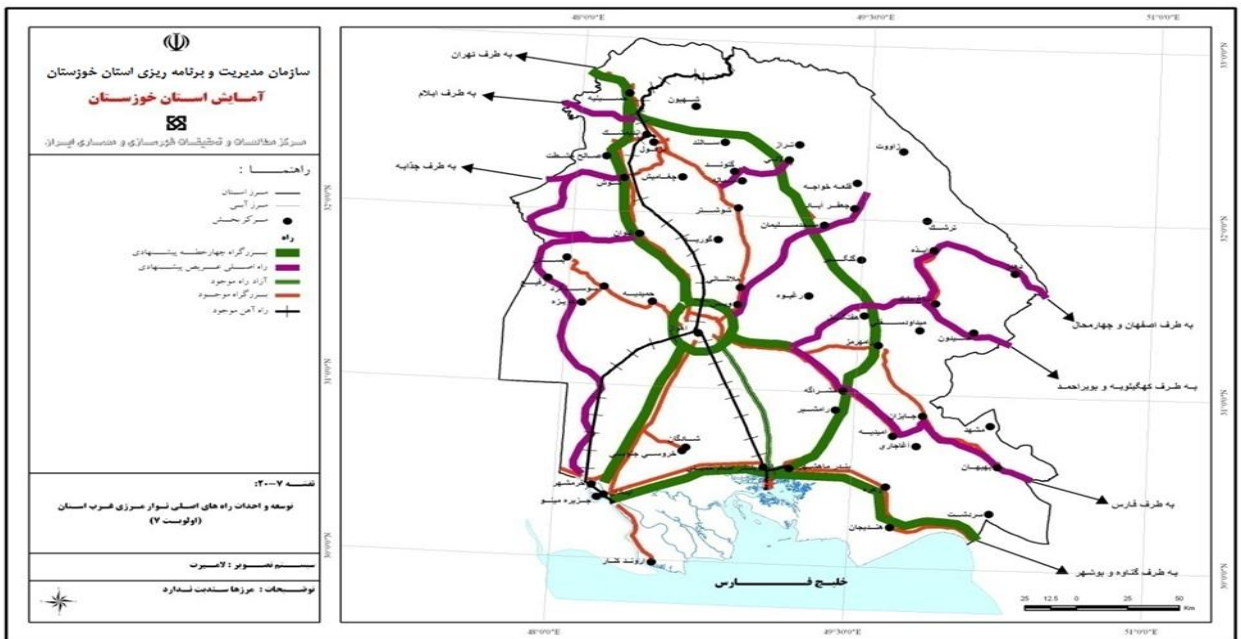

نقشه ۲-۱۱- توسعه راه های ارتباطی به استان های اصفهان، چهار محال و بختیاری و کهگیلویه و بویراحمد (اولویت ۵)

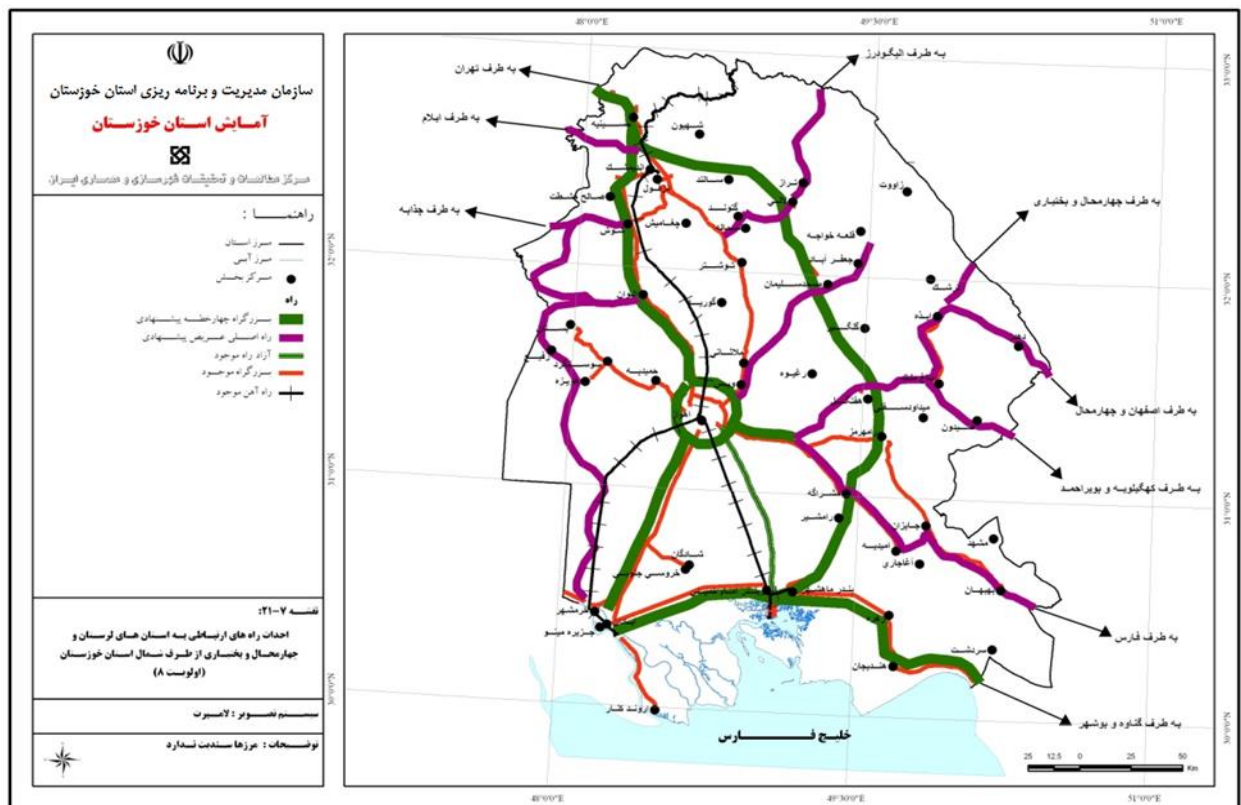

نقشه ۲-۱۲- توسعه راه های ارتباطی به استان های فارس و ایلام (اولویت ۶)

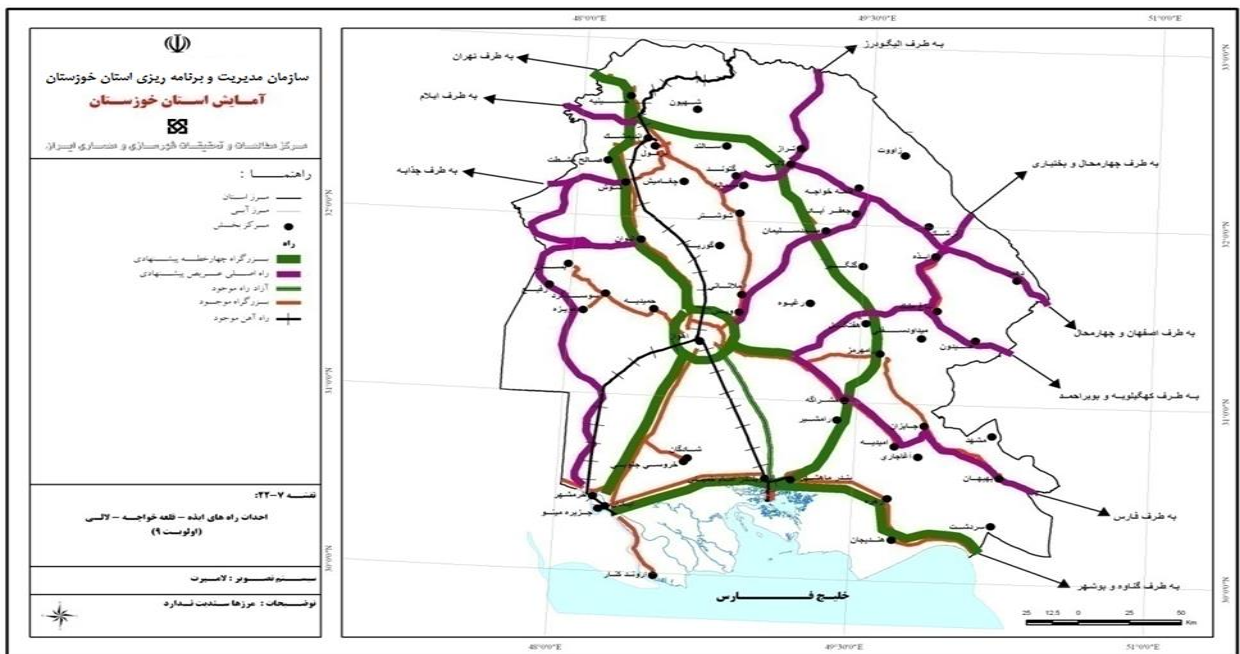

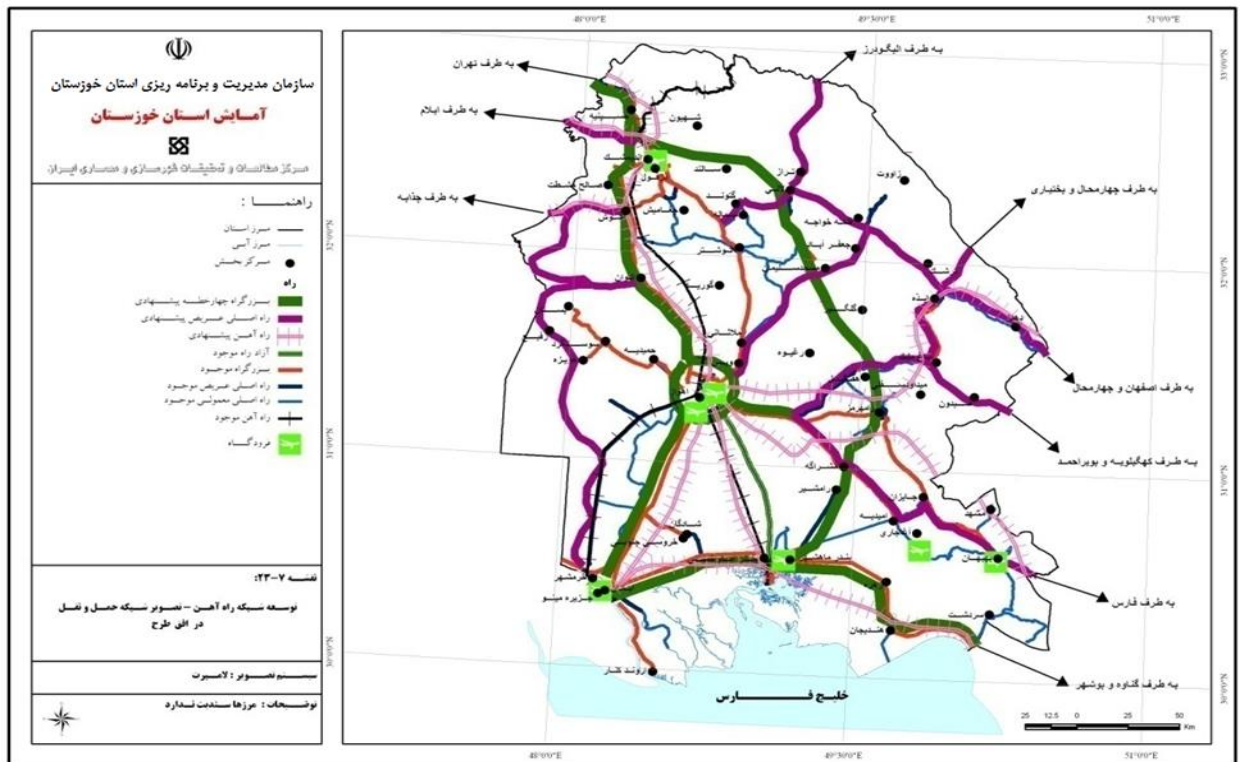
نقشه ۲-۱۳- توسعه و احداث راه‌های اصلی نوار مرزی غرب استان (اولویت ۷)

نقشه ۲-۱۴- احداث راه‌های ارتباطی به استان‌های لرستان و چهارمحال و بختیاری از طرف شمال استان خوزستان (اولویت ۸)

نقشه ۲-۱۵- احداث راه های ایذه- قلعه خواجه - لالی (اولویت ۹)

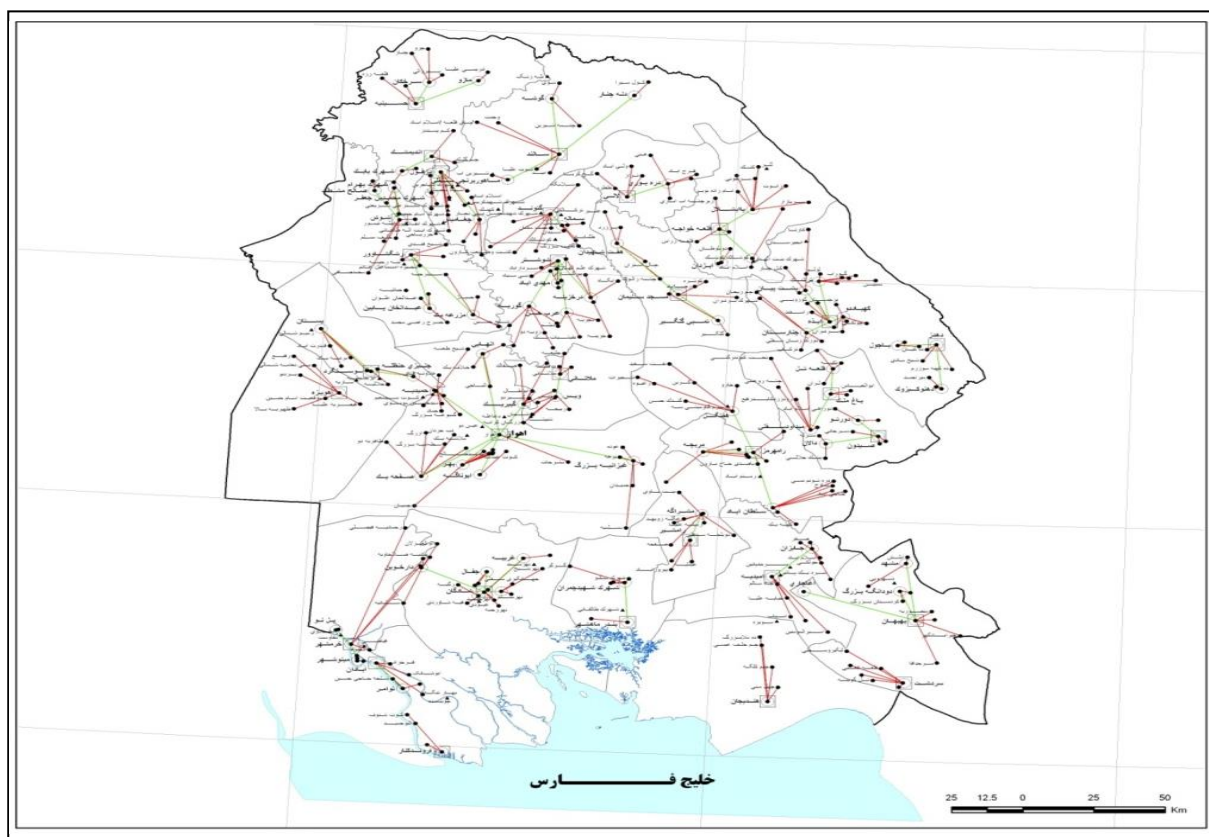
نقشه ۲-۱۶- توسعه شبکه راه آهن - تصویر شبکه جاده های و ریلی در افق طرح

۸-۱-۵-۲- توسعه شبکه ریلی

عنوان پروگرام‌ها

عناوین پروگرام‌های اصلی توسعه شبکه ریلی تا افق سال ۱۴۰۴ به شرح زیر می‌باشد:

- توسعه ارتباط ریلی با کارکرد فراملی: محورهای ارتباطی با کشور عراق
- توسعه ارتباط ریلی با کارکرد فرا استانی: محورهای ارتباطی استان خوزستان به استان‌های همجوار

نقشه ۲-۱۷- رابطه مجموعه‌ها و حوزه‌های روستایی، راهنمای توسعه راه‌های روستایی

عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت دار

عنوان طرح‌ها در پروگرام‌های اصلی توسعه شبکه ریلی تا افق سال ۱۴۰۴ به شرح زیر خواهد بود:

- توسعه ارتباط ریلی با کارکرد فراملی: محورهای ارتباطی با کشور عراق

- توسعه راه آهن از خرمشهر به سمت کشور عراق
- احداث خط آهن شوش به چذابه به سمت کشور عراق

▪ توسعه ارتباط ریلی با کارکرد فرا استانی: محورهای ارتباطی استان خوزستان به استان‌های

همجوار

- احداث خط آهن اندیمشک به ایلام
- احداث خط آهن خرمشهر - آبادان به بندر امام خمینی و عبور از هندیجان به سمت گناوه و بوشهر
- احداث خط آهن اهواز به استان فارس
- احداث خط آهن اهواز به استان اصفهان و چهار محال و بختیاری

۹-۱-۵-۲- توسعه شبکه بهداشت و سلامت انسان

عنوان پروگرام‌ها

عناوین پروگرام‌های اصلی توسعه شبکه بهداشت و درمان تا افق سال ۱۴۰۴ به شرح زیر می‌باشد:

▪ خدمات بهداشتی

عنوان طرح‌ها و پروژه‌های اولویت دار

در این بخش طرح‌ها و پروژه‌های اولویت دار بر اساس اهداف چشم‌انداز نظام سلامت در افق ۱۴۰۴^۲ و هدف کلی این بخش^۳ به شرح زیر تعیین شده است:

- طرح احداث، توسعه و تکمیل فضاهای بهداشتی

در این اولویت‌بندی تا افق طرح آمایش پوشش خانه بهداشت، پایگاه روستایی، مرکز بهداشتی درمانی روستایی، مرکز بهداشتی درمانی شهری و پایگاه بهداشت شهری طبق طرح سلامت به ۱۰۰ درصد می‌رسد.

اولویت در توسعه، به پوشش واحدهای روستایی شامل خانه بهداشت، پایگاه روستایی و مرکز بهداشتی درمانی روستایی داده شده است به طوری که پوشش زیربنای روستایی تا سال ۱۳۹۹ و زیربنای شهری تا سال ۱۴۰۴ کامل خواهند شد.

فعالیت‌ها در سه دوره برنامه پنج سال به طور کلی شامل احداث ساختمان، تحویل ساختمان ملکی یا اجاره محل مناسب، خرید تجهیزات، استقرار تجهیزات، استقرار نیروهای استخدامی یا نیروهای مشمول طرح نیروی انسانی، راه‌اندازی واحدها می‌باشد.

۲- بر اساس چشم‌انداز نظام سلامت، ایران در افق ۱۴۰۴ کشوری است با مردمی دارای بالاترین سطح سلامت و توسعه یافته‌ترین نظام سلامت در منطقه (۲۴، کشور).

۳- بر اساس نظام سلامت، هدف کلی عبارت است از تامین، حفظ و بهبود سطح سلامت جامعه از طریق فراهم کردن دسترسی عادلانه (کمی و کیفی) مردم به خدمات سلامت.

جدول ۲-۱۰-اهداف و پروگرام های اجرایی توسعه استان

عنوان پروگرام	محور
گسترش شبکه‌های آبرسانی کشاورزی و افزایش سطح زیر کشت آبی	آبرسانی
گسترش شبکه‌های آبرسانی برای تامین آب جوامع شهری و روستایی	
ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی دولتی و کشاورزی	کشاورزی
ساماندهی اراضی کشاورزی	
تامین و عرضه آب	
بهبود بهره برداری و حفاظت از منابع آب	
افزایش تولید محصولات زراعی	
افزایش تولید محصولات باغی	
افزایش تولید محصولات دام و طیور	
کنترل و مبارزه با آفات و بیماریهای گیاهی	
پوشش بهداشتی دام، طیور و آبزیان در برابر بیماری‌ها	
مقابله با بیابان زدائی و تثبیت شن های روان	
آبخیزداری و حفاظت خاک	
احیاء، توسعه و بهره برداری اصولی از جنگل های کشور	
احیاء، توسعه و بهره برداری اصولی از مراتع	
افزایش تولید آبزیان پرورشی	شیلات
سامانه های پساب و فاضلاب	آب و فاضلاب
زیر ساختهای صنعتی و معدنی	صنعت
مدیریت آلاینده‌ها و پسماندها	توسعه نظارت و حفاظت از محیط زیست
حفاظت از طبیعت و تنوع زیستی	
توسعه محورهای دارای کارکرد فرا ملی: محورهای ارتباطی با کشور عراق	حمل و نقل جاده ای
توسعه محورهای دارای کارکرد ملی: محور اصلی جنوب به شمال استان	
توسعه محورهای دارای کارکرد بین استانی	
توسعه محورهای دارای کارکرد درون استانی	
توسعه ارتباط ریلی با کارکرد فراملی: محورهای ارتباطی با کشور عراق	حمل و نقل ریلی
توسعه ارتباط ریلی با کارکرد فرا استانی: محورهای ارتباطی استان خوزستان به استان‌های همجوار	
خدمات بهداشتی	توسعه شبکه بهداشت و سلامت انسان

جدول ۲-۱۱- طرح ها و پروژه های اولویت دار در برش های بخشی

عنوان پروگرام	طرح ها و پروژه های اولویت دار	زمان بندی اجرا(به تفکیک برنامه های توسعه)	متولی(دستگاه اجرایی)	نحوه تامین مالی	قلمرو(شهرستان)
محور آبرسانی (۲ برنامه - ۸۶ طرح / پروژه)					
گسترش شبکه های آبرسانی کشاورزی و افزایش سطح زیر کشت آبی	طرح شبکه آبیاری زهره و بنه باشت (پروژه شبکه آبیاری هندیجان)	برنامه پنجم و ششم	سازمان آب و برق استان	اعتبارات ملی / ملی استانی شده	در افق آمایش، نیمه شرقی استان و شهرستان ها و منطقه - های کمتر بهره مند از گستره شبکه های آبرسانی از وضعیت متعادل تری برخوردار خواهند شد بطوریکه ۲۷ درصد در نیمه شرقی و ۷۳ درصد در نیمه غربی استان است. بطوریکه توزیع برنامه در افق به تفکیک ۹ منطقه برنامه ریزی عبارتند از:
	طرح شبکه آبیاری زهره و بنه باشت (پروژه شبکه آبیاری شهید بهشتی)	" "	" "	" "	منطقه ۱۸
	طرح شبکه آبیاری زهره و بنه باشت (پروژه شبکه آبیاری شهید دامغانی و شبانکاره)	-	" "	" "	منطقه
	طرح شبکه آبیاری زهره و بنه باشت (شبکه آبیاری شهید رجایی و توسعه)	-	" "	" "	منطقه
	طرح شبکه آبیاری زهره و بنه باشت (شبکه آبیاری مکسر)	مطالعه در برنامه پنجم و ششم، اجرا در برنامه ششم و هفتم	" "	" "	منطقه
	طرح شبکه آبیاری زهره و بنه باشت (شبکه آبیاری توسعه زیدون)	" "	" "	" "	منطقه
	طرح شبکه آبیاری زهره و بنه باشت (شبکه آبیاری زیدون)	" "	" "	" "	منطقه
	طرح شبکه آبیاری زهره و بنه باشت (شبکه آبیاری توسعه شهید رجایی)	" "	" "	" "	منطقه
	طرح شبکه آبیاری زهره و بنه باشت (شبکه آبیاری خیرآباد)	" "	" "	" "	منطقه

قلمرو (شهرستان)		نحوه تامین مالی	متولی (دستگاه اجرایی)	زمان بندی اجرا (به تفکیک برنامه های توسعه)	طرح ها و پروژه های اولویت دار	عنوان پروگرام
درصد،	۱	" "	" "	" "	طرح شبکه آبیاری زهره و بنه باشت (شبکه آبیاری حفیره)	
درصد	منطقه ۲	" "	" "	" "	طرح شبکه آبیاری زهره و بنه باشت (شبکه آبیاری امیدیه بالا و گطاع)	
		" "	" "	" "	طرح شبکه آبیاری زهره و بنه باشت (سمت راست و چپ خلف آباد)	
درصد،	منطقه ۳	" "	" "	برنامه پنجم و ششم	طرح شبکه آبیاری زهره و بنه باشت (شبکه آبیاری مشراگه)	
درصد	منطقه ۴	" "	" "	-	شبکه های آبیاری جنوب کرخه (حمیدیه و زمزم قدس)	
درصد	منطقه ۵	" "	" "	مطالعه در برنامه پنجم و ششم، اجرا در برنامه ششم و هفتم	شبکه های آبیاری جنوب کرخه (شبکه غرب دشت آزادگان)	
درصد	منطقه ۶	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری جنوب کرخه (شبکه شهید چمران)	
درصد	منطقه ۷	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری جنوب کرخه (شبکه توسعه دشت آزادگان)	
درصد	منطقه ۸	" "	" "	-	شبکه های آبیاری دز (شبکه دز)	
		" "	" "	-	شبکه های آبیاری دز (شبکه شیرین آب)	
	منطقه ۱۳	" "	" "	-	شبکه های آبیاری دز (شبکه لور)	
		" "	" "	مطالعه در	شبکه های آبیاری دز (شبکه فتح المبین)	

قلمرو(شهرستان)	نحوه تامین مالی	متولی(دستگاه اجرایی)	زمان بندی اجرا(به تفکیک برنامه های توسعه)	طرح ها و پروژه های اولویت دار	عنوان پروگرام
۹	درصد،		برنامه پنجم و ششم، اجرا در برنامه ششم و هفتم		
	"	"	"	شبکه های آبیاری دز(شبکه دشت بالا رود)	
	"	"	"	شبکه های آبیاری دز(شبکه شیپون)	
	"	"	"	شبکه های آبیاری دز(شبکه سردشت)	
	"	"	برنامه پنجم و ششم	شبکه های آبیاری شمال کرخه(شبکه باغه)	
	"	"	"	شبکه های آبیاری شمال کرخه(شبکه دو سائق)	
	"	"	"	شبکه های آبیاری شمال کرخه(شبکه اریض)	
	"	"	-	شبکه های آبیاری شمال کرخه(شبکه اوان)	
	"	"	-	شبکه های آبیاری شمال کرخه(شبکه کوثر)	
	"	"	مطالعه در برنامه پنجم و ششم، اجرا در برنامه ششم و هفتم	شبکه های آبیاری شمال کرخه(شبکه شاوور)	

قلمرو(شهرستان)	نحوه تامین مالی	متولی(دستگاه اجرایی)	زمان بندی اجرا(به تفکیک برنامه های توسعه)	طرح ها و پروژه های اولویت دار	عنوان پروگرام
	" "	" "	برنامه پنجم و ششم	شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر(واحد نیشکر جفیر)	
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر(واحد نیشکر فارابی)	
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر(واحد نیشکر غزالی (سلمان)	
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر(واحد نیشکر خزاعی)	
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر(واحد نیشکر امیر کبیر)	
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر(واحد نیشکر میرزا کوچک خان)	
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر(واحد نیشکر دهخدا)	
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر(دشت شعیبیه - واحد نیشکر دانیال)	
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر(واحد نیشکر هفت تپه)	
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر(واحد میاناب)	
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری طرح و توسعه نیشکر(کشت و صنعت کارون + بلوک F)	
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری کارون(شبکه گرگر)	
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری کارون(شبکه میاناب)	
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری کارون(شبکه دشت میانبدان)	
" "	" "	" "	شبکه های آبیاری کارون(شبکه شعیبیه)		

قلمرو(شهرستان)	نحوه تامین مالی	متولی(دستگاه اجرایی)	زمان بندی اجرا(به تفکیک برنامه های توسعه)	طرح ها و پروژه های اولویت دار	عنوان پروگرام
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری کارون(شبکه لالی)	
	" "	" "	-	شبکه های آبیاری کارون(شبکه خرمشهر و آبادان)	
	" "	" "	-	شبکه های آبیاری کارون(شبکه جنوب اهواز)	
	" "	" "	-	شبکه های آبیاری کارون(شبکه شمال شرق اهواز)	
	" "	" "	-	شبکه های آبیاری کارون(شبکه گتوند و عقیلی)	
	" "	" "	مطالعه در برنامه پنجم و ششم، اجرا در برنامه ششم و هفتم	شبکه های آبیاری کارون(شبکه رغیوه)	
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری کارون(شبکه دشت بزرگ)	
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری کارون(شبکه داریون)	
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری کارون(شبکه پرزینستان)	
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری کارون(شبکه سبزآب و آب بید)	
	" "	" "	" "	شبکه های آبیاری کارون(شبکه هارکله)	
	" "	" "	برنامه پنجم و ششم	مارون و الله(شبکه میانکران)	
	" "	" "	" "	مارون و الله(شبکه رامهرمز)	

قلمرو(شهرستان)	نحوه تامین مالی	متولی(دستگاه اجرایی)	زمان بندی اجرا(به تفکیک برنامه های توسعه)	طرح ها و پروژه های اولویت دار	عنوان پروگرام
	" "	" "	" "	مارون و الله(شبکه دیمه)	
	" "	" "	" "	مارون و الله(شبکه سادات حسینی)	
	" "	" "	" "	مارون و الله(شبکه لاسپید)	
	" "	" "	" "	مارون و الله(شبکه قلعه مدرسه)	
	" "	" "	افق آمایش(۱۴۰۴)	مارون و الله(شبکه شادگان)	
	" "	" "	" "	مارون و الله(شبکه رامشیر)	
	" "	" "	" "	مارون و الله(شبکه بهبهان)	
	" "	" "	" "	مارون و الله(شبکه جازان و فجر)	
	" "	" "	مطالعه در برنامه پنجم و ششم، اجرا در برنامه ششم و هفتم	مارون و الله(شبکه طهماسبی)	
	" "	" "	" "	مارون و الله(شبکه هلاچان)	
	" "	" "	" "	مارون و الله(شبکه لران)	
	" "	" "	" "	مارون و الله(شبکه منگنان)	

عنوان پروگرام	طرح ها و پروژه های اولویت دار	زمان بندی اجرا(به تفکیک برنامه های توسعه)	متولی(دستگاه اجرایی)	نحوه تامین مالی	قلمرو(شهرستان)
	مارون و الله(شبکه میداود)	" "	" "	" "	
	مارون و الله(شبکه خاییز)	" "	" "	" "	
	مارون و الله(شبکه دولت آباد)	" "	" "	" "	
	مارون و الله(شبکه خیرآباد)	" "	" "	" "	
	مارون و الله(شبکه کرفنج)	" "	" "	" "	
	مارون و الله(شبکه بنه باشت)	افــــــــــــق آمایش(۱۴۰۴)	" "	" "	
	مارون و الله(شبکه ری مکان)	" "	" "	" "	
	گسترش شبکه های آبرسانی برای تامین آب جوامع شهری و روستایی	آبرسانی به مناطق مرکزی و جنوب غرب استان به میزان حدود ۷۷۶ میلیون متر مکعب در سال،	" "	" "	" "
آبرسانی به اندیمشک از محل رودخانه دز و آب زیرزمینی به میزان حدود ۲۲ میلیون متر مکعب در سال،		" "	" "	" "	
آبرسانی به شهرستان دزفول از رودخانه دز به میزان حدود ۵۹ میلیون متر مکعب در سال،		" "	" "	" "	
آبرسانی به منطقه شوشتر و گتوند به میزان حدود نزدیک به ۵۰ میلیون متر مکعب در سال،		" "	" "	" "	
آبرسانی به مناطق روستایی شمال اهواز از رودخانه کارون بر روی هم به میزان نزدیک به ۳۱ میلیون متر مکعب در سال،		" "	" "	" "	

عنوان پروگرام	طرح ها و پروژه های اولویت دار	زمان بندی اجرا(به تفکیک برنامه های توسعه)	متولی(دستگاه اجرایی)	نحوه تامین مالی	قلمرو(شهرستان)
	آبرسانی به منطقه مسجدسلیمان از سد مسجدسلیمان به میزان حدود ۴۴ میلیون متر مکعب در سال،	" "	" "	" "	
	آبرسانی به مناطق شهری و روستایی شرق استان در منطقه ایذه، باغملک و رامهرمز از رودخانه جراحی به میزان حدود ۴۶ میلیون متر مکعب در سال،	" "	" "	" "	
	آبرسانی به شهرها و روستاهای جنوب شرق استان شامل منطقه هندیجان و بهبهان از رودخانه خیرآباد (سد کوثر)، به میزان حدود ۶۲/۵ میلیون متر مکعب در سال،	" "	" "	" "	
محور کشاورزی (۹ برنامه - ۱۷ طرح)					
ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی دولتی و کشاورزی	طرح ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی کشاورزی	" "	افــــق آمایش(۱۴۰۴)	سازمان جهاد کشاورزی استان	اعتبارات دولتی /سرمایه گذاری بخش خصوصی / تسهیلات بانکی
ساماندهی اراضی کشاورزی	تجهیز و نوسازی اراضی و بهسازی کانالهای آبیاری عمومی اجرای فاز ۲ طرح ۵۵۰ هزار هکتاری احیا اراضی دشتهای خوزستان و ایلام	" "	" "	" "	برنامه های ساماندهی اراضی کشاورزی و تامین و عرضه آب (از پروگرام اصلی آب و خاک)، مهم ترین برنامه های زیربنایی
تامین و عرضه آب	توسعه شبکه فرعی آبیاری و زهکشی	" "	" "	" "	
	طرح های کوچک تامین و انتقال آب	" "	" "	" "	

قلمرو (شهرستان)	نحوه تامین مالی	متولی (دستگاه اجرایی)	زمان بندی اجرا (به تفکیک برنامه های توسعه)	طرح ها و پروژه های اولویت دار	عنوان پروگرام
توسعه کشاورزی را تشکیل می دهند. توزیع شهرستانی اعتبارات این برنامه نشان دهنده تاکید است که در توسعه کشاورزی شهرستان ها به عمل می آید. از این دیدگاه، ۲۷/۶ درصد اعتبارات این برنامه ها به نیمه شرقی و ۷۲/۴ درصد به نیمه غربی تخصیص داده می شود.					
	" "	" "	" "	طرح اجرای زهکشی سطحی اراضی	بهبود بهره برداری و
	" "	" "	" "	مرمت و بازسازی سازه ها و تاسیسات آبی	حفاظت از منابع آب
	" "	" "	" "	طرح افزایش تولید حیوانات	افزایش تولید
	" "	" "	" "	طرح افزایش تولید سبزی و صیفی	محصولات زراعی
	" "	" "	" "	طرح توسعه باغات در اراضی مستعد و شیب دار	افزایش تولید

عنوان پروگرام	طرح ها و پروژه های اولویت دار	زمان بندی اجرا(به تفکیک برنامه های توسعه)	متولی(دستگاه اجرایی)	نحوه تامین مالی	قلمرو(شهرستان)
محصولات باغی	طرح اصلاح ونوسازی و جایگزینی باغات موجود	" "	" "	" "	
	طرح ساماندهی گلخانه ها و احداث مجتمع های گلخانه ای	" "	" "	" "	
افزایش تولید محصولات دام و طیور	طرح بهبود و افزایش تولیدات دام و طیور و توسعه خدمات دامپروری	" "	" "	" "	
	طرح مطالعه و ایجاد زیربناهای مجتمع های دامپروری	" "	" "	" "	
کنترل و مبارزه با آفات و بیماریهای گیاهی	طرح مبارزه با آفات و بیماریهای گیاهی و علفهای هرز	" "	" "	" "	
	طرح مبارزه و کنترل بیماری های طیور و آبزیان	" "	" "	" "	
پوشش بهداشتی دام، طیور و آبزیان در برابر بیماریها	طرح توسعه عملیات مبارزه و کنترل بیماری های واگیر و انگلی دام	" "	" "	" "	
	محور توسعه منابع طبیعی (۴ برنامه و ۶ طرح)				
مقابله با بیابان زدائی و تثبیت شن های روان	طرح تثبیت شنهای روان و مدیریت مناطق بیابانی	افق مطالعات آمایش(۱۴۰۴)	اداره کل منابع طبیعی استان	اعتبارات دولتی/سرمایه گذاری بخش خصوصی/ تسهیلات بانکی	عملیات آبخیزداری و حفظ و توسعه جنگلها
	طرح آبخیزداری و پیشگیری و مهار سیل و پخش و بهره برداری از سیلاب	" "	" "	" "	و مراتع با توجه به پراکنش رودخانه ها و
آبخیزداری و حفاظت خاک	طرح اصلاح و ساماندهی کاربری اراضی آبخیز	" "	" "	" "	
	طرح جنگل کاری، توسعه جنگل و احداث و تجهیز پارک جنگلی	" "	" "	" "	
احیاء، توسعه و بهره برداری اصولی از	طرح حفاظت و حمایت از جنگلها و مراتع	" "	" "	" "	

قلمرو(شهرستان)	نحوه تامین مالی	متولی(دستگاه اجرایی)	زمان بندی اجرا(به تفکیک برنامه های توسعه)	طرح ها و پروژه های اولویت دار	عنوان پروگرام
<p>جنگل ها و ارضی مرتعی و نیاز به توسعه این عملیات بین شهرستان های مختلف توزیع می شود، اما تمرکز اصلی آن در حفاظت و توسعه جنگل ها متوجه شهرستان های شمالی استان و تأکید پروژه های بیابان زدایی بیشتر متوجه مناطق</p>	" "	" "	" "	طرح بهبود و اصلاح مراتع	<p>جنگل های کشور</p> <p>احیاء، توسعه و بهره برداری اصولی از مراتع</p>

عنوان پروگرام	طرح ها و پروژه های اولویت دار	زمان بندی اجرا(به تفکیک برنامه های توسعه)	متولی(دستگاه اجرایی)	نحوه تامین مالی	قلمرو(شهرستان)
					غربی و به خصوص جنوب غربی استان خواهد بود.
محور شیلات (۱ برنامه- ۳ طرح و پروژه)					
افزایش تولید آبزیان پرورشی	طرح ایجاد تاسیسات زیربنایی مجتمع های آبی پروری	افق مطالعات آمایش(۱۴۰۴)	اداره کل شیلات استان	اعتبارات دولتی/سرمایه گذاری بخش خصوصی/ تسهیلات بانکی	تاکنون آبی پروری بیشتر در شهرستان- های جنوبی استان که به طور کلی با شیلات آشنایی بیشتری داشته- اند رشد کرده است. فعالیت صید نیز به طور طبیعی در شهرستان- های ساحلی در جنوب استان رشد کرده است. در برنامه توسعه شیلات تا افق ۱۴۰۴ این روند تا حدودی به
	طرح مدیریت و توسعه آبی پروری در آبهای داخلی	" "	" "	" "	
	طرح ساماندهی مراکز کوچک ماهیگیری	" "	" "	" "	

عنوان پروگرام	طرح ها و پروژه های اولویت دار	زمان بندی اجرا(به تفکیک برنامه های توسعه)	متولی(دستگاه اجرایی)	نحوه تامین مالی	قلمرو(شهرستان)
					نفع مناطق حاشیه‌ای استان، منطقه‌های شرقی و نوار مرزی غرب استان تعدیل خواهد شد.
محور آب و فاضلاب (۱ برنامه)					
سامانه های پساب و فاضلاب	ایجاد و تکمیل تاسیسات فاضلاب در شهر اهواز و ۱۶ شهر اصلی استان	افق مطالعات آمایش(۱۴۰۴)	آبفا خوزستان	ملی /استانی-سرمایه گذاری بخش خصوصی	
محور صنعت (۱ برنامه-۱ طرح)					
زیر ساختهای صنعتی و معدنی	طرح تامین زیر ساخت شهرکها و نواحی صنعتی(۲۰شهرک، ۱۰ ناحیه)	افق مطالعات آمایش(۱۴۰۴)	شرکت شهرکهای صنعتی استان	اعتبارات دولتی/سرمایه گذاری بخش خصوصی / تسهیلات بانکی	کل استان
محور توسعه نظارت و حفاظت از محیط زیست (۲ برنامه-۲ طرح)					
مدیریت آلاینده‌ها و پسماندها شامل اجرای پالایش منابع آب و آلاینده‌ها، اجرای	طرح مدیریت پسماند و کاهش آلاینده‌ها(تکمیل شبکه پایش آلاینده‌گی آب، هوا، خاک)	افق مطالعات آمایش(۱۴۰۴)	اداره کل حفاظت محیط زیست استان	اعتبارات دولتی /استانی/مسئولیت‌های اجتماعی شرکتها/عوارض آلاینده‌گی	کل استان

عنوان پروگرام	طرح ها و پروژه های اولویت دار	زمان بندی اجرا(به تفکیک برنامه های توسعه)	متولی(دستگاه اجرایی)	نحوه تامین مالی	قلمرو(شهرستان)
پالایش کیفی هوای استان و مدیریت پسماندهای شهری					
حفاظت از طبیعت و تنوع زیستی شامل احداث فضاهای زیست محیطی، نظارت و مدیریت زیست گاهها و ارتقای دانش زیست محیطی	ساماندهی،حفاظت و بهره برداری پایدار از مناطق تحت کنترل	" "	" "	" "	" "
محور حمل و نقل جاده ای (۴ برنامه - ۱۰ طرح و پروژه)					
توسعه محورهای دارای کارکرد فرا ملی:محورهای ارتباطی با کشور عراق	توسعه محور دزفول - چذابه به سمت کشور عراق	افق مطالعات آمایش(۱۴۰۴)	وزارت راه و شهرسازی	اعتبارات دولتی/سرمایه گذاری بخش خصوصی/ تسهیلات بانکی	دزفول - چذابه و سایر شهرستانهای مسیر
	توسعه محور آبادان - شلمچه به سمت کشور عراق	" "	" "	" "	آبادان - شلمچه و سایر شهرستانهای مسیر
توسعه محورهای دارای	توسعه محور بندر امام- بندر ماهشهر به اهواز	" "	" "	" "	بندر امام- بندر ماهشهر - اهواز

عنوان پروگرام	طرح ها و پروژه های اولویت دار	زمان بندی اجرا(به تفکیک برنامه های توسعه)	متولی(دستگاه اجرایی)	نحوه تامین مالی	قلمرو(شهرستان)
کارکرد ملی:محور اصلی جنوب به شمال استان	توسعه محور آبادان، خرمشهر به اهواز	" "	" "	" "	آبادان، خرمشهر -اهواز
	توسعه محور اهواز به دزفول و ادامه آن تا مرز استان خوزستان با استان لرستان	" "	" "	" "	اهواز -دزفول و سایر شهرستانهای مسیر
توسعه محورهای دارای کارکرد بین استانی	توسعه محور خرمشهر- آبادان- بندر امام- بندر ماهشهر- هندیجان- به سمت بوشهر	" "	" "	" "	خرمشهر- آبادان- بندر امام- بندر ماهشهر- هندیجان و سایر شهرستانهای مسیر
	توسعه محور ایذه - دهدز - به سمت اصفهان و چهار محال و بختیاری	" "	" "	" "	ایذه - دهدز و سایر شهرستانهای مسیر
	توسعه محور بهبهان - به سمت استان فارس	" "	" "	" "	بهبهان و سایر شهرستانهای مسیر
	توسعه محور دزفول - اندیمشک - به سمت ایلام	" "	" "	" "	دزفول - اندیمشک و سایر شهرستانهای مسیر
	توسعه محور لالی به سمت استان لرستان	" "	" "	" "	لالی و سایر شهرستانهای مسیر
توسعه محورهای دارای کارکرد درون استانی	توسعه محور بندر ماهشهر - رامشیر - رامهرمز - هفتگل - مسجد سلیمان - لالی - گتوند دزفول - اندیمشک به عنوان محور دوم جنوب شمال	" "	اداره کل راه و شهرسازی	" "	بندر ماهشهر - رامشیر - رامهرمز - هفتگل - مسجد سلیمان - لالی

عنوان پروگرام	طرح ها و پروژه های اولویت دار	زمان بندی اجرا(به تفکیک برنامه های توسعه)	متولی(دستگاه اجرایی)	نحوه تامین مالی	قلمرو(شهرستان)
					- گتوند دزفول - اندیمشک
محور حمل و نقل ریلی (۳ برنامه - ۹ طرح / پروژه)					
توسعه ارتباط ریلی با کارکرد فراملی: محورهای ارتباطی با کشور عراق	توسعه راه آهن از خرمشهر به سمت کشور عراق	افق مطالعات آمایش (۱۴۰۴)	وزارت راه و شهرسازی	اعتبارات دولتی/سرمایه گذاری بخش خصوصی/ تسهیلات بانکی	خرمشهر و سایر شهرستانهای مسیر
	احداث خط آهن شوش به چذابه به سمت کشور عراق	" "	" "	" "	شوش - چذابه و سایر شهرستانهای مسیر
توسعه ارتباط ریلی با کارکرد ملی: محور اصلی جنوب به شمال استان	برقی و دو خطه کردن محور آبادان - خرمشهر به اهواز،	" "	" "	" "	آبادان - خرمشهر - اهواز،
	برقی و دو خطه کردن محور بندر امام خمینی - بندر ماهشهر به اهواز	" "	" "	" "	بندر امام خمینی - بندر ماهشهر - اهواز
	برقی و دو خطه کردن محور اهواز به اندیمشک به سمت تهران	" "	" "	" "	اهواز - اندیمشک و سایر شهرستانهای مسیر
توسعه ارتباط ریلی با کارکرد فرا استانی: محورهای ارتباطی استان خوزستان به	احداث خط آهن اندیمشک به ایلام	" "	" "	" "	اندیمشک و سایر شهرستانهای مسیر
	احداث خط آهن خرمشهر - آبادان به بندر امام خمینی و عبور از هندیجان به سمت گناوه و بوشهر	" "	" "	" "	خرمشهر - آبادان - بندر امام خمینی -

عنوان پروگرام	طرح ها و پروژه های اولویت دار	زمان بندی اجرا(به تفکیک برنامه های توسعه)	متولی(دستگاه اجرایی)	نحوه تامین مالی	قلمرو(شهرستان)
استان های همجوار					هندیجان و سایر شهرستانهای مسیر
	احداث خط آهن اهواز به استان فارس	" "	" "	" "	اهواز و سایر شهرستانهای مسیر
	احداث خط آهن اهواز به استان اصفهان و چهار محال و بختیاری	" "	" "	" "	اهواز و سایر شهرستانهای مسیر
محور توسعه شبکه بهداشت و سلامت انسان (برنامه)					
خدمات بهداشتی	طرح احداث، توسعه و تکمیل فضاهاى بهداشتی	افق مطالعات آمایش(۱۴۰۴)	دانشگاههای علوم پزشکی استان	اعتبارات استانی	کل استان